

Tudományos és Műszaki Tájékoztatás

Könyvtár- és információtudományi
szakfolyóirat

55. évfolyam
HU ISSN 0041-3917

2008/2

Tartalom

MÉSZÁROS Tamás: **Új épületben a Corvinus Központi Könyvtára**

Cikkek

A Budapesti Corvinus Egyetem új oktatási épülete	55
ALFÖLDINÉ DÁN Gabriella: Egy lehetséges válasz az alkalmazkodásra:	
a Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtárának új szervezete	57
SZIVI Józsefné–BAVALICS István: Állományköltöztetés és elhelyezés	
a Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtárában	65
NAGY Zsuzsanna: Új épület, új szolgáltatások a Budapesti Corvinus Egyetem	
Központi Könyvtárában	78
SZÓNYI Éva: Hagyomány és új szolgáltatás	84
DRÓTOS László–KÖRÖS Kata–SOMOGYI Tamás: Adattármustra. Közgazdaság, üzlet	91

Scientific and Technical Information

Hungarian journal of library and information science

Vol. 55 • 2008/2

Summaries

The new building of the Corvinus University of Budapest (published by Wallis Real Estate)..... 55

The new building is situated next to the main building of the Corvinus University of Budapest, forming part of the UNESCO World Heritage on the bank of the river Danube, in the 9th district of Budapest. The project was carried out by Wallis Real Estate during less than two years. The new building complex is successfully integrated in the existing university campus and in the architectural setting of the district. The external design of the building adopts modern and functional forms, while the use of sophisticated and long lasting materials ensure economic and sustainable operation. The building represents a true example of the ideal environment for education, research and businesses of future knowledge societies.

ALFÖLDINÉ DÁN, G.: Adapting to new conditions: the new organizational structure of the Central Library of the Corvinus University of Budapest 57

During the past 25 years, the Central Library of the Corvinus University of Budapest was constantly going through organisational restructuring, in order to integrate new tasks and services. The most important factors that affected the organization of work were the changes of the higher educational system, the ensuing downsize of university staff, the new user requirements as well as the new library building opened in 2007. These challenges led to the complete restructuring of the organization in order to ensure the effective and efficient functioning of the library. The previously hierarchical structure was transformed into a knowledge organization based on internal and external collaboration and knowledge transfer. The reorganization was accomplished in one year.

SZIVI, J.–BAVALICS, I.: Relocation of the library collection of the Central Library of the Corvinus University of Budapest..... 65

The paper offers a case study of successful library moves. The Central Library of the Corvinus University of Budapest moved its collection of 11,000 metres of shelving to the new building of the university in 2007. The key elements of the successful accomplishment of the project included careful planning, efficient management and modified logistic processes ensuring user comfort. The paper describes the main work phases of the project: the planning of new locations in the new spaces, the inventory process and the downsize of the collection, the public purchase procedure necessary for the implementation of the project, the new collection map of the library, as well as the ICT solutions supporting collection and stack management. As a result, the move was carried out with the most efficient allocation of resources and the collection was reorganized in a new, service-centered way.

NAGY, Zs.: New building, new services at Corvinus University Central Library.....78

The year 2007 was a challenging time for the Central Library of Corvinus University of Budapest. It moved to a new library building and went through an organisational restructuring at the same time. Consequently, the library management had to adapt its existing service policy to the new physical and organisational environment. Services are centred around the main goals of the library: supporting the teaching process and students' learning experience; enhancing support for research; supporting the University's growth and development; providing services to the public in order to bring benefit to the local, regional and national community. The most important new services and solutions are: flexible borrowing policies including course reserves, modern and attractive physical learning spaces, group study rooms facilitating independent and problem-solving learning, up-to date virtual learning environment through the library's website, knowledge management tasks for the university including building institutional repositories, targeted services for specific user groups, information literacy training in a modular scheme, launching a Library Liaison programme to establish an ongoing partnership with faculty in research and teaching.

SZÖNYI, É: Tradition and new services.....84

A new historical research library was opened in autumn 2007 on the third floor of the Central Library of the Corvinus University of Budapest. The Library, founded as the library of the University of Economics of Budapest in 1948 had several legal predecessors: the Library of the Chamber of Commerce and Industry of Budapest (1850), the Library of the Department of Economics of the Hungarian Royal University (1925), and the Library of the Department of Economics of the University of Technical and Economic Sciences (1934). The current research library holds and makes available the historical items of the book collections of the above mentioned libraries, and also holds the original furniture and artefacts of these libraries. The most prestigious collection is the Chamber Library, founded in 1850. Between 1900 and 1904, under the direction of Ervin Szabó, the collection was developed into a high quality research library well ahead of its time. Its collection was opened to the wide public in 1901. The historical volumes were re-catalogued in 2006 in the framework of the Hungarian National Shared Catalogue project. The online cataloguing made it possible to access the owner stamps, ex libris and possessor labels of the historical books, which is a very important step made in the reconstruction of the history of the library collection.

DRÓTOS, L.–KÖRÖS, K.–SOMOGYI, T.: Scrutiny of Hungarian databases. Business and economic sciences.... 91

In the series "Scrutiny of Hungarian databases" independent experts evaluate various Hungarian online content services from the point of view of their use by libraries.

A Budapesti Corvinus Egyetem új oktatási épülete

Építész bejárás

A *Corvinus Egyetem* új oktatási épülete a *Wallis Ingatlan Zrt.* fejlesztésében valósult meg, rövid két év alatt, a IX. kerület Közraktár utca – Czuczor utca – Mátyás utca és Lónyay utcák által határolt tömbben, közvetlenül az *UNESCO Világörökség*-hez tartozó Corvinus Egyetem főépületének szomszédságában, a Duna-parton.

A PPP-konstrukció közbeszerzési pályázata 2004-ben indult. A fejlesztés három szereplője az oktatási létesítményt birtokba vevő Budapesti Corvinus Egyetem, a területet rendelkezésre bocsátó Magyar Állam, valamint az ingatlanberuházó Wallis Ingatlan Zrt.

A XIX. század végén kialakult történelmi városszerkezet, a táji adottságok és a Budapest felépítői által létrehozott különleges megjelenés meghatározta a tömb új beépítésének irányait. Az új egyetemi campus főbejárata a Duna-partról nyílik, a Sóház, a közraktárak és az új épület által határolt térről, amely az egyetem főépülete és a Nagyvásár-csarnok közvetlen szomszédságában helyezkedik el. A környezethez igazodó, keretes beépítés Duna-part felőli belső udvara a közforgalom számára megnyitott városi tér, amely kiegészíti a belváros itt elhelyezkedő gyalogos zónáit. A keretes beépítés Közraktár-utcai frontvonala az épület tömegformálásával alkalmazkodik a Sóház mögötti teret határoló épületek beépítési vonalához.

Az építészeti koncepció az alábbi tervezői elképzelések eredményeképpen jött létre

Az épületegyüttes illeszkedik a világörökség, a pesti Duna-part, az egyetemi épületek, valamint a városszerkezet rendszeréhez. Az új egyetemi campus főbejárata egy erőteljes befogadó kapuzat a Duna-part felől, amely a tömb súlypontjába helyezett főbejárathoz a közforgalom számára megnyitott városi téren vezet át a látogatót, ezáltal a városi tér a Duna-parti térsorok kiegészítőjévé válik, kapcsolattal a Mátyás utca és a Czuczor utca felé. A tér nagyvonalú, reprezentatív, és kiemeli a főbejárat, valamint az aula terét. A főbejárat és az aula térszervező erejű az oktatóterem és a könyvtár, valamint az irodák funkcióihoz igazodva.

Az épület tömege és homlokzatképzése korszerű és nagyvonalú, anyaghasználatában nemes, időálló, fenntartható és gazdaságos, ugyanakkor illeszkedik a történelmi városképhez is. Az épület jelentést hordoz a jövő tudásalapú társadalma felé. A közforgalom számára megnyitott városi tér a Közraktár utca – Mátyás utca sarkán lehetőséget nyújt az épületegyüttest kiegészítő képzőművészeti alkotás számára. A képzőművészeti alkotás egy-egy egységűvé válik az épület egészével, fokozza annak jelentőségét és megjelenését.

Az aula funkciószervező erejű, összekapcsolja a tömb csendesebb részén elhelyezkedő könyvtár és oktatási tereket, valamint a Duna felől és a felsőbb szinteken elhelyezett tanszéki irodákat. A funkciószervezés rugalmas, az egyetemi terület bővíthető, ugyanakkor jól elkülönül a Czuczor-utcai befektetői irodaszárnytól. A létesítmény földszintjének nagy részén a város életéhez kapcsolódó szolgáltató pontok helyezkednek el, amelyek kiszolgálják és komfortosabbá teszik az egyetem látogatóinak mindennapjait.

Egyetemi igény a közvetlen, vizuális kapcsolat a könyvtár olvasótermei és az oktatási területek között, amelyek az aula térszervező erejével, üveg tételhatároló felületekkel valósultak meg. A 100 fős előadók, a földszinten kialakított hallgatói kiegészítő területek, a második és harmadik emeleten kialakított 500 fős előadó, az első emeleti könyvtár, illetve a kisebb oktatóterem és irodák szintenként közelíthetők meg az aula teréből.

Az építéstechnológiákat, a felhasznált anyagokat a rendelkezésre álló igen rövid kivitelezési időhöz igazodva határoztuk meg a kiviteli tervekben. A magas dunai vízállás kockázatának kivédésére a munkagödört résfalak határolják, amelyekből kiemelkedik a monolit vasbeton tartószerkezet. A dilatációnkénti gyors szerkezetépítés lehetővé tette a további szakipari munkák munkaterületeinek biztosítását. Az épület homlokzata gyártott kő fokozott hőszigeteléssel, szellőztetett légréteggel, akusztikai nyílászárókkal, külső árnyékolókkal. A belső falak szerelt rendszerűek, akusztikai burkolatokkal, álmennyezetekkel, nyílászárókkal, funkciókhoz illeszkedő padlókkal. A belső terek hűtése, fűtése, frisslevegő ellátása, világítása és gyengeáramú hálózata a kiírás szerint valósult meg.

Gördülékeny előkészítés

A közbeszerzési pályázat tartalmazta az egyetem pontos elvárásait. Ezek alapján kiemelten kellett kezelni a nettó oktatási, iroda- és könyvtári területekkel kapcsolatos igényeket és elvárásokat. Nem megfelelő területű megoszlás esetén az egyetem nem fogadta volna el a kivitelezést, illetve az engedélyezett méretek meghaladása esetén az intézmény nem fizetett volna magasabb bérleti díjat. A kiírás természetesen rögzítette a magas színvonalú műszaki paramétereket a belső terek kialakításában, térkapcsolatokban, az anyaghasználatban, a gépészeti és az elektromos rendszerek vonatkozásában. A beruházó Wallis Ingatlan Zrt. előírta a befektetési célú „A” kategóriás iroda, a földszinti kereskedelmi területek, valamint a mélygarázsra vonatkozó elvárásait és a kivitelezés követelményeit.

Az építkezés 2006-os megkezdéséhez, illetve a rekordgyorsaságú 2007. szeptemberi átadáshoz pontos és hibátlan engedélyezési és kiviteli terveket kellett készíteni igen rövid idő alatt. Emellett természetesen az építési engedélyek beszerzésének is gyorsan és gördülékenyen kellett megtörténnie. A tervezési munkák 2005 nyarán indulhattak meg. A kivitelezést fővállalkozásban végző *Market Zrt.* részére olyan tervek készültek, amelyek lehetővé tették a gyors és gazdaságos kivitelezést a kiírásban megfogalmazott tervezési program magas szintű követelményeinek megvalósításával.

A területre vonatkozóan a *IX. Kerületi Önkormányzat* már korábban elkészítette a rendezési tervet, melynek szigorú szabályozási előírásai határozták meg a beépítés lehetséges irányait. Az önkormányzat építéshatósága és főépítésze, *dr. Serslné Kócsi Katalin* segítségével, valamint a szakhatóságok együttműködésével sikerült határidőre befejezni az oktatási és irodakomplexum fejlesztését.

A létesítmény tájékoztató műszaki adatai:

- telekterület 7238,00 m²,
- beépítettség 75%,
- zöldterület 15%,
- szintterületi mutató 5,
- közforgalom számára megnyitott városi tér több mint 1500,00 m²,
- összes szintterület több mint 55000,00 m²,
- nettó oktatási terület 4350,00 m²,
- nettó könyvtári terület 4950,00 m²,
- nettó irodaterület 3950,00 m²,
- nettó közösségi terület 7300,00 m²,
- új egyetem összes területe mintegy 23000,00 m²,

- 3500 hallgató és 350 oktató részére készült,
- a könyvtár befogadóképessége mintegy 500 000 kötet,
- a létesítményt két szint mélygarázs szolgálja ki, több mint 400 parkolóval.

Az épület megvalósításában részt vevő tervezők:

dr. Oláh M. Zoltán generál tervező – Konstruma Mérnöki Iroda Kft.

Prof. Lázár Antal DLA építész, vezető tervező – A&D Stúdió Kft.

Szerdahelyi László építész, vezető tervező – Wing Zrt.

Szokoljai Gábor belsőépítész – MCXVI Építész Műterem Kft.

Dr. Urbán László – könyvtártechnológia – CaVour Bt.

Major György – oktatás- és irodatechnológia – Teamojor Bt.

Dr. Petik Árpád – geotechnika – Petik és társai Kft.

Kristóf János – mélyalapozás – Bohn Kft.

Hensler Dezső, Vámos Lajos – tartószerkezet – Ödenburger Mérnökiroda Kft.

Kolarovszki László, Gáspár Tibor gépésztervező – Kőrös Consult Kft.

Labádi Mihály – automatika – Gaut Bt.

Bosch Gyula – vagyonvédelem – Meldetechnik Kft.

Nagy Pál – sprinkler – Meldetechnik Kft.

Somogyi Gábor, Sax Dezső villamos tervező – Somogyi Kft.

Kelemen Ferenc – villamos tervezés – Kelevill Kft.

Polacsek Tibor – tűzjelző tervezés,

Bajkay Zsolt – informatika – Meldetechnik Kft.

Mnyerczán György – akusztika – Constans 2000 Kft.

Gauland András – vendéglátóipari technológia – Teco Gastro Bt.

Hegyi Péter, Kocsis László – tűzvédelem Flamstop Kft.

Moyzes Antal – környezetvédelem – Naturaqua Kft.

Kriskáné Boda Ilona – közlekedéstervezés – Közlekedés Kft.

Nagy Gyöngyi – kertépítész – Rolla Bt.

Nagy Etele – közműtervezés – Kőrös Consult Kft.

Kiss Miklós – liftek – Kone Kft.

Beérkezett: 2007. XII. 19-én.

Közreadta:

Wallis Ingatlan Zrt.

Steinberg, Noah vezérigazgató

Árendás Gergely fejlesztési vezérigazgató-helyettes

Balassa László projektvezető

Alföldiné Dán Gabriella

Egy lehetséges válasz az alkalmazkodásra: a Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtárának új szervezete

A felsőoktatásban bekövetkezett változások, a jelentős létszámcsökkentés és az új könyvtár- és oktatási épület eltérő adottságai a szervezet teljes körű átalakítását tették szükségessé az eredményes és hatékony működés érdekében. A belső és külső együttműködésen és tudásátadáson alapuló tudásszervezetté alakítás egy évet vett igénybe.

Út a tudásszervezethez –
elméleti megjegyzések

A könyvtári működés két kitüntetett területe a gyűjteményépítés és a szolgáltatás, minden egyéb munkafolyamat e két terület összhangjának megteremtését célozza. A gyűjtemény és a szolgáltatások folyamatos kölcsönhatásban vannak, mind a kettő jelentősen befolyásolja a szervezet minőségét.

A könyvtárakra hosszú ideig a munkafolyamatok stabilitása volt jellemző, a mozgás elsősorban a gyűjtemény állapotában jelentkezett. A papíralapú hordozókhoz adekvát módon köthető feldolgozási, szolgáltatási gyakorlat nem nagyon változott, megegyezés volt arról, hogy a könyveket milyen adatok azonosítják, hogy milyen a visszakeresési módszer, és milyen fizikai és hozzáférési feltételek között vehető igénybe a szolgáltatás. A könyvtári munkafolyamatok révén keletkezett érték a visszakeresési rendszerekben testesült meg, amelyek képesek voltak a meglévő dokumentumokat – többféle kiinduló adat mentén – elérhetővé tenni. A hagyományos egyetemi könyvtár minőségét a katalógusok pontossága, a bibliográfiai feltárás mélysége, valamint a kiadott szakbibliográfiák, referáló kiadványok színvonala jelentette.

Az első informatikai fejlesztések során találkoztunk először azzal a feladattal, hogy a könyvtár működéséről és szolgáltatásairól meglévő könyvtárosi tudásokat meg kellett fogalmazni, explicitté kellett tenni, és le kellett fordítani a számítógépes programok számára. Az első integrált rendszerek természetesen a manuális világ valamennyi beidegződését tartalmazták, de tartalmazták mindazon tudásokat is, amelyeket a könyvtárosok és a

könyvtár felhalmozott a szolgáltatások folyamatában, vagyis megtanult az olvasóról.

A hagyományos könyvtári modell lényegében nem változott, de láthatóvá vált, hogy a könyvtárban végzett feladatok nem alárendelt, hanem mellérendelt kapcsolatban vannak, a folyamatok lineárisak, egymásra épülnek.

Az informatika tette lehetővé a rendszerszerű működésnek azt a fajtáját, amelyben az osztott feldolgozás, az egymás szolgáltatásainak közvetítése, a nemzetközi rendszerekbe való bekapcsolódás megvalósult. Ehhez rendelkezésre állnak és egyre kidolgozottabbak a szükséges szabványok. Az IT eszközök fejlődésével a hálózat sebessége, az eszközök „tudása” egyre könnyebbé teszi a szervezeten belül is az erőforrások hatékony megosztását a feldolgozásban és a szolgáltatásban.

A mai könyvtárak átmenetet képeznek a könyvtár és a tudástár között. Itt a hozzáadott érték elsősorban az előzetes szelektálásban, a találatok több szempontú elérhetőségében és a keresési idők lerövidítésében jelenik meg. Ezek nagyon fontos értéknövelő tényezők az oktatási és kutatási szolgáltatások támogatásában, de ugyanakkor hiányzik még az a *kommunikációs plusz*, ami a felhasználókkal való interaktív kapcsolatot és az oktatási, kutatási folyamatokba való integrálódást jelenti.

A hagyományos szolgáltatások létrehozásában és közvetítésében megjelenő informatika számos ponton módosította a könyvtár fizikai, szervezeti és intellektuális sajátosságait, sokszor az átmeneti korszakokra jellemző ellentmondásokkal terhelten. A fizikai környezettel szemben egyrészt megnövekedett térigény jelentkezett, hiszen a hagyományos férőhelyeket a számítógépes munkaálla-

mások térigényével növelni kell, másrészt éppen ellenkezőleg, a hálózaton elérhető szolgáltatások csökkentették a könyvtárak fizikai igénybevételét. Megváltozott a „front office” és „back office” struktúra is, mert a back office egyes részei a hálózati szolgáltatás szempontjából front office feladatokat látnak el (pl. honlapon keresztüli kommunikáció, amelyet a szerkesztők is végeznek). A tartalmi feltáróknál van jelen az a forráskezelői, forrás-használati informatikai írástudás, amely nélkül az olvasói terekben nem tud működni a szaktájékoztató. *Szervezetté kellett tenni a tudásátadást.*

Annak ellenére, hogy egyre több típusú hagyományos és elektronikus dokumentum kerül a látókörünkbe, hogy egyre több ismeretünk van a különböző dokumentumok azonosságairól és eltéréseiről, és a kezelésükhöz szükséges informatikai eszközökről, még előttünk áll az a feladat, hogy levonjuk a munkafolyamatok szervezésére, a könyvtári szervezet és hálózat működésére, a szolgáltatások nyújtására vonatkozó következményeket.

A mai könyvtár működésének nagy dilemmája az előzőekben bemutatott változások ellentétes hatásainak kezelése, vagyis az, hogy hogyan képes megteremteni az egyensúlyt a hagyományos munkaszervezéséből, munkakultúrájából megtartandó elemek, és a technológiai fejlődés következtében szükséges új szervezési, vezetési és munkamódszerek között.

Ezek a hatások nem hagyják változatlanul a könyvtári szervezeteket sem. Az első szembevetendő különbség, hogy lebomlanak a szilárdnak hitt hierarchiák, mivel a megoldandó feladatok nem választhatók szét, a sikerhez a *különböző szakemberek tudásának együttes felhasználása szükséges*. A könyvtári területen is megjelenik a tanuló szervezeti forma, vagy legalábbis a mátrix- vagy projektszervezés. A szakértői teamek együttműködése nemcsak a szervezeteken belül, hanem intézmények között is látható. A szolgáltatásminőség meghatározásához egyre inkább az szükséges, hogy megjelenjenek az intézményekben a jól definiált előírások, szigorú feldolgozási, informatikai és kommunikációs szabványok. *A vezetési módszerekben előtérbe kerül a használói észrevételekre, az objektív vizsgálatokra támaszkodó visszacsatolás.*

Az igényekre adott válaszokban azonban problémák is jelentkezhetnek, ha a szervezet nem jól fordítja le ezeket megoldásokra. Ebbe nemcsak az

adott szolgáltatás kényelmes és problémamentes teljesítése, hanem a felhasználói észrevételek kezelésének mechanizmusa is beletartozik.

A tartalomszolgáltatási innovációk területén az egyetemi tudások kezelésére, és az elektronikus források mélyebb feltárására törekednek a szervezetek. Itt jelentős értéknövelő munka folyik, amely egyrészt az egyetemi elektronikus archívumok létrehozásában, másrészt az elektronikus források tartalmi, használati ismertetésében érhető tetten. Külön érdemes szót ejteni azokról a fejlesztésekről, amelyek a szolgáltatások biztonságos használatával foglalkoznak. Az innovációkban a könyvtárosok és informatikusok együttes tudása jelenik meg.

Az új tanulási formák között látható a legnagyobb változás, s egyben annak az igazolása, hogy az egyetemi könyvtárak a tanulás helyszínévé váltak: egyre több olyan új módszert dolgoznak ki, amelyek a hallgatók és az oktatók magas szintű informatikai írástudását, a tudományos kommunikáció új ismereteit tanítják, vagy bővítik.

A tanszékek és könyvtárak elsősorban a tartalom- és tudáskezelés, és az új oktatástechnológiai módszerekhez szükséges képességek kialakításában lehetnek partnerek. *Az egyetemeken a tudástermelés elsődleges helye a tanszék.* Jelenleg számos tanszéki megoldást látunk arra, hogy a keletkezett tudást valamilyen formában rendszerezzék, és elérhetővé tegyék. A könyvtár tudásának felhasználása még kevésbé látható, ezért a könyvtáraknak meg kell mutatniuk azokat a hasznokat (időráfordítás és költségcsökkenés, szabványos megoldások, gyorsabb és hatékonyabb elérés stb.), amelyek közreműködésükkel keletkeznek. Az oktatói publikációk gyűjtésén túl a tanszékek tudásának menedzselése, a tudásarchívumok struktúráinak kialakítása, a külső források tanszéki oktató-kutató munka igényei szerinti rendezés (a tanszéki modulok létrehozása) képezheti az együttműködések alapját.

A könyvtár- és tanszék-kooperációk során olyan kutatások is keletkezhetnek, amelyek arra irányulnak, hogy milyen szintű és tartalmú informatikai írástudás szükséges az új oktatástechnológiai eljárások sikeres használatához. Ez a tervezett továbbképzési és felnőttoktatási programok befo gadása miatt egyre fontosabb lesz, de a nappali képzésben résztvevők számára is számtalan olyan képességre kell koncentrálni, amely a hallgató egyetemi és munkaerőpiaci karrierje szempontjára

ból egyaránt fontos. A doktori iskolák számára – meghagyva az önálló szakirodalom- és forráskutatás lehetőségét – lehetőséget nyújthat a könyvtár információs szakembereivel való együttműködésre.

A könyvtár és a könyvtáros elnevezés mellett, helyett használt megnevezések* nemcsak szemléletváltásra, hanem valamifajta elbizonytalanodásra is mutatnak. Az vitathatatlan tény, hogy egyre távolodik a szakma a megszokott – fizikai dokumentumokat kezelő – szerepektől, s ezzel a bibliográfus, címleíró, olvasószolgálatos stb. címkéekkel elkülönített könyvtárosi foglalkozásokban elvárt tudások is változnak. Egyre több dolgunk van a tartalmak kezelésével, az elektronikus források rendszerezésével, honlapok készítésével, informatikai megoldások kialakításával vagy átvételével. Az új megnevezések felbukkanását nem lehet egy kézlegyintéssel az „átmeneti divathóbot” kategóriába besorolni. Ezek a fogalmak tartalmi változásokat hordoznak, azt jelzik, hogy a könyvtárosnak át kell értékelnie a gyűjteményszervezés, feltárás, és rendelkezésre bocsátás technológiáit, tempóját és szervezését. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy az eddig megszerzett tudások érvényüket veszítik, hanem azt, hogy sokkal erősebben hatnak azok a követelmények, amelyek a szolgáltatások céljából, funkcióiból következnek. Az egynemű dokumentumokat kezelő és szolgáltató szervezetben kialakult munkakörök, problémamegoldó mechanizmusok, szervezési és vezetési módszerek nem vihetők át automatikusan egy dinamikus és állandóan változó, sokféle – egymástól alapvető tulajdonságaiban különböző – dokumentummal, információs, forrás- és szakirodalom-használati igényrel találkozó szervezetre.

Az egyetem egy sajátos tudástermelő és tudásátadó szervezet, amely nem nélkülözheti sokáig ennek a tudásnak a menedzselésével való professzionista foglalkozást. Jelenleg az látható, hogy a tudáskezelési folyamatok egymással párhuzamosan, elkülönülve és többé-kevésbé *ad hoc* módon történnek. A tudáskezeléssel kapcsolatos ismeretek a könyvtárosok birtokában vannak, de ahhoz, hogy ezt az új szerepet az egyetemek elfogadják és igényeljék, a könyvtáraknak nemcsak a hagyományos feladatok szükségességét kell hangsúlyozni, hanem erősíteni kell a tudás tárolásában, rögzítésében, átadhatóvá tételében való jártasságot. Ez feltételezi, hogy az egyetemi könyvtárak és könyvtárosok – megtartva azokat a szakmai elemeket, amelyek a hiteles és releváns információfeldolgozást jellemzik – továbblépnek, és átveszik

(vagy kitalálják) azt a tartalommenedzselési szervezetet, amelyre a korszerű felsőoktatásnak és kutatásnak szüksége van.

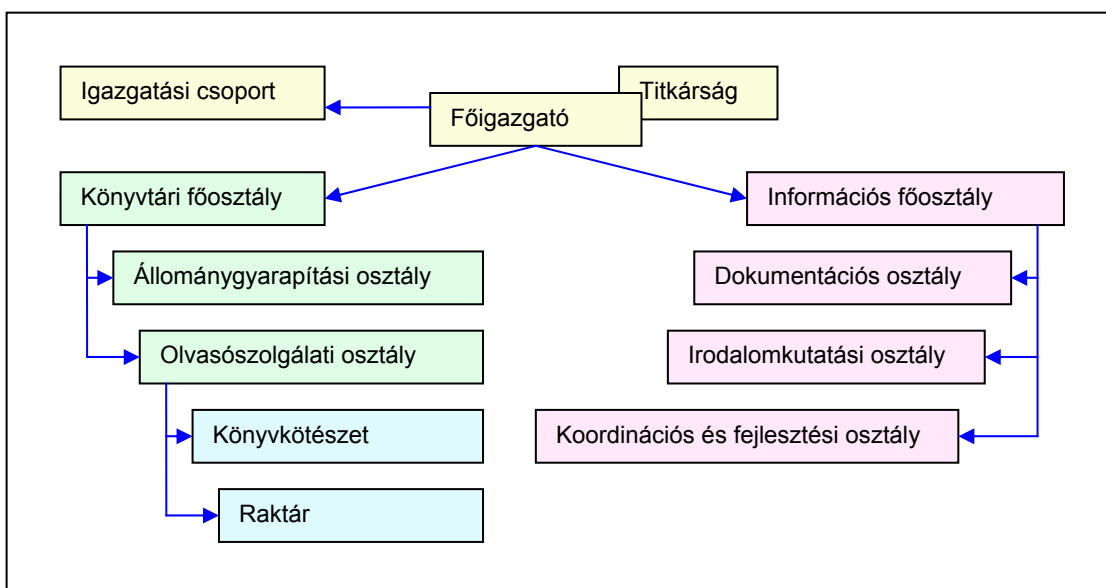
Út a tudásszervezethez –
a BCE Központi Könyvtár esete

A XXI. sz. elejére nagyon sokban megváltoztak a könyvtárban végzendő feladatok. Ma már nemcsak könyvtári, hanem tartalom- és informatikai szolgáltatások is elérhetők a könyvtárban vagy a könyvtáron keresztül, s ez azt is jelenti, hogy egyrészt a könyvtárosi tudásokban is megjelent a specializálódás (könyvtár-informatikus, szolgáltató könyvtáros, régi könyves szakértő stb.), másrészt a szervezetben szükség van más tudásokkal és készségekkel rendelkező szakemberekre is. Ugyanakkor az egymásra épülő tevékenységek miatt minden munkatársnak ismernie kell a folyamatok egészét is ahhoz, hogy munkáját jó minőségben tudja elvégezni. A megváltozott feladatok ellátása ráadásul olyan felsőoktatási, gazdasági, társadalmi környezetben zajlik, amely folyamatosan változik, s amelyhez állandóan alkalmazkodni kell. Ennek megfelelően a menedzsmentnek akkor is foglalkoznia kell a szervezettel, ha nincsenek erőteljes külső kényszerek.

A BCE Központi Könyvtárának szervezete az elmúlt 27 évben sohasem volt statikus, noha az alapvető hierarchikus felépítés és a könyvtárban meglévő hagyományos szervezeti egységek nem változtak. Meglehetősen hosszú ideig a hierarchia három (egy-területeken négy) szintű volt: a főigazgató, a főosztályok és osztályok (csoportok) látták el a feladatokat. A leginkább tagolt, egymástól elkülönült egységeket tartalmazó szervezeti forma 1985–1995 között működött.

Az organogram (1. ábra) szemléletesen mutatja, hogy ebben a szervezeti felállásban elkülönültek egymástól a hagyományos könyvtári, valamint a tartalmi feltárás és a szétszóró tartalomszolgáltatás feladatai. Az 1985–95 közötti tízéves időszak során történik meg az informatikai térhódítás, az integrált könyvtári rendszer bekerülése, az informatikusok megjelenése a könyvtárban. A fejlesztési osztály, amelyik az informatikai fejlesztések miatt gyakorlatilag a könyvtár valamennyi területének menedzselésével, változtatásával foglalkozott,

* Információs központ, médiatár, archívum; információs bróker, tudásmenedzser, rendszerkönyvtáros, tartalomkezelő stb.

1. ábra **Hagyományos szervezeti felépítés**

feladatait csak a főosztályvezetőn keresztül tudta ellátni, ami lelassította a folyamatokat. Ezt észlelte a könyvtár vezetése, és 1995-ben részleges szervezeti átalakítást végzett, amelynek lényege, hogy a könyvtári és fejlesztési feladatokat végző osztály a főigazgató közvetlen hatáskörébe került, a fejlesztési osztályt vezető szakember főosztályvezetői beosztást és hatáskört kapott.

A formális szervezeti modell mellett a könyvtári munkavégzést mindvégig jellemezte az egyes szakmacsoportokból (könyvtáros, közgazdász, informatikus) verbuválódó informális szervezeti csoportok tevékenysége. Ezek a csapatok elsősorban a könyvtár egészét befolyásoló új feladatok előkészítésének, bevezetésének támogatására alakultak, sokszor spontán módon, más esetekben a vezetők kezdeményezésére. Különösen jelentős ez a munkamódszer 1989–95 között. Ebben az időszakban jön létre a könyvtár saját fejlesztésű *HungAlis* névre keresztelt háromnyelvű integrált rendszere, épült ki a hálózat, kerültek be a mindennapi munkavégzés eszközei közé a számítógépek. A szakmaközi csapatmunka sikeres, támogatja az egyes szakterületeken dolgozók közötti kommunikációt, a könyvtárban zajló munkafolyamatok átlátását, a kritikus területek többoldalú vizsgálatát.

A könyvtár a fentiek miatt is, egyre inkább érezte, hogy a merev hierarchikus struktúra nem felel meg a hatékony és eredményes munkaszervezésnek,

nem képes segíteni a munkatársak közötti kommunikációt, a szervezeti együttműködések. Ezért mind formálisan, mind informálisan létrehozott a hivatalos szervezeti formától eltérő megoldásokat. 2002-ben csökkentette a hierarchiák szintjét, az osztályok közvetlenül a főigazgató alá kerültek. „Operatív vezetői tanácskozás” néven konzultatív és döntés-előkészítő testület jött létre. A kiemelt feladatok – gyűjteményfejlesztés, közönségkapcsolat, szolgáltatásfejlesztés, minőségbiztosítás – összefogására szakmai bizottságokat működtetett. Az új fórumoknak jelentős szerepe volt abban, hogy a szervezeti kultúra alapvető értékévé vált a szakmák közötti párbeszéd, a közös nyelv és fogalomhasználat, s a szervezeti célok és prioritások közös megfogalmazása. Ez azonban elsősorban az amúgy is kezdeményezőképeséggel, innovációra való érzékenységgel bíró munkatársakat aktivizálja, a többiek még mindig a saját osztályukkal, csoportjukkal azonosulnak, nem a könyvtár egészével.

Ebben az időszakban a szervezeti változásnak van még egy újdonsága, megjelenik a könyvtárban két, a tudásszervezetekre jellemző munkakör. Gyűjteményszervezési és tudományos igazgató néven két nagy tapasztalatú szakember tulajdonképpen függetlenített vezető tanácsadóként működik. Feladatuk elsősorban a szervezeteffektivitás és stratégia, a különböző szakterületi policyk megfogalmazása, illetve az egyetemi, könyvtári és külső szakmai kapcsolatok menedzselése.

A Központi Könyvtár ebben az időszakban jelentős létszámleépítésen megy keresztül, munkatársi létszáma 60 főre csökken („fénykorában” 120 fővel látta el a feladatokat).

A Központi Könyvtár életében a 2005–2006 évben több meghatározó változás történt. Új főigazgató kapott kinevezést, finisébe érkezett az új könyvtár-épület tervezése, valamint ismét jelentős forráski-vonás történt a könyvtár finanszírozásából, amely-ből már a működés ellehetetlenüléséhez vezető kapacitáscsökkenés következett. Az új épületben – amelyben az előzetes becslések szerint is jelentős forgalomnövekedés volt várható – már mindössze 41 munkatárs végzi a feladatokat. Ezért a szerve-zet átalakítása már nemcsak a bevezetőben leírt felismerések miatt volt elkerülhetetlen, hanem egész egyszerűen a normális működés megszer-vezése nem volt megoldható más módon.

Az új szervezet = tudásszervezet

A Központi Könyvtár vezetésének ambíciója az volt, hogy a létszámcsökkenés ellenére nem csök-kenhetnek a szolgáltatások. Sem féleségben, sem minőségben nem lesznek szakmai alkuk. A nyitva-tartási idő sem fog változni. Ehhez természetesen igen kiváló, a szakmájuknak sok területét azonos színvonalon művelő munkatársak kellett, és annak a „jóslatnak” a valóra váltása, hogy az in-formatikai támogatások élőmunka-megtakarítást tesznek lehetővé.

Az előzőekben bemutatott szervezetfejlődés ta-pasztalatai néhány igen fontos alapelv megfogal-mazására adtak lehetőséget:

- nem lehet a munkafolyamatokat mereven szét-választani, a kölcsönhatásokat, szinergiákat is-merni kell és beépíteni a folyamatok szervezé-sébe, a papír és elektronikus hordozó, a valóságos és virtuális terek kezelése egységes kell, hogy legyen;
- nem lehet párhuzamosan működtetni a formális, hierarchikus szervezetet és a tanulószervezeti elemeket, mert ez kompetenzavarokat okoz;
- meg kell változtatni a szervezeti működéssel kapcsolatos kommunikációs mechanizmusokat mind a munkatársak, mind a felhasználók vonat-kozásában, mert önmagában az információ elér-hetősége nem teremti meg annak ismeretét és felhasználását.

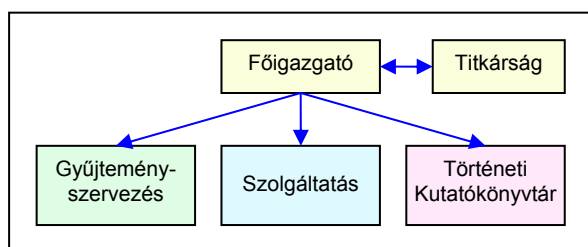
A munka a tevékenységek nagyon részletes átvilá-gításával kezdődött, amely elsősorban a szolgál-

tatásokkal foglalkozott. Ezt előzetesen is terveztük, hiszen az új helyszín – a maga eltérő adottságaival – az átvilágítást, minden egyéb körülményt figyel-men kívül hagyva is, elkerülhetetlenné tette. A munkában egy tíztagú szakmai team vett részt, amelyben minden szakterület képviselője jelen volt. Fontos feladatot kaptak azok a fiatal munka-társak, akik addig is aktívan és kezdeményezően vettek részt a szervezet munkájában. Az új szerve-zet kialakítása, az új SZMR, ügyrendek, munka-köri leírások kidolgozása egy évet vett igénybe, működésére az új épületben került sor.

Abban biztosak voltunk, hogy egyszer s minden-korra le kell számolni a hierarchikus szervezettel, s nemcsak a deklaráció szintjén, hanem a valóság-ban is, tudásszervezetként kell, hogy működjön a könyvtár. Ez nemcsak azt jelentette, hogy a szerve-zet célja és tevékenysége a tudások kezelésére és elérésére irányul, hanem azt is, hogy a belső kommunikáció, a szakmai együttműködés megha-tározó eleme is a hatékony és eredményes tudás-átadás.*

A könyvtárban a már meglévő csapatmunkára építve alakítottuk ki az új szervezetet (2. ábra). Az egyértelmű volt, hogy a gyűjteményépítés, -fej-lesztés és a szolgáltatás egymásra gyakorolt szakmai hatásai, a két terület érdekeinek ütközte-tése és a működő szakmai kompromisszumok megtalálására a sikeres változtatás kritikus pontjai. Ezért a szervezetben ezt a két területet neveztük meg, s ezek élére kerültek hatáskörrel rendelkező, dedikált vezetők. Ők az előző szervezetben a gyűj-teményszervezési és tudományos igazgatói mun-kakörben dolgozó – tulajdonképpen vezető ta-nácsadói munkát végző – kollégák lettek. Az ő munkakultúrájuknak már része volt az együttmű-ködésre való törekvés, a szakmai érvek meggyőző használata, a kommunikációs zavarok elhárítása. Előző feladataik során már bizonyították, hogy egyaránt képesek az értelmes kompromisszumok megtalálására, a saját szakterületük szakmai ér-dekeinek markáns képviselésére, és nem utolsósor-ban teljes rálátásuk van a könyvtár tevékenységei-re. Ezzel a változtatással megszűnt a folyamatok szétdarabolása, és a szervezeti kultúra alapvető értékeként már megjelent szakmai párbeszéd megkerülhetlenné vált.

* Ennek egyik jól látható jele az, hogy a szolgáltatásban dolgozók önként alakítottak ki tudásátadó mechaniz-musokat (leírták az egyes olvasókkal kapcsolatos ta-pasztalatokat, felhívták a figyelmet új információkra, válaszokra stb.). Ennek szükségességét a régi szerve-zetben is forszírozta a jelenlegi főigazgató, de mindig elhárították a munkatársak azzal, hogy felesleges idő-pazarlás.

2. ábra Az új szervezet organogramja

A jelenleg működő szervezet *alapja a kommunikáció*. Ez könyvtáron belül azt jelenti, hogy a szükséges szakmai információk a döntésekről, a munkavégzésről, az olvasói észrevételekről, vagyis mindenről, ami a minőségi munkavégzést támogatja, személyes és elektronikus formában minden munkatárs számára azonnal elérhető. Ez nem más, mint az explicit és tacit tudások átadásából adódó hasznok tudatos integrálása a munkavégzésbe. Az egyetemmel kapcsolatos rendszeres és folyamatos információcsere megoldására jött létre a *tanszéki kapcsolati könyvtárosok rendszere*. Ez azt jelenti, hogy a szolgáltatásban dolgozók mindegyikének munkaköri kötelessége konkrét tanszékek igényeinek gondozása, beleértve a képzés és a kutatás szakirodalmi igényeit, az egyes oktatók személyes kéréseit, a tanszéki értekezleteken való megjelenést, a publikációk bekérését, konkrét felhasználói tréningek biztosítását stb. Folyamatosan figyelemmel kísérik az oktatást, felhívják a figyelmet az új szolgáltatásokra, tájékoztatják az oktatókat az újdonságokról. Már most érzékelhető a változás, jelentősen megnőtt az oktatói könyvtárhasználat, többet tudunk a kötelező és az ajánlott irodalomról, és gyakorlatilag zavartalanul teljesítettük azt a rektori utasítást, hogy szűnjenek meg a tanszéki könyvtárak (első menetben a velünk egy épületbe költözött Társadalomtudományi Karon).

A *Gyűjteményszervezés* feladata lett minden, a dokumentumokkal kapcsolatos tevékenység. A régi szervezetben a dokumentumokkal és az olvasókkal való könyvtári és tartalomszolgáltatási tevékenységek különböző osztályok, csoportok feladatkörébe tartoztak. A dokumentumok feldolgozása széttöredezett volt, külön foglalkoztak vele a gyarapítók, címleírók, tartalmi feltárók, állománygazdálkodók. Az is probléma volt, hogy dokumentumtípusonként (könyv, folyóirat, e-dokumentumok) is elkülönültek a tevékenységek, s voltak olyan dokumentumkezelési munkák, amelyeket az olvasószolgálat látott el. Ezeknek a felismeréseknek az alapján nem is volt olyan nehéz a gyűjteményszervezéssel foglalkozó szakterületet defini-

álni, ide tartozik a hagyományos és az elektronikus állomány gyarapítása, formai és tartalmi feltárása; az információs és digitalizációs tevékenység; az állomány- és raktárgazdálkodás – beleértve az olvasótermi szabadpolcokat is – logisztikai feladatainak ellátása; az apasztási és selejtezési munkák, valamint a retrospektív feldolgozás. Ennek megfelelően három részterülete van:

- gyarapítás–feldolgozás,
- állomány- és raktárgazdálkodás,
- informatikai rendszerek fejlesztése és működtetése.

Ennek megfogalmazásával megszűnt az, hogy különböző osztályokon foglalkozzanak a beszerzéssel, amelynek egyik legfontosabb előnye, hogy a gyarapítók tájékozottsága nő, az oktatással, a kiadókkal, beszállítókkal való kapcsolattartás javul, a dokumentumok könyvtáron belüli felesleges „utaztatása” megszűnik, az adatfelvétel felgyorsul. A Gyűjteményszervezés csapata négy régi osztályról: állománygazdálkodás, folyóirat, tartalomszolgáltatás és az olvasószolgálat szakembereiből állt össze. Ez nemcsak a munkafolyamatok hatékonyabb szervezését tette lehetővé, hanem azt is, hogy az eddig különböző osztályokon dolgozó könyvtáros és közgazdász végzettségű munkatársak közötti szakmai kommunikáció mindennaposá váljon.

Az állomány- és raktárgazdálkodás átalakítása abból indult ki, hogy meg kell szüntetni azt az állapotot, amikor csak azokkal a dokumentumokkal foglalkozunk, és azokat ismerjük, amelyek folyamatosan használatban vannak. A tárolási költségek nem elhanyagolhatók, ezért hatékony állomány- és raktárgazdálkodás csak akkor működtethető, ha pontosan tisztában vagyunk a tulajdonunkban lévő anyaggal. Egyetemi könyvtárként elsődleges feladatunk a tudományterületünk és intézményünk tudományos örökségének őrzése és bemutatása. Ebből nagyobb hangsúlyt kell kapnia a bemutatásnak, ami azonban csak akkor eredményes, ha a szakemberek pontosan ismerik, és követni tudják az igényeket, tehát javaslatokat tudnak adni a beszerzésnek a hiányokról és az oktatóknak a kevésbé használt művekről szóló tájékoztatással is. Az állománykezelési és logisztikai feladatok összevonása lehetővé teszi a művekről, gyűjteményekről való tartalmi ismeretek bővülését, és nem utolsósorban a fizikai állapotukra való pontos rálátást, valamint az érdemi intézkedéseket. Ezzel az apasztási, selejtezési tevékenység ésszerűbbé válik, a felesleges állományrészek

felszámolhatók, az állomány esetleges hiányai pótolhatók.

Szót kell ejteni még az egyszerű munkák integrálásáról a különböző munkakörökbe. A dokumentumok felszerelése, a raktári kiszolgálás a létszámcsökkentést megelőzően alap- vagy középfokú végzettséggel rendelkezők feladata volt, a jelenlegi felállásban ez része a magasabb képzettségűek munkakörének. Ezeknél egyrészt igénybe vettük a korszerű eszközök adta könnyítéseket, másrészt, például a raktári kiszolgálási tevékenység támogatására részben szervezési, részben informatikai megoldásokat használunk. Szervezés alatt az értendő, hogy – miután a szabadpolcos helyek megnöttek – az olvasótermekben kell, hogy legyenek a leggyakrabban használt könyvek. Ha egy raktárban elhelyezett dokumentum iránt megnő a kereslet, annak záros határidőn belül szabadpolcra kell kerülnie. Így a polcok frissítése és az igényeknek megfelelő feltöltése is megoldódik. Ezzel párhuzamosan bevezettük az online raktári kérések lehetőségét, amely a kiszolgálást tervezhetővé teszi, egyszersmind – a kérelmek megszüntetésével – az olvasótermi kollégák terhelését is csökkenti.

A gyűjteményszervezési szakterület is számos ponton kapcsolatban van a felhasználókkal. Az online rendelések feldolgozása, a tanszéki igények fogadása mellett újdonság a használt tankönyvek „adás-vételének” becsatornázása a gyarapításba. Ezt a hallgatók számára a honlapon felajánlott hirdetési felülettel indítottuk; hosszabb távon el akarjuk érni, hogy az ilyen jellegű akcióknak teljes egészében a könyvtár adjon helyet.

A szakterületen „kakukktojásnak” talán az informatika tűnhet. A folyamatok átvilágítása során felmerült, hogy ezeket a feladatokat kiemeljük. Hogy nem tettük, annak szubjektív és objektív oka is volt. A szubjektív az, hogy nagyon jó munkakapcsolat alakult ki a vezetővel, aki az új szervezetben a gyűjteményszervezés irányítását végzi. Az objektív pedig, hogy a könyvtár véleménye szerint a szolgáltatások minőségének alapvető feltétele a feltárás és a tartalomkezelés szabványos, és a felhasználók által értelmezhető megoldása. Ez pedig – különösen a saját „előállítású” elektronikus dokumentumok és a vásárolt szolgáltatásokon keresztül elérhető szövegek egyre nagyobb számát tekintve – ezen a területen dől el. Az informatikusok munkakörébe természetesen számos, a szolgáltatáshoz kapcsolódó feladat is tartozik, de ezek ellátásában is segít a dokumentumok kezelé-

sére kifejlesztett, adaptált alkalmazásokban szerzett tapasztalat.

A *szolgáltatási szakterületen** megmaradtak a hagyományos olvasószolgálati feladatok: beiratkozás, kölcsönzés, tájékoztatás, és ide kerültek az eddig csak meghatározott időben igénybe vehető szaktájékoztatási tevékenységekkel, a felhasználói tréningekkel foglalkozó munkatársak is. Ezeknek a kollégáknak megváltozott a munkaidejük, az eddigi irodai beosztás helyett műszakba kerültek. Ez tette lehetővé például, hogy a létszámcsökkentés ellenére azonos nyitva tartást tudjunk biztosítani, valamint azt is, hogy emeljük a megfelelő nyelvtudással rendelkezők létszámát, ami a növekvő számú külföldi diák jelenléte miatt szükségessé vált. A szolgáltatás feladatai lettek mindazok a tevékenységek, amelyek az olvasóval, felhasználóval kapcsolatosak. Ide tartoznak:

- az egyetemi oktatás és kutatás igényeihez igazodó szolgáltatások működtetése és fejlesztése;
- a karokkal, képzésekkel való együttműködés zavartalanságának megoldása, az igények közvetítésére és felkeltésére vonatkozó kommunikáció szervezése;
- a felhasználóképzés ellátása;
- a szolgáltatási perszonalizáció elvégzése.

Ennek megfelelően az olvasószolgálati, szaktájékoztatási és honlap-szerkesztőségi feladatok ellátása.

A két szakterületre egyaránt jellemző, hogy mind a hagyományos, mind az elektronikus, hálózati feladatok ellátását végzi valamennyi szakember (kivéve a honlapszerkesztőket, de ők is sokkal közelebbről látják a valóságos térben és valóságos dokumentumokkal összefüggő eredményeket és problémákat). Ennek nagy előnye a szinergiák érvényesülése.

Az egyes szakterületeken magas szintű szakmai tudással bíró, vezető szakterületi koordinátorok (szakértők) dolgoznak. A koordinátorok önállósága nagy, felesleges lépcsők beiktatása nélkül – a vezetők tájékoztatásával – hívhatnak életre munkacsoportokat, dönthetnek operatív kérdésekben, tehetnek javaslatokat munkaszervezési, szolgáltatásfejlesztési, módszertani stb. témákban. Észrevételeiket a havonta ülésező *Könyvtári Kabinet*en közösen tárgyaljuk meg, s közösen döntünk a szükséges változtatásokról is.

* Részletesen I. *Nagy Zsuzsanna* cikkében.

A titkárság feladatköre nem változott, de a szemlélet igen. A három főből álló csapat belső szolgáltató, amely minden olyan feladatot ellát, amely a szakmai munka zavartalan végzésének feltételeit hivatott megteremteni.

Végezetül, de nem utolsósorban szót kell ejteni egy régi feladat új megoldásáról is. A Központi Könyvtár muzeális dokumentumai a régi épületben a raktár mélyén voltak elhelyezve, csak kivételes alkalmakkor voltak láthatók, és kevés kutató számára voltak elérhetőek. A Történeti Kutatókönyvtár* – egy doktorandusz jelenti a teljes létszámot – lehetővé teszi ezeknek a könyveknek, térképeknek a bemutatását és a kutatóhely működtetését. Ezzel nemcsak láthatóvá vált a gyűjtemény, hanem lehetővé vált új – a muzeális könyvekre és eszközökre

alapozott – szolgáltatások kialakítása is. Terveink szerint a kutatókönyvtár nemcsak nevében, hanem ténylegesen is a könyvtártörténeti kutatások műhelyévé válik, amely már most is számos hallgatót fogad a könyvtártudománnyal foglalkozó tanszékekről.

Beérkezett: 2007. XII. 19-én.

Alföldiné Dán Gabriella

a Budapesti Corvinus Egyetem
Központi Könyvtárának
főigazgatója.

E-mail: gabi.alfoldi@uni-corvinus.hu

* Részletesen I. Szőnyi Éva cikkében.

Egy újonnan kialakított szolgáltatás a Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtárának honlapjáról

The screenshot shows a web browser window displaying the event calendar of the Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtár. The page title is "Eseménynaptár" (Event Calendar). The calendar is for February 2008, showing dates from 28th to 3rd. The calendar is organized into columns for Hétfő, Kedd, Szerda, Csütörtök, Péntek, Szombat, and Vasárnap. Events are listed with their start times and titles. For example, on Wednesday, February 27th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Thursday, February 28th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Friday, February 29th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Saturday, February 30th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Sunday, March 1st, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Monday, March 2nd, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Tuesday, March 3rd, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Wednesday, March 4th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Thursday, March 5th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Friday, March 6th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Saturday, March 7th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Sunday, March 8th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Monday, March 9th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Tuesday, March 10th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Wednesday, March 11th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Thursday, March 12th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Friday, March 13th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Saturday, March 14th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Sunday, March 15th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Monday, March 16th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Tuesday, March 17th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Wednesday, March 18th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Thursday, March 19th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Friday, March 20th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Saturday, March 21st, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Sunday, March 22nd, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Monday, March 23rd, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Tuesday, March 24th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Wednesday, March 25th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Thursday, March 26th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Friday, March 27th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Saturday, March 28th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Sunday, March 29th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Monday, March 30th, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00. On Tuesday, March 31st, there is a "Zártkorú előadás" (Closed-door lecture) at 08:00.

http://lib.uni-corvinus.hu/component/com_events/Itemid,271/lang.hu/

Szivi Józsefné – Bavalics István

Állományköltöztetés és elhelyezés a Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtárában

Egy sikeres projekt három kronológiai alapadata:

2007. június 6. 24:00 – Bezár a BCE Központi Könyvtára régi telephelyén.

2007. augusztus 8–28. – 11 ezer polcfolyóméternyi központi és letéti állomány átköltöztetése.

2007. szeptember 17. 9:00 – Teljes üzemmódban nyit a BCE Központi Könyvtára új telephelyén.

Mi volt mindezek mögött?

Mi történt? Előkészítés, levezénylés, a felhasználók érdekében módosuló mindennapok. Ebben a sorrendben, és az utolsóként felsorolt elem volt a legfontosabb célja, mozgatója az összes műveletnek. A cikk írásakor többször felmerült bennünk, hogy egyszerűbb volt mindezt végrehajtani, mint megírni. Leírva néha egészen magától értetődőnek tűnnek az elvégzett tevékenységek, és nehezen tudjuk elképzelni, hogy ez valakit érdekelhet, bár nekünk rendkívül érdekes és sok tapasztalatot nyújtó munka volt. Mindketten cselekvő, szervező típusú szakemberek vagyunk. Tapasztalataink közreadásától reméljük, hogy – hozzánk hasonlóan – mások is élményszerű és sikeres projektként élük meg szakmánkban a költözést.

Gyűjteményünk

A Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtára honlapján az alábbiak szerint mutatja be gyűjteményét: „Magyarországon egyedülálló gyűjteménnyel rendelkezik a közgazdaságtudomány és üzleti tudományok terén, emellett az egyetemen oktató társadalom- és alkalmazott tudományok szakirodalmát is szolgáltatja. A legfrissebb folyóiratcikkek, tanulmányok, szakkönyvek mellett olvashatók és kutathatók a 18–20. század magyar és külföldi gazdaságtudományi szakirodalmának remekei is. Az adatgyűjtést és a naprakész tájékozódást szolgálják az elérhető adatbázisok, makrogazdasági, ágazati, termékpiacon adatok és elemzések a világ minden tájáról.”

Könyvtárunk állományát két régi, nagy múltú gyűjtemény alapozta meg. Az egyetem jogelődjének, a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Közgazdasági Kari Könyvtárának mint-

egy 10 ezer kötete és a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara Könyvtárának 70 000 kötete. A több évtizedes következetes gyűjteményalakító munka eredményeként a mára hozzávetőleg 500 000 kötetet tartalmazó könyvállomány mellett gyűjteményünk szerves részévé vált elektronikus tartalomszolgáltatási portfóliónk, amelynek elemei vásárolt központi szolgáltatásként közvetített és saját építésű adattartalmak.

A gyűjteményfejlesztés szempontjából mindig meghatározónak tartottuk az egyetemen oktató valamennyi diszciplínára kiterjedő tartalmi komplexitást; a dokumentumféleségek és hordozók szempontjából is komplex gyűjtést. Egyetemi környezetben ezekkel értelemszerűen azonos fontosságú az intézményi tudástartalom kezelése és közreadása is. Gyűjteményfejlesztési munkánknak már évtizedes meghatározója a tulajdonolt állomány és hozzáférés megoldásának együttes érvényesítése. A minőségi gyűjtemény szempontjából a gyarapítással azonos fontosságúnak tartjuk a rendszeres apasztást is.

Cikkünkben félmillió könyvállományunk költöztetésével és új épületünkben való elhelyezésével kapcsolatos szakmai tevékenységünket mutatjuk be.

Költözni fogunk: gondolatban „rákészülünk”

Már jóval a költözés előtt nyilvánvaló volt számunkra néhány, a felkészülést segítő tény. Nem változtatjuk meg a raktári elhelyezés és jelzeteles rendjét, csak az idő létrehozta kisebb következetlenségeket állítjuk helyre, és teljes körű állomány-

áttekintés után fokozott apasztási tevékenységet végzünk, hogy ne költöztessünk feleslegesen állományrészeket.

Egy épületbe kerülünk a *Társadalomtudományi Kar* a hozzájuk tartozó letéti gyűjtemények közül a két legnagyobb – a nyelvi és a szociológiai – befogadásával mindenképpen számolnunk kell. Sem az ésszerűség, sem az új épület fizikai adottságai nem teszik lehetővé fenntartásukat.

Jelentősen megnövelhető a szabadpolcos területen elhelyezett állomány, ezért használati tapasztalataink alapján ki kell választani az – akkor még nyitott raktárnak nevezett – olvasói térbe kerülő, illetve a szakolvasókba helyezhető raktári dokumentumhalmazt.

Térbeli jellemzők változása, az állomány elhelyezésének tervezett változásai

A könyvállomány elhelyezését meghatározó térbeli jellemzők jelentősen változtak. A tagoltság növekedése miatt a rendelkezésre álló nyitott terek száma nőtt, a „körbeláthatóság” csökkent. Elképzeléseink kialakításánál az ellátandó egyetemi közösség, a kiszolgálás, valamint az állomány fizikai és tartalmi jellemzőinek együttes szempontrendszerét érvényesítő megoldásra volt szükségünk.

Könyvtárunk a raktári tárolásban méretes raktári elhelyezést alkalmaz, a nyitott terekben pedig – a tartalmi feltárásban is használt – generikus tárgyszavainknak megfelelő tematikus elhelyezést használ. Ezen az elhelyezési alapmodellen nem kívántunk változtatni. A raktári terek egy szintre kerülése együtt járt a kiszolgálási ponttól – azaz a könyvlifttől – bejárando távolság növekedésével, ezért a méretes elhelyezés mellett a tervezett elhelyezésnél vizsgálni kellett az egyes állományrészek használati gyakoriságában mutatkozó különbségeket is.

Régi helyünkön, a három nyitott elhelyezési szinten, az állománymegosztás elve a következő volt:

- szabadpolcos kölcsönzési állomány,
- magyar nyelvű helyben használható állomány,
- idegen nyelvű helyben használható állomány.

Ebből következően valamennyi szinten minden generikus témakör megtalálható volt.

Az új terekben gondolkodva elhelyezési filozófiánk két metszetben is alapvetően módosult. A magyar

és az idegen nyelvű dokumentumok egybesorolása mellett szaktudományi olvasótermek és nyitott raktár kialakítását határoztuk el.

Az első szinten a költöztetendő szabadpolcos kölcsönözhető állomány mérete lényegében éppen megfelelt a rendelkezésünkre álló helynek, de ennek növekedésével számolva fel kellett készülnünk a szakolvasókban is „vegyes” – helyben használható és kölcsönözhető állomány elhelyezésére.

A három szaktudományi olvasóterembe a korábbi szabadpolcos helyben használható állomány mellett – a rendelkezésünkre álló hely jelentős növekedése miatt – további raktári állományrészek kihelyezéséről kellett gondoskodni. A *Társadalomtudományi olvasóterembe* terveztük a két bekerülő nagy tanszéki gyűjtemény jelentős részének elhelyezését. A harmadik szint a megvalósulás során formájában átalakult. Nem nyitott raktárként jött létre, hanem a többi olvasói térrel azonos berendezést kapott. Tartalomként megtartotta azt a szerepet, hogy korábban raktári állományrészeket helyezünk nyilvános terekbe. „Folyóirat-olvasó” szerepet rendeltünk hozzá; 1990 utáni és a kurrens szakfolyóirat-anyagunk elhelyezését terveztük ide. Ezen a szinten – teljesen elkülönítetten, és régi bútorainkat is megőrizve – kulturált kutatóhely kialakítása mellett döntöttünk muzeális gyűjteményünk számára.

Méretbizonytalanság jelenléte

A költözés előkészítésének végső fázisában született 5/2007. (V. 8.) sz. rektori utasítás döntött arról, hogy az új épületbe költöző Társadalomtudományi Kar valamennyi könyvtára megszűnik. A kar által korábban használt Fővám-téri terület felújítása miatt 2007. július 15-ig teljesen összepakolva kellett megkezdeni az oktatást követő nyári szabadságokat. A Könyves Kálmán-körúti oktatási épületet augusztus 1-jén zárták, az ott lévő intézeti könyvtárat addigra kellett becsomagolni. Az új épületbe való beköltözés megkezdésének időpontja ekkor még bizonytalan volt. A döntés értelmében hét tanszéki könyvtár szűnt meg, amelynek nyilvántartott letéti állománya közel 17 ezer kötet volt. Személyes tapasztalataink alapján ennél nagyobb mennyiségű tanszéki dokumentum bekerülését vártuk a két telephelyről. Becslésünk szerint az összecsomagolt és beköltöztetendő dokumentum mennyisége a hivatalos letéti állomálynak legalább kétszerese volt.

Készülünk: a költöztetést előkészítő szakmai tevékenységek – elméleti logisztika

Valójában évek óta foglalkoztunk a költözés szakmai előkészítésével. A Központi Könyvtár állománya elhelyezésének tervezése évekkal ezelőtt szerepelt először a *Könyvtári Tanács* napirendjén. Az előkészületekhez kapcsolódott az asztási és az állományáthelyezési folyamatot támogató – integrált rendszerünkhöz szervesen kapcsolódó – alkalmazásfejlesztésünk beüzemelése is. Ezzel együtt is az új épület ismeretében végzett intenzív szakmai előkészítő tevékenység csak 2006 elején indult. Keresztfunkcionális csoportmunka keretében folyamatosan végeztük az előkészületeket. Az elkészült dokumentumokat és hozott döntéseket mindenki számára hozzáférhető közös meghajtón külön könyvtárban helyeztük el.

Nyilvántartó cédulakatalógusok átvizsgálása, erőteljes szakmai állományapasztás

Valamennyi cédulakatalógusunkat átvizsgáltuk nyilvántartási és szolgáltatási szempontok együttes érvényesítésével és annak elemző áttekintésével, hogy számítógépes nyilvántartásunk mit és milyen módon pótol. Csak azt akartuk költöztetni, ami szakmailag feltétlenül szükséges. Célunk volt minden párhuzamosság kiküszöbölése, és csak azonos típusú katalógusszekrények átszállítása és elhelyezése az új épületben. 2005 tavaszán készült el az első döntés-előkészítő munka az akkori *Állománygazdálkodási és katalógizálási osztály* gondozásában, amelyet 2006 nyarán ismételtén áttekintettünk. Lényegében kétéves munka eredményeként, 2007. július 20-án született meg – a minden érdeket és szakmai kötelezettséget mérlegre tevő – végleges döntés. Ezt követően több mint 1500 fióknyi katalóguscédulát selejteztünk, 17-féle cédulaalapú nyilvántartást számoltunk fel. A megmaradó cédulakatalógusoknak jelentős részét azonos típusú szekrényekbe helyeztük át.

A költözést megelőző állományapasztás mennyiségét már a 2006. évi vonatkozó adataink is jól reprezentálják. Már ebben az évben 14 700 dokumentum került ki állományunkból tervszerű állományapasztási okkal. (Az összes törlés 2006-ban közel 18 000 dokumentum volt.)

A bevezetőben utaltunk rá, hogy könyvtárunkban az állománygazdálkodási munkának folyamatosan szerves része volt az asztás is, ezért a költözés évében még lebonyolítandó jelentősebb csökken-

tés már csak speciális állománycsoportokra terjedt ki. Fordításokat, idegen nyelvű jegyzeteket, folyóiratokat és nem gazdasági napilapokat selejteztünk. A magyar nyelvű, nem gazdasági napilapoknál és a fordításoknál válogatás nélkül. A folyóiratoknál válogatási szempont volt a történeti érték és a nagy folyamatos állomány beazonosítása, valamint az elektronikus archívumokból, szolgáltatásokból való elérhetőség.

A válogatási folyamat végén keletkező selejtezési javaslat – korábbi gyakorlatunknak megfelelően – több szempontú mérlegelés eredményeként jött létre. A történeti gyűjtemény, a tartalomszolgáltatás és a gyűjteményszervezés vezetőinek egyeztetett szakmai javaslatoként került a döntéshozó főigazgató elé.

A raktári és a szabadpolcos kölcsönözhető állomány használati statisztikáinak elemzése

A használati statisztikák folyamatos gyűjtése mellett időszakonként a költözés előtt is végeztünk komolyabb elemzéseket (1998-ban és 2002–2003-ban). Ezek célja kettős volt; az állomány elhelyezésének és a gyarapítás tematikus megoszlásának optimalizálása. A költözéssel összekötött állományáthelyezések (az ezzel kapcsolatos lelőhely – állományegység változtatások) előtt megvizsgáltuk a szabadpolcos kölcsönözhető állomány használatát, és az elmúlt két évben egyáltalán nem kölcsönzött dokumentumokat a raktárba helyeztük át.

A raktári állomány használatának elemzése elsősorban az itt elhelyezett kötött folyóiratokra vonatkozó kérések számát vizsgálta. Előző „életünkben” a raktári kérések legfőbb része a bekötött folyóiratokra vonatkozott, ezért is döntöttünk ezek szabadpolcos térbe helyezéséről az új épületben. A használati elemzés tapasztalatai is alátámasztották azt a tervezett döntésünket, hogy az 1990 utáni teljes kötött folyóirat-állományt nyitott térben, a III. emeleti Folyóirat-olvasóban helyezzük el.

Tematikus elhelyezést meghatározó generikus tárgyszavak megfeleltetése a szakolvasótermi elhelyezésnek – kapcsolódó speciális állományrészek elhelyezése a szakolvasókban

A szakolvasók kialakításának megfelelő tematikus elhelyezési rend kialakítása jelentette szakmailag a legnehezebben létrehozható kompromisszumot. A korábbiakban mindhárom nyitott szinten tematikus elhelyezést irányító szerepben használtuk teljes generikus tárgyszólistánkat. Az egyetem

három karához kötődő szakolvasók (Gazdálkodástudományi, Közgazdaságtudományi és Társadalomtudományi) kialakítása mellett döntve ezt a tárgyköri listát három részre kellett bontanunk, a lehető legkövetkezetesebben megfeleltetve az adott kar képzési tartalmának. Párhuzamosan az egyes témakörök átnevezésére, az egyes diszciplínák tematikus fejlődése következtében új témakörök létrehozására is sor került. Ennek kapcsán a korábbi állomány csoportos megfeleltetése és egyedi válogatása is szükségessé vált.

Jelentősen nőtt a szabadpolcos terek mérete az új épületben. A bútorozási tervek, a készülő, majd bebútorozott olvasói terek elrendezése nyilvánvalóvá tette, hogy mindhárom szakolvasóban szükséges és lehetséges is viszonylag elkülönítetten – de a szakterülethez valamilyen módon kapcsolódó – speciális kiegészítő gyűjteményrészek elhelyezése, ha nem akarunk „üresnek tűnni”. A látványjellegű átmeneti oda-vissza mozgatást elvetve, a következő – hosszú távon is tartható – állományáthelyezéseket terveztünk: a Társadalomtudományi olvasóba kerül a magyar és az idegen nyelvű szépirodalom, a Gazdálkodástudományi olvasóba az ún. kompasz-gyűjtemény, a Közgazdaságtudományi olvasóban helyezük el a disszertációkat és a díjnyertes TDK dolgozatokat.

Mindkét szinten (a Gazdálkodástudományi és a Társadalomtudományi olvasókban) biztosítjuk a lexikonok és a szótárak használatát.

A kari szaktudományi olvasótermek állományát az új beszerzések mellett folyamatosan növeli a bekerült tanszéki állományok bedolgozása, mivel e dokumentumok jelentős része ide kerül. A Társadalomtudományi olvasóba kerül a Társadalomtudományi Kar megszűnt tanszéki gyűjteményeinek jelentős része. A költözés után, még a megnyitás előtt elkezdjük ezen állományrészek bedolgozását. Az első válogatási körben a friss és tananyagként használt vagy ahhoz kapcsolódó szakirodalom integrálása történik meg. A második körben további szabadpolcra szánt állományrészek kerülnek ki – a most még a raktárban elhelyezett – tanszéki gyűjteményekből a Társadalomtudományi szakolvasóba, majd a központi raktározási rendbe integráljuk, illetve selejtezzük a letétekből bekerült könyvállományt. A későbbiekben valamennyi „külső” állományrész integrálására kerül sor a mostanival azonos folyamatszerkezési rendben.

Bekerülő tanszéki állományok kezelése

A tanszéki állományok kezelésével kapcsolatban már a költözést megelőző időszakban elindítottuk hálózati szabályzatunk megváltoztatási folyamatát. Az új hálózati szabályzatot egyetemünk szenátusa 2007 áprilisában fogadta el. A változás lényege: a tanszékek helyi speciális dokumentum-beszerzési igényeinek maximális kiszolgálása, ezek teljes körű nyilvántartása a Központi Könyvtár katalógusában hároméves időleges dokumentumként, ezzel a nyilvántartási kötelezettség és a helyi szabad használat együttes érvényesítése. Alapvető érdekünk az intézmény számára tartósan megőrzendő – a könyvtári jogszabályok következtében speciális állománykezelési és állományellenőrzési kötelezettségekkel járó – dokumentumok Központi Könyvtári állományban tartása a hatékony és széles körű hozzáférés érdekében.

A hálózati gyakorlat átalakítása természetesen hosszabb időt vesz igénybe, de az új hálózatműködtetési elvek elfogadása megfelelő alapot adott a költözködés rendkívül gyors feladatsora mellett a szakmailag következetes állományátvételhez.

Két szakmai döntés mentén szerveztük a letéti állományok átvételét, illetve költöztetését. Egyrészt még a csomagolás megkezdése előtt leltárral átvettük a tanszéki letétekben található muzeális dokumentumokat, másrészt a megszűnő és beköltöztetendő letéti állományokat gyűjteményünkbe és szolgáltatási rendünkbe integrálva – és nem külön gyűjteményekként – adjuk közre.

A régi és új elhelyezés szoros megfeleltetése

A költözés előkészületének egyik fontos eleme volt az aktuális állományunk elhelyezésének megfeleltetése az új épületben eltervezett elhelyezéssel, vagyis, hogy pontosan honnan, hova és mennyi dokumentumot kell költöztetnünk. Ehhez először fel kellett mérni a régi épületben, hogy polcról polcra, melyik szinten milyen dokumentum található, és annak mekkora a polcfolyóméter igénye. Miután ezek az adatok a rendelkezésünkre álltak, a meglévő állományt *elméletben kellett elhelyezni az új épület tereiben*, az eltervezett elhelyezési filozófiánk alapján. Ez alapján derült ki, hogy pontosan milyen mennyiségű és melyik dokumentum hova fog kerülni az új épületben. Miután kiderült, hogy melyik téréből, melyik térbe szeretnénk az adott dokumentumhalmazokat költöztetni, az új épület

rendelkezésünkre álló tervrajzain ezeket pontosan el kellett helyezni. A nyílt terekben megtervezni, hogy a szakcsoportok hol kezdődjenek, merre haladjanak majd, hogy megfelelően elférjenek, és áttekinthetővé váljanak a használók számára, a raktári terekben összehangolni a terület adottságait a dokumentumméretekkkel, -mennyiségekkel és a raktár jövőbeni funkcióval, mindezeket úgy, hogy ekkor már gondolni kellett a jövőre is, például a leendő gyarapodásra. Tehát úgy kellett megtervezni az egészet, hogy a térképen úgy helyezkedjenek el a dokumentumok, hogy elférjenek, az adott tér funkcióinak megfelelő legyen az elhelyezés, és közben gondoljunk a jövőbeni változásokra is. Ezt a munkát nehezítette, hogy gyakorlatilag a kész, polcokkal is ellátott tereket ekkor még csak térképről ismertük, ráadásul a megtervezett elhelyezést folyamatosan alakítani kellett a tervek utolsó pillanatokban is történő változása miatt.

Végre költözünk – gyakorlati logisztika

A 2007. július 6-i utolsó éjfélig tartó nyitva tartás óriási forgalma és a buli feleltette a válás kissé nosztalgikus, fájdalmas érzését (1. ábra).

1. ábra A búcsúzás pillanatai

Már láttuk a végét a régen elindult munkáknak, és ez rengeteg lendületet adott. Jó hangulatú forró nyári napokban, közös fagyalmozásokkal hűsítve magunkat, egy hónap alatt majdnem teljesen befejeztük a szabadpolcos állomány fizikai átjelzetelését, úgy hogy közben többen szabadságon is voltak. Indulhatott a költöztetési projekt fizikai áttelepítés része. Jó előkészítés, nagyszerű partnerek, remek csapat, némi szerencse és húsz nap elég volt a teljes állomány átvitelére. Alig mertük elhinni,

hogy az augusztus 8-i kezdés után – még e hónapban – magunk mögött tudhatjuk a feladatot.

Partnerválasztás közbeszerzésben

A sikeres logisztikai projekt-megvalósítást persze megelőzte az előírt közbeszerzési szabályok szerinti partnerválasztás a szakmai költöztetéshez, amelyre 2007. május–június folyamán került sor. Ezt a munkát jelentősen megkönnyítette az OSZK Könyvtári Intézete által gondozott, és honlapján közreadott információs csomag, amely a könyvtár-építésben és berendezésben járatlanokat támogatja. A referenciákat is tartalmazó oldalakon könnyen sikerült három ajánlattételre alkalmas céget találni; a specifikáció kialakítása a fentiekben bemutatott előkészítő munkának köszönhetően nem volt különösebben időigényes.

Az elvégzendő feladatot az alábbi módon definiáltuk:

- Könyvtári dokumentumok költöztetése több telephelyről az új épületbe (bekötött könyvek, kötött vagy tékázott folyóirat-kötetek, folyóirat-füzetek, kartonált dokumentumok, dobozolt és összekötözött dokumentumok) – ezek mennyisége polcfolyóméterben mérhető. A leírásban a mennyiség mellett megadjuk az egyes állományrészek szállításakor elvárt speciális átrendezési igényeket is, amelyekhez a szükséges irányító jelölést ajánlatkérő könyvtárának munkatársai készítik és helyezik el a teljes állomány vonatkozásában.
- Bútor jellegű berendezések költöztetése (katalógusszekrények, fiókjaikban katalóguscédulákkal) – ezek mennyiségét a szekrények és fiókok darabszámában adjuk meg; valamint kisebb kötetzeti eszközök darabban megadva.

Általános elvárásaink a következők voltak:

- Ütemzettség betartása: átlagosan minimum napi 300 pfm teljesítménnyel számolva, heti bontásban, az ajánlatkérő által elvárt preferencia-sorrendben. Ez az átköltöztetési preferencia-sorrend a következő: kölcsönzői állomány, olvasótermek, katalógusszekrények, nyitott raktár, irodai segédkönyvállomány, raktári állomány, letéti könyvállományok, muzeális dokumentumok, kisméretű kötetzeti eszközök.
- Környezeti sérülésmentesség megoldása: a költözéskor mind a régi, mind az új épület terei, falai, bútorzata valamint a liftek sérülésmentességének megoldása, az erre vonatkozó műszaki megoldások és technológiák bemutatása az ajánlatban.

- c) Folyamatosság garantálása: megfelelő költözési logisztika és munkaszervezés kidolgozása.
- d) Biztonságot szolgáló feltételek: A költöztetési folyamat alatt a vagyonvédelem érdekében ajánlatkérő kéri dokumentálni a költöztetésben részt vevő személyek névsorát, illetve a gépjárművek rendszámát. A költöztetésben résztvevők megkülönböztető viseletben való megjelenését és kítűző viselését a munkafolyamat során. Ajánlatkérő elvárja, hogy a munka kezdetekor, végeztével és a nap bármely szakaszában véletlenszerűen ellenőrizhesse a résztvevőket és a teherautókat. A muzeális dokumentumokat illetően ragaszkodik a teljes folyamatban való ajánlatkérői jelenléthez.

Külön adtuk meg az egyes tárgycsoportok költöztetésének elvárásait, ezen belül a könyvtári dokumentumok tárgycsoportjait a régi elhelyezési egységek szerint felbontva az új elhelyezést és az adott állományrészre vonatkozó egyedi specifikációt.

A könyvtári dokumentumok teljes körére vonatkozó közös feltételrendszerünk legfontosabb elemei a következők voltak:

- a) a dokumentumok költöztetésekor a legfontosabb követelmény, hogy a kijelölt polctartományban lévő sorrendiség változatlan maradjon;
- b) a költözés előkészítéseként mi gondoskodunk az állományegységek jelenlegi elhelyezésétől eltérő új elhelyezési rend jelzéséről a szállító számára;
- c) a raktári dokumentumok jelentős része nagyságuk szerint van elhelyezve, ami az új helyükön is így lesz; a dokumentum nagyságának megfelelő polcbeállítás nem a szállító feladata (ezt a beruházó a bútorozáskor elvégzi);
- d) a dokumentumok szállításakor alapkövetelmény a teljes sértetlenség garantálása (a polcokról való levétel, a szállítóeszközökbe való behelyezés, a szállítás és az új helyen a polcokra való felhelyezés alatt egyaránt);
- e) a zárt raktárból nyitott raktárba kerülő kb. 600 polcfolyóméternyi folyóirat-állomány portalaníttását kérjük a szállítótól;
- f) a dokumentumok szállításánál alapkövetelmény, hogy nedvesség ne érje őket; ha esik, csak olyan eszközökkel és járművekkel folytatható a költöztetés, amelyek védenek a nedvesség ellen;
- g) az átszállítandó dokumentumoknak csak töredéke a régi és ritka (muzeális) dokumentum, ezek azonban különleges bánásmódot kívánnak:

a szállítóeszköz puha textíliával való kibélelése, cérnakesztyű alkalmazása a pakolásakor, az ajánlatkérő szakalkalmazottjának jelenléte a teljes logisztikai folyamatban;

- h) a dokumentumok költöztetésekor a régi és az új telephelyen is könyvtári munkatárs segíti a folyamatot, aki a fizikai munkában nem vesz részt;
- i) a dokumentumok teljes költöztetési logisztikája akkor dolgozható csak ki, ha ismerjük a nyertes kapacitásait, szállítási lehetőségeit és időbeli terveit, ezért a részletes költöztetési tervet a nyertes szállítóval együtt véglegesítjük.

A költöztetendő teljes mennyiség 11 000 polcfolyóméter dokumentum volt. Emellett 48 db katalógusszekrény (1800 fiók), néhány kisebb kötészeti eszköz és könyvtári kosarak áttelepítése történt meg 2007. augusztus 8-tól 28-ig. A könyvtári irodák költöztetése az egyetemi komplex irodaköltöztetési projekt keretében történt ugyanebben az időszakban augusztus 17. és 22. között, valamint ezzel párhuzamosan került sor az olvasótermi új informatikai eszközök betelepítésére is.

Itt is, ott is: mindennapi „minden szinten szinte minden”

A költözés két nap leállással, hétfőtől vasárnapig, átlagosan napi 9–10 óra munkával zajlott. Könyvnyebbség volt a két épület közötti kis távolság, így a teherautó több fordulót tudott megtenni, illetve a költözés szakmai irányítása is egyszerűbb volt a régi és az új könyvtár közötti gyors átjárhatóságnak köszönhetően. A távoli telephelyről költöző dokumentumok szállítása hétvégén zajlott le, így a forgalom nem befolyásolta a költözés betervezett menetét.

A felhívásban megadott átköltöztetési preferenciákat tartalmazó sorrend mellett naponta terveztük meg az aznapi ládázandó, átviendő konkrét dokumentumhalmazt. Egyértelmű koncepció volt, hogy első körben a szabadpolcra kijelölt dokumentumok kerüljenek a helyükre, hiszen egy esetleges csúszás miatt, ki tud nyitni a könyvtár: ha a nyílt terek rendben vannak, legfeljebb a raktári szolgáltatásunk csak később lenne elérhető. Első ütemben a szabadpolcra kerülő könyvek, folyóiratok kerültek át úgy, hogy az új épületben, sorban, egy-egy olvasóterembe kerülő dokumentumok a helyükre kerüljenek. A régi épületből több helyről lettek összeszedve a dokumentumok (nyílt terekből és raktárból egyaránt) annak megfelelően, hogy az új épületben melyeknek kellett majd egymás mellé

kerülniük. A mi feladatunk a kijelölés volt a régi és az új helyen is; pontosan megadtuk, hogy mi hova kerüljön, és ennek alapján a költöztetők a polcokról beládázták a kijelölt dokumentumhalmazt és az új könyvtárban, ugyanabban a sorrendben kipakolták a megfelelő polcokra.

Amint egy olvasóteremből a költöztetők kivonultak, a könyvtárosok neki tudtak látni a terem rendbetételéhez, vagyis a könyvek nyelvi egybeosztásához, az optimális, végleges elhelyezés kialakításához, a polcok feliratainak megtervezéséhez.

Miután a nyilvános terek költöztetése befejeződött (az olvasói terekbe kerülő katalógusszekrények elhelyezésével együtt), a költöztető kivonult ezekből, így mi folyamatosan tudtunk dolgozni a termekben, anélkül, hogy akadályoztuk volna a költözés menetét. Ennek köszönhetően teljes energiánkat e terek, nyitásra való felkészítésére tudtuk fordítani: a polcok rendezésén kívül a polcfeliratok elkészítésére, a katalógusfiókok átcímkezésére, az informatikai rendszer kialakítására és ennek megszervezésére, irányítására, illetve számtalan további elvégzendő feladatra.

A költözés az új épület raktárának költöztetésével folytatódott, ahova a régi épületből szintén több helyről (szabadpolc, raktárak, irodák) kellett egymás mellé rendezni dokumentumokat. A raktár költözésekor is minden napra megterveztük a költöztetővel közösen, hogy melyek azok a dokumentumhalmazok, amelyek logikusan, egyszerre költöztethetők. Azon kívül, hogy ezeknek az új helyét is megbeszéltük, kijelöltük őket, hogy a tennivaló az adott helyen dolgozó költöztetőnek is egyértelmű legyen. Folyamatos telefonkapcsolatban álltunk, így bármilyen kérdés, probléma merült fel akármelyik épületben, percekben belül a megfelelő helyen tudtunk lenni, hála a két épület közötti távolságnak.

A költözés során a Társadalomtudományi kar megszűnt tanszéki könyvtárainak állománya a raktárba került. A dokumentumokat, gyűjtőköri filozófiánk, és a tanszékek útmutatásai alapján, innen válogatva, folyamatosan dolgozzuk be állományunkba, és helyezük el őket a megfelelő olvasóteremben.

A költözködés idején számtalan gyorsan megoldandó problémával, akadállyal találkoztunk. Erede-

ti terveinket sokszor kellett átgondolni és módosítani, mivel nem várt események, utólag kiderült adottságok befolyásolták annak menetét. A költöztető cég szakmai felkészültsége, rugalmassága, valamint a kitartó csapatmunka átsegített ezeken. Így a költözést igazi sikerprojektnek tekintjük. 2007. szeptemberének első hetében már az egyetem elsős hallgatóinak tartottunk könyvtárhasználati bemutatókat, 12-én volt a reprezentatív épületátadás, a könyvtár 2007. szeptember 17-én nyitott, és azóta teljes üzemmódban működik.

Jelenlegi tereink és állományterképünk

A költözés után a szükséges elrendezéseket és további kiegészítő áthelyezéseket követően kialakult a jelenlegi állomány-elhelyezési rendszerünk, amit néhány ábrával mutatunk be.

Nyitott terek

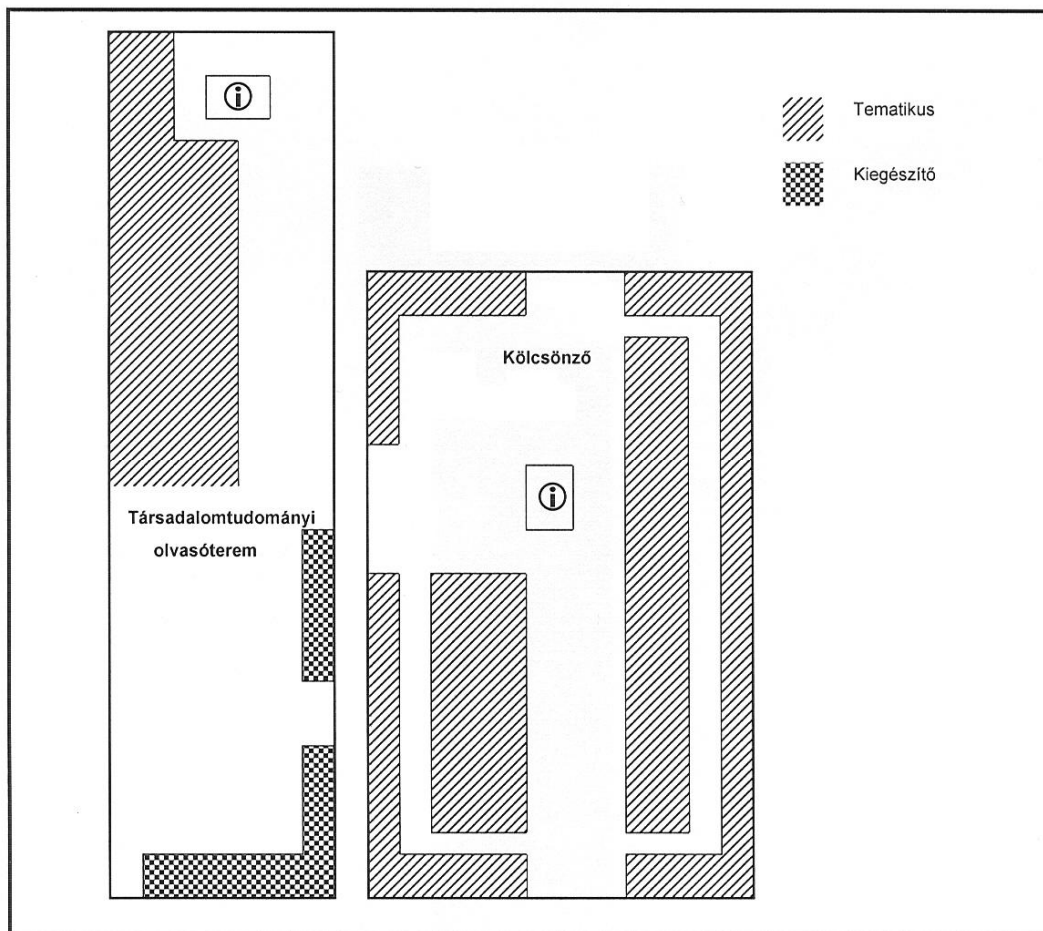
I. emelet

Kölcsönző
Hírlapolvasó
Oktatóterem
E-könyvtár laborok
Társadalomtudományi olvasóterem
Konzultációs szoba, Másolás

A Kölsönzöben mindhárom kar tudományterülethez tartozó témakörök (valamennyi generikus tárgyszó szerint rendezve) található meg. Jelenleg vegyes kategóriájú könyvek, de a hosszabb távú cél (mivel jelenleg az olvasótermekben is található kölcsönözhető könyvek) az, hogy itt olyan típusú, elsősorban tankönyvek legyenek elhelyezve, amelyekért a könyvtárlátogatók csak bejönnek, leemelik a polcra, és már kölcsönzik is.

A Kölsönzöből nyíló Hírlapolvasóban található az aktuális napilapok, hetilapok, magazinok.

A Társadalomtudományi olvasóteremben az ehhez a karhoz sorolt tudományterületekbe tartozó dokumentumok találhatóak, az ide sorolt generikus tárgyszavak szerinti megosztásban (2. ábra). Kiegészítő állományként ebben a térben helyeztük el a magyar és az idegen nyelvű szépirodalmat, valamint a szótárakat, lexikonokat és az adattárakat.

2. ábra A Társadalomtudományi olvasóterem

II. emelet

Gazdálkodástudományi olvasó (3. ábra)
Közgazdaságtudományi olvasó (3. ábra)
Konzultációs szobák, Másolás, nyomtatás

A Gazdálkodástudományi olvasóteremben az ehhez a karhoz sorolt tudományterületekhez tartozó dokumentumok találhatóak, az ide sorolt generikus tárgyszavak szerinti megosztásban. Kiegészítő állományként ebben a térben helyeztük el ún. kompasz-gyűjteményünket, és ezen a szinten ebben az olvasói térben érhetők el a lexikonok, szótárak és adattárak. Itt találhatóak az európai dokumentációs központi szerepünkben közzétett nyomtatott információs anyagok és az angol nyelvű képzések tananyagai.

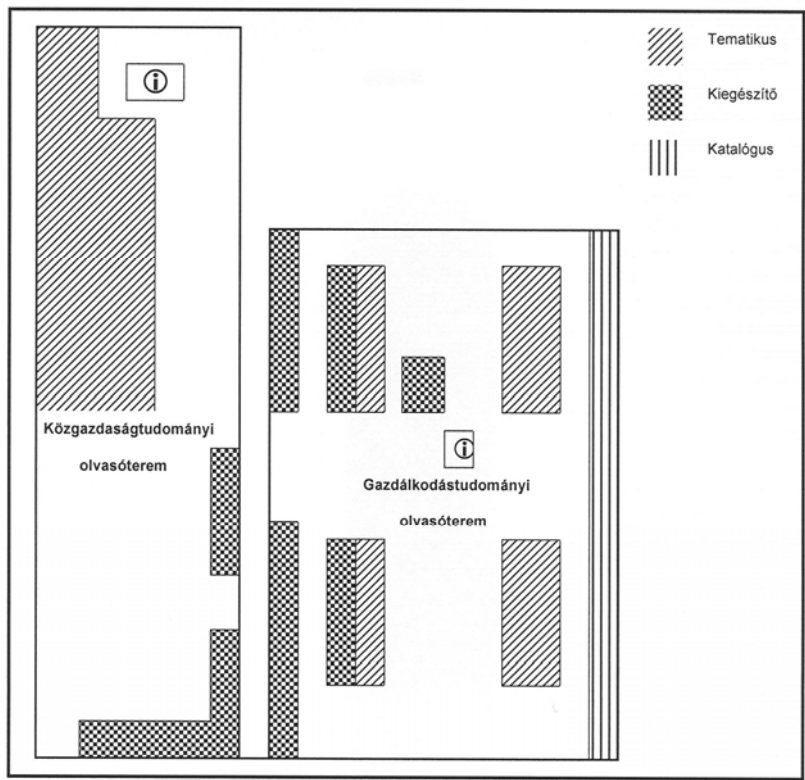
A Közgazdaságtudományi olvasóterembe sorolt tématerületek mellett kiegészítő állományrészként

a díjnyertes hallgatói TDK-dolgozatok és a disszertációk nyomtatott állományát helyeztük el. (A TDK-dolgozatokat és a PhD munkákat elektronikus archívumainkban is hozzáférhetővé tesszük.)

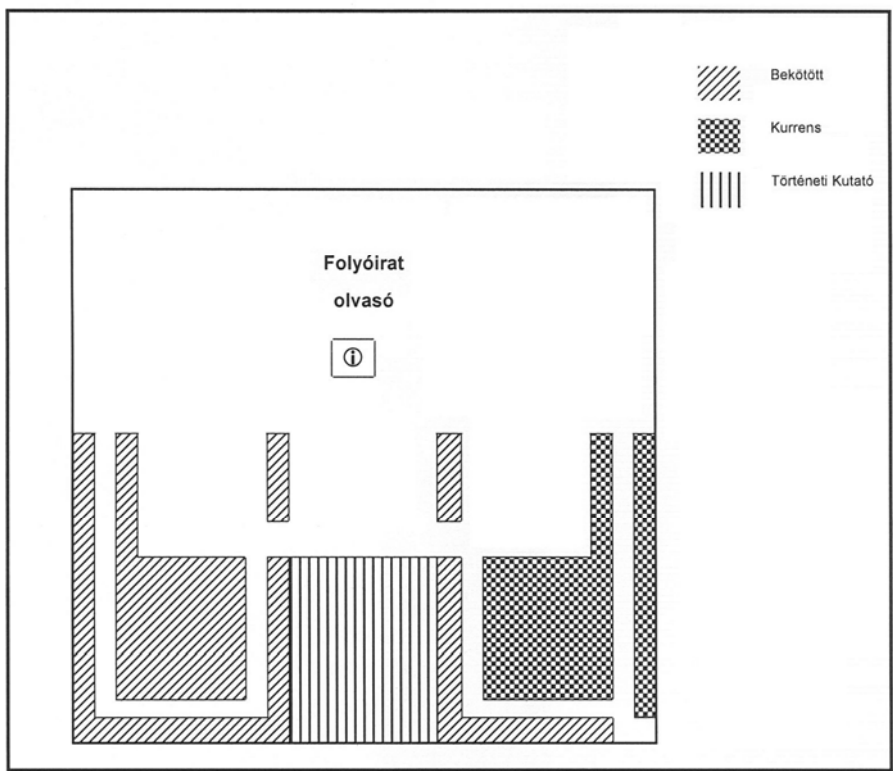
III. emelet

Folyóiratolvasó
Történelmi Kutatókönyvtár
Másolás

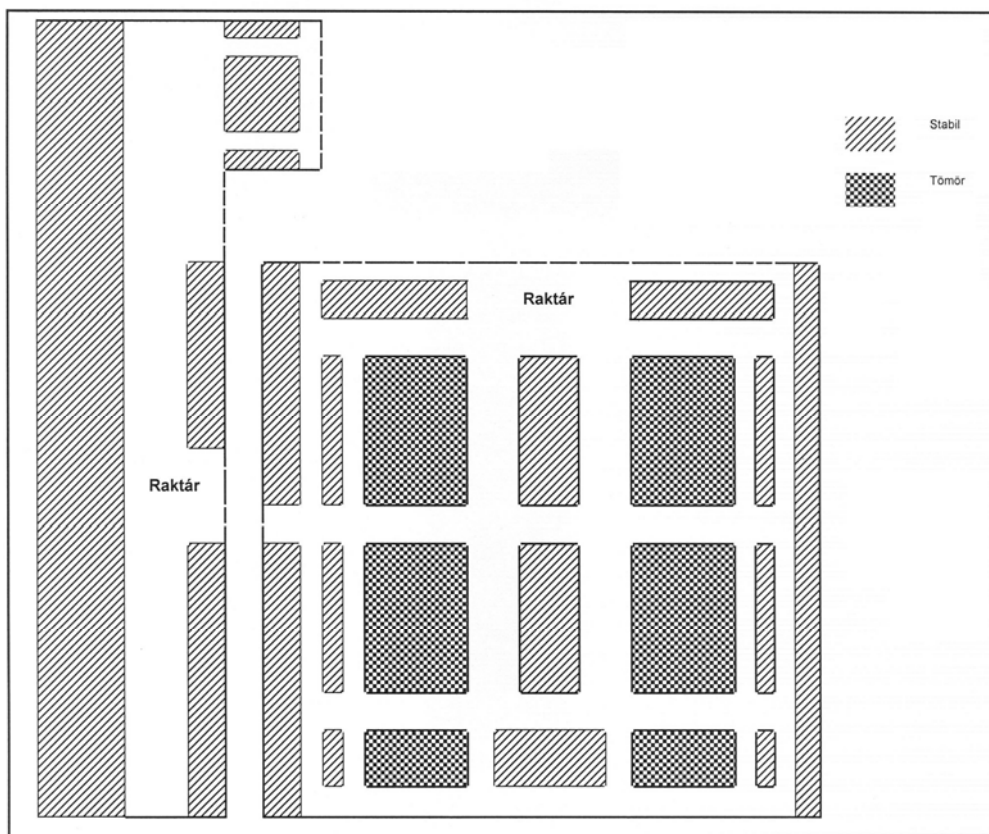
Ezen a szinten (4. ábra) kapott helyet történelmi külön gyűjteményünk kincseit bemutató *Történelmi Kutatókönyvtár*, amelyről külön is olvashatnak, valamint a kurrens és az 1990 utáni bekötött szakfolyóirat-állományunk. A kurrens folyóirat-állományt betűrendben, a visszamenőleges állományt raktári jelzet szerint helyeztük el.

3. ábra A Gazdálkodástudományi és a Közgazdaságtudományi olvasóterem

4. ábra A Folyóirat-olvasó és a Történelmi Kutatókönyvtár

5. ábra A zárt raktár

A raktár

Zárt raktárunkban (5. ábra) egy szinten, de két elkülönített térben található állományunk. Technikailag két típusú polcrendszerben, nyitott stabil és zárt gördülő polcokon, amelyek mélysége és magassága az elhelyezendő dokumentumok összetételéhez igazodik. A raktár tágasnak tekinthető, de nem jellemző rá a klasszikus térbőség, az 50 évre tervezett állománynövekedés. Ezt nem tartjuk problémának, mivel könyvtárunk nem alapvetően archiváló, sokkal inkább szolgáltató szerepkörű, valamint továbbra is a gyarapítással és a hozzáférés megoldásával azonos fontosságúnak tartjuk az apasztást.

Jövünk a mindennapi állománylogisztika

A bekerült tanszéki gyűjtemények állományba építési körei

A Társadalomtudományi kar tanszéki gyűjteményei a Központi Könyvtárba kerültek. Ezek egy része, az általunk is ismert, rajtunk keresztül gyarapított

állomány, de a másik (váratlanul nagy) halmazát a tanszékek egyéb úton szerezték be. Emiatt technikailag kettéválik a letéti könyvtárakból hozzánk került könyvek állományba építése. A rajtunk keresztül beszerzett dokumentumok már szerepelnek a katalógusunkban, ezeknél csak a lelőhely- és állományegység-változtatás a feladatunk. A tőlünk független csatornákon keresztül beszerzett dokumentumok teljes feldolgozása szükséges.

A költözés lezárultával azonnal elkezdjük a munkát. Volt olyan tanszék, ahol a könyvek dobozolásakor – eleget téve kérésünknek – válogatták és felcímkézték az általuk fontosabbnak tartott dokumentumokat, amelyeket a lehető leghamarabb használni és használtatni szeretnének. Ez nekünk segítséget jelent, mert egyértelműen eligazít, ráadásra ki lehet választani az elsőként feldolgozandó állományrészt. Más tanszékektől már csak a második körben – kérésre – kaptunk jelzést igényeikről. Az állományba integrálás sorrendjét és köreit a tanszéki javaslatok mellett saját gyűjteményszervezési céljaink és tapasztalataink, gyűjtőkori szabályzatunk, az egyetemen kötelező és ajánlott irodalmak ismerete alapján határoztuk

meg. Az általunk vállalhatónak tartott fontossági sorrend élére a nyitott terekbe kerülő, tananyagként használt, kölcsönözhető szakirodalom feldolgozása került. Ezt követik a szakolvasóba kerülő friss magyar és külföldi szakkönyvek, szótárak, lexikonok, majd a raktári állományba integrálandó dokumentumok; végül a selejtezendő állományrészhez kapcsolódó munkákat végezzük majd el. A mindennapi logisztikai feladatoknak ez csak az az ága, amely a költözést követően – ugyanezen módszertani alapon – folytatódik a Gazdálkodástudományi és a Közgazdaságtudományi kar tanszéki könyvtári állományainak áttekintésével és integrálásával.

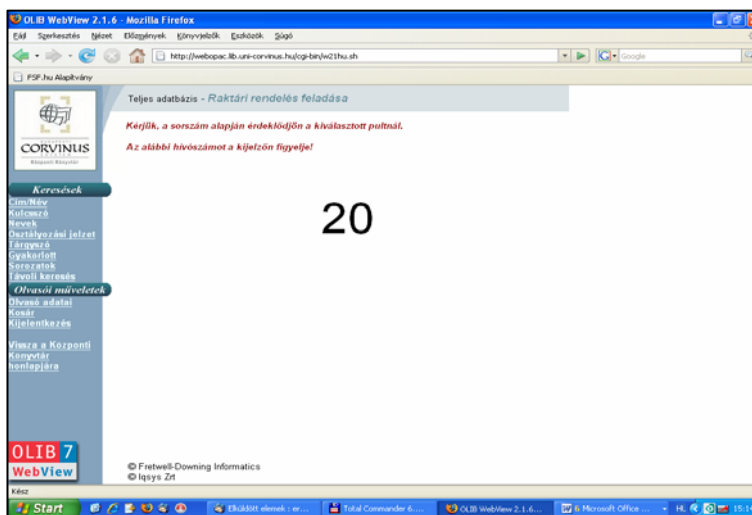
Mindennapi állománylogisztika

A mindennapi állománylogisztika másik része a raktári kérések folyamatos követése, az automatikus raktári kéréskezelés (a kiszolgálás informatikai támogatása), az igények statisztikai követhetősége, folyamatos, igényekhez igazodó állományáthelyezés, az apasztást, áthelyezést támogató informatikai alkalmazás.

A mindennapi állománylogisztikai munka ezen ága a Központi Könyvtári állomány használói igények szerinti elhelyezésével kapcsolatos folyamatos tevékenység. Korábbi gyakorlatunkhoz képest sokkal rugalmasabb, aktívabb állománylogisztikai filozófiát kezdtünk érvényesíteni, amely az eddigi tapasztalatok alapján sikeresnek és működőképesnek bizonyul. Ennek értelmében a raktári és a szabadpolcos állományrészek közötti aktív logisz-

tika akár napi szintű, vagyis a raktárból akár időszakosan is, a gyakrabban kért könyvek azonnal szabadpolcra kerülnek, hogy a könyvtárlátogatók minél gyorsabban, és lehetőleg várakozás nélkül hozzáférjenek. A tanszéki kapcsolattartó könyvtárosokkal való szoros együttműködésben az oktatói igények is beépülnek ebbe a folyamatba. Korábban már a gyarapításkor eldőlt a dokumentumról, hogy szabadpolcra, vagy raktárba kerüljön, és az általában ott is maradt, a használati formától függetlenül. Ennek – többek között – a szabadpolcos férőhelyek korlátozott volta is oka volt a régi épületben. Az új dokumentumok sokszor csak úgy fértek el a polcokon, ha a korábbiakat raktárba helyeztük. Szerencsére új épületünkben a helyhiány már nem szab határt a szakmai alapú állománylogisztikának, így az állomány elhelyezésével is maximálisan tudjuk szolgálni a felhasználói igényeket.

Részben az olvasók kiszolgálásának hatékonyságát, részben az állománnyal való napi munkánkat szolgálja az új fejlesztésű, automatikus raktári kéréskezelő rendszer. Az könyvtárlátogatók szempontjából sokkal egyszerűbbé, kényelmesebbé és gyorsabbá vált általa a raktárból való kikérés menete. A gépi állományrészre vonatkozóan a korábbi kéréslapkitöltések, -leadások helyett a katalógusunkban böngészve, egy kattintással kosárba válogathatók a kívánt raktári dokumentumok. Az átvétel helyének megadása után az ügyfélhívó rendszer a nyilvános terekben elhelyezett kijelzőn megjeleníti az olvasói kérés hívószámát, és a dokumentum átvehető a kért szolgáltatási ponton (6. ábra).

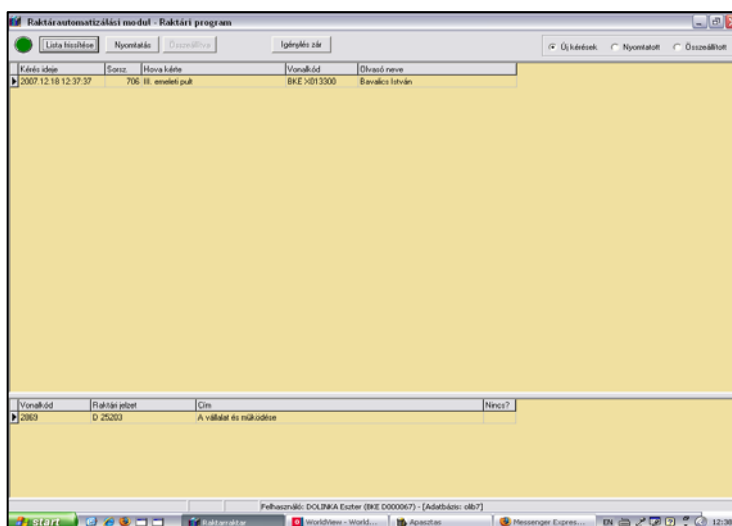

6. ábra Raktári rendelés számítógépes feladása

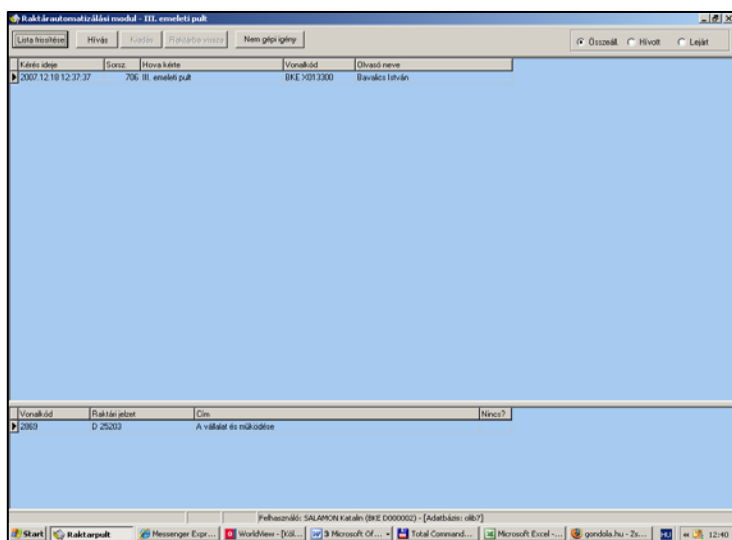
Azokra az állományrészekre, amelyek nem szerepelnek a számítógépes katalógusban, továbbra is a hagyományos, kéréslapkitöltős módszert alkalmazzuk. A kéréslapot egyszerűsítettük, és a külföldi hallgatók érdekében kétnyelvűvé tettük. Az ilyen kéréseket is regisztráljuk a raktári kéréskezelő programban a számbavétel és az igénykövetés egységessége érdekében. Elsősorban régi dokumentumokról van szó, amelyeket a hagyományos katalógusaink alapján találnak meg az érdeklődők, és amelyeket folyamatosan, visszamenőlegesen dolgozunk fel, hogy elérhetővé váljanak a számítógépes katalógusban is.

Az állománygazdálkodással és állománylogisztikával foglalkozó könyvtárosok munkáját támogató informatikai megoldások gyorsítják és megkönnyítik

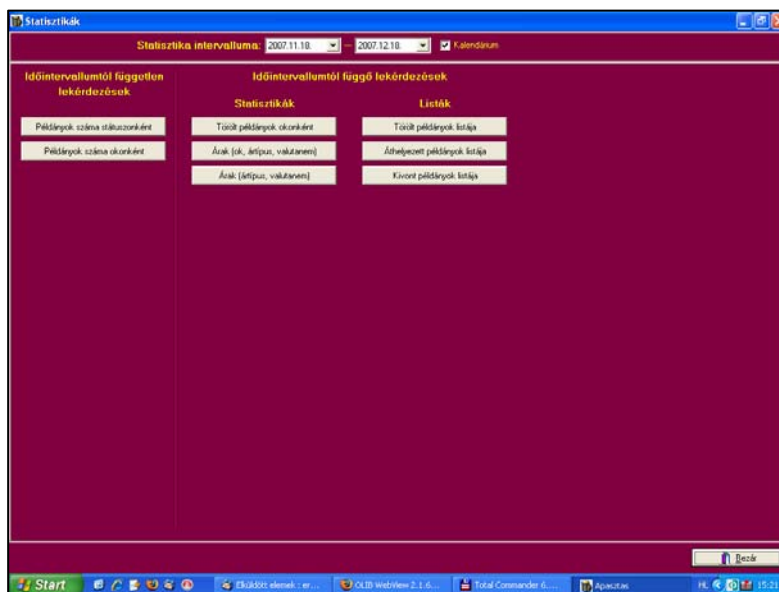
ezt a sokrétű tevékenységet. Csak olyan dokumentumok lekérését engedélyezi a program, amelyek valóban a raktárban vannak, így megszűnt a hibás kéréslapok miatti felesleges időtöltés. A régi könyvtárban manuálisan kellett a raktári kérések statisztikáját vezetni, míg jelenleg a kérések és ezek statisztikai bármilyen szempontból, bármikor visszakereshetők, lekérdezhetők. Ezek a statisztikai értékek, vagy egyéb adatok hasznosak a további előrelépések, fejlesztések érdekében. A program felülete a raktárban szolgálatot teljesítő könyvtáros munkája mellett támogatja a nyilvános térben végzett szolgáltató és tájékoztató könyvtárosok tevékenységét is. Minden szolgáltatási szinten a pultban (információs ponton, a könyvlift közelében) is nyomon követhetők a raktári kérések, és átvehető az olvasó által kért dokumentum (7., 8. ábra).

7. ábra Kérés a raktárautomatizálási modulban

8. ábra A kérés megjelenítése a III. emeleti pultnál

9. ábra **Statistikák**

Az automatikus raktári kéréskezelő mellett – a mindennapi logisztikai munka támogatására – módosítottuk egy korábbi informatikai alkalmazásunkat, az apasztást és az áthelyezést segítő, ún. apasztási modult. Ez az alkalmazásfejlesztés integrált rendszerünkhöz kapcsolódik, listák létrehozásával könnyedén apasztathatunk nagyobb mennyiségű dokumentumot. Az egy listába vont dokumentumcsoport végighalad az összes döntéshozói szinten, mialatt bármikor, tetszés szerint változtatható. A dokumentumáthelyezéseket szintén megkönnyíti, mert az ide bevont, bárhogyan elnevezhető listákká alakított dokumentumhalmazt bárhová át lehet irányítani (raktárból szabadpolcra, tanszékről központi könyvtárba) anélkül, hogy ezeknek a lelőhelyeit, állományegységeit egyenként kellene átállítani az integrált nyilvántartó rendszerben. Ehhez az alkalmazásfejlesztéshez is a folyamatvégzést követő statisztikai elem csatlakozik (9. ábra).

Ezt a programot több alkalommal is jól hasznosíthattuk a csak egyedi válogatással létrehozható állományrészek áthelyezésénél a költöztetéskor. Természetesen a nagy – egyben definiálható – állományhalmazok lelőhely- és állományegység-változtatási folyamatát jól előkészített megfeleltetési táblázatok alapján, az integrált rendszerben való közvetlen átállítással oldottuk meg.

Úgy érezzük, hogy a költöztetési projekt során végzett munkánkban jól megfeleltünk mindkét tipikus projektkihívásnak. A számunkra adott – sokszor viták keresztjébe került – új épületbe sikerült optimális erőforrás-felhasználással átköltözni, és alkotó módon újra felállítva állományunkat szolgálni az egyetemi és a teljes használói közösséget. Reméljük, hogy tapasztalataink közreadása fontos elemévé válhat a szakmai tudásmegosztásnak.

Beérkezett: 2007. XII. 19-én.

Szivi Józsefné

a Budapesti Corvinus Egyetem
Központi Könyvtárának
gyűjteményfejlesztési igazgatója.
E-mail: erzsebet.szivi@uni-corvinus.hu

Bavalics István

a Budapesti Corvinus Egyetem
Központi Könyvtárának
vezető szakterületi koordinátora.
E-mail: istvan.bavalics@uni-corvinus.hu

Nagy Zsuzsanna

Új épület, új szolgáltatások a Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtárában

Minden könyvtár számára létfontosságú a szolgáltatáspolitikai folyamatos felülvizsgálata, a változó körülményekhez és igényekhez igazítása. Különösen igaz ez akkor, amikor a könyvtár új épületbe költözik, és egyidejűleg átalakítja szervezeti felépítését. A szolgáltatások megtervezésénél a kereteket a következők határozzák meg: a könyvtár fő feladatai, az új épület adottságai és lehetőségei, a felhasználók igényei, és a könyvtár munkatársainak tudása, készségei. Ezek mentén alakítható ki olyan szolgáltatási struktúra, amely egy egyetemi könyvtárat az egyetemi élet, az egyéni és a közösségi tanulás középpontjává tehet.

Új szolgáltatáspolitikai kialakítása

A 2006–2007. év három rendkívüli jelentőségű feladatot jelölt ki a *Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtára* számára: az új épületbe való átköltözés megtervezését és lebonyolítását, a kényszerűen karcsúsított és átalakított szervezet „beüzemelését”, és az új helyszín és új szervezet adottságainak és lehetőségeinek megfelelő szolgáltatási politika kialakítását. A szolgáltatáspolitikai kereteit megszabja a könyvtár középtávú stratégiája, amelyet a fenntartó egyetem intézményfejlesztési céljait, a felsőoktatás jelenlegi működését és változási irányait, és a tágabb társadalmi környezetet figyelembe véve alakítottak ki. A stratégiában is tükröződnek azok az *alapértékek*, amelyek a könyvtár mint szolgáltató szervezet mindennapi működését meghatározzák. Ezek a következőkben foglalhatók össze:

- felhasználó-központú szolgáltatások nyújtása;
- rugalmas, az igényekhez alkalmazkodó és innovatív magatartás;
- a munkatársak tudásának, képességeinek a lehető legteljesebb kiaknázása és továbbfejlesztése;
- hozzáadott érték létrehozása a belső és külső partnerekkel való együttműködés révén;
- a minőség folyamatos felülvizsgálata és javítása.

A szolgáltatáspolitikai kialakításánál hasznos segítséget jelentett a nemzetközi kapcsolataink révén szerzett tapasztalatok felhasználása, egy-egy tevékenység típus legjobb megoldásainak feltérképezése. A *European Business Schools' Librarians' Group (EBSLG)* tagjaként lehetőségünk nyílt arra, hogy a legrangosabb európai üzleti iskolák és egyetemek könyvtárainak ne csak az eredményeit,

de napi gondjaikat, dilemmáikat, és az ezekre adott válaszokat is figyelemmel kísérjük. Az így szerzett tapasztalatokat természetesen nem vehetjük át változtatás nélkül. Nem kizárólag a finanszírozásban megmutatózó komoly lemaradásunk okán, de azért sem, mert minden önmagában jó megoldás csak a politika egészével konzisztens módon alkalmazható hatásosan.

Az előkészítő munka során áttekintettük eddigi szolgáltatásainkat, más – hazai és külföldi – könyvtárak szolgáltatási gyakorlatát, az új épület adta fokozatosan körvonalazódó lehetőségeket, és mindezt összevetettük a középtávú stratégiánkban meghatározott irányokkal. Az így kialakított szolgáltatáspolitikai céljait néhány éves távlatban érvényesnek tekintjük, a konkrét megoldásokat azonban a minden tekintetben új fizikai, szakmai és szervezeti környezet következtében rövid időszakonként felül fogjuk vizsgálni.

Szolgáltatások – feladatok

A BCE Központi Könyvtár szolgáltatáspolitikájának céljai a könyvtár alapvető feladatai mentén fogalmazhatók meg.

Az oktatási folyamat és az egyéni tanulás támogatása

Bármely egyetemi könyvtár akkor képes hatékonyan támogatni az oktatási folyamatot, ha jó az információáramlás, vagyis megfelelően szoros kapcsolatot tud kialakítani az oktatási egységekkel és magukkal az oktatókkal. Ezt szem előtt tartva létrehoztuk a *tanszéki kapcsolattartó könyvtárosok* feladatkörét részben az oktatók minél inkább sze-

mélyre szabott kiszolgálása, részben a tananyag-ellátáshoz szükséges információk megszerzése érdekében. A kapcsolattartók feladata – egyebek mellett –, hogy idejében megszerezzék és továbbítsák a gyarapításhoz a kötelező és ajánlott irodalom listáit, mindazokkal az információkkal kiegészítve, amelyek a megalapozott gyűjteményfejlesztési döntések meghozatalához szükségesek.

A hallgatók jobb tananyagellátását *rugalmas kölcsönzési konstrukciókkal* is segítjük, a rövidebb határidők révén több hallgató juthat a könyvekhez. A megfelelő felkészülés érdekében, ha nincs előjegyzés az adott könyvre, a hallgató meghosszabbíthatja kölcsönzését. Az egyéni kölcsönzések ellenőrzése, előjegyzés és hosszabbítás a katalóguson keresztül azonosított belépéssel távolról is lehetséges. A könyvek forgásának gyorsítása érdekében a lejárat előtti napon e-mailben figyelmeztetjük az olvasót. Oktatói kérésre lehetővé tesszük, hogy a megjelölt tankönyvekhez meghatározott ideig csak az adott kurzus hallgatói férjenek hozzá.

Az önálló tanulást a korszerű és esztétikus *tanulási terek* fizikai környezetként nagymértékben segítik. A kölcsönzési tér mellett *Hírlapolvasó*, három *Szaktudományi olvasóterem* és egy *Folyóirat-olvasó* várja a felhasználókat. Az ergonomikusan kialakított olvasóhelyek mellett kényelmes fotelok, és a fiatalok ízlésvilágához igazodó, beszélgetésre, lazításra szánt színes ülőbútorok teszik vonzóvá a közös tereket.

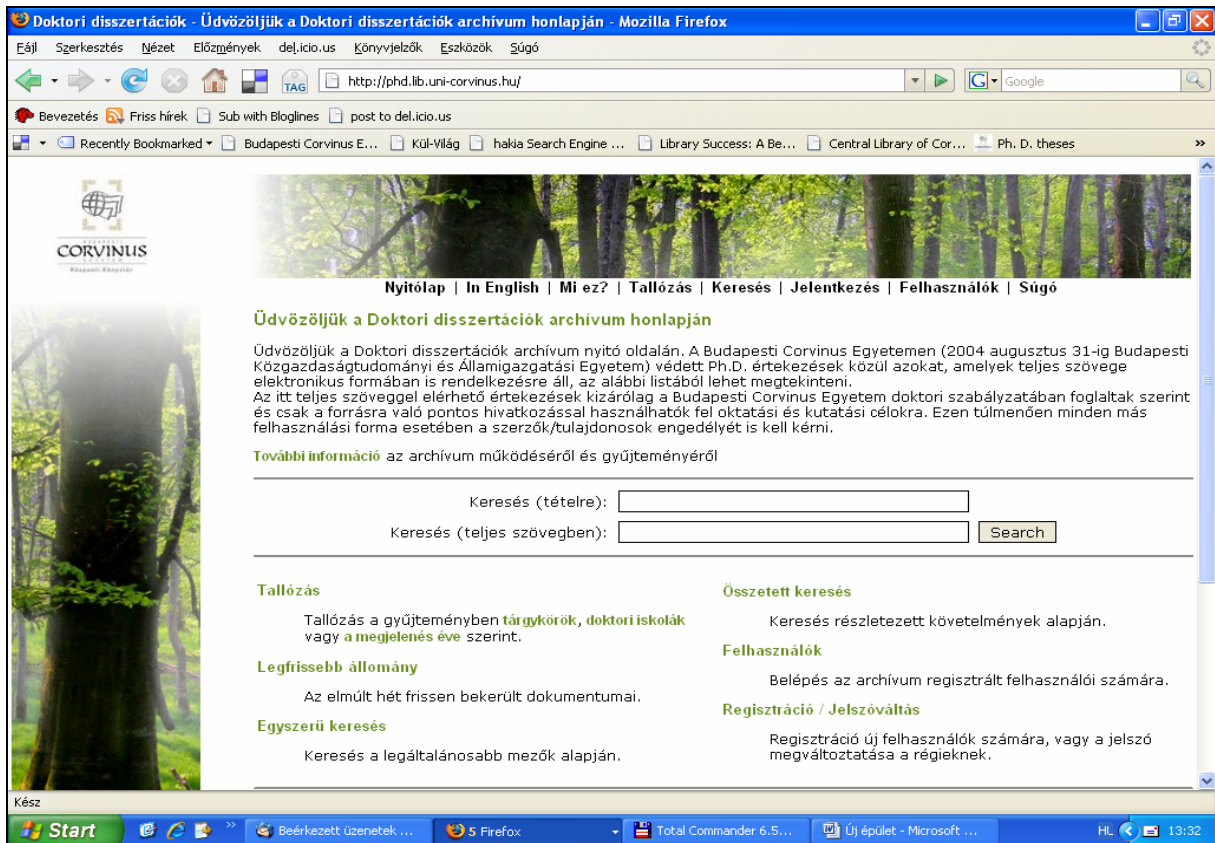
Az oktatás és a tanulás folyamata, módszerei jelentősen megváltoztak az elmúlt években. A felsőoktatásban a passzív, befogadó tanulás és az ismeretek elsajátítását számon kérő oktatás helyett az együttműködésen alapuló, aktív, problémamegoldó tanulás van terjedőben, illetve vált célkitűzéssé. Ezt támogatja az új épületben lehetővé tett új szolgáltatásunk: négy „konzultációs szoba” elnevezésű helyiséget bocsátunk a hallgatók rendelkezésére közös tanulás, csoportos feladatmegoldás céljából. A szobák 4–6, illetve 6–8 személy befogadására alkalmasak, van bennük internetkapcsolattal rendelkező számítógép, és saját laptop használatára alkalmas vezeték nélküli internetkapcsolat. Honlapunkon foglalási rendszert alakítottunk ki, amelynek segítségével előre és távolról is lefoglalhatják a szobákat, illetve megtekinthetik, mikor melyik szoba szabad vagy éppen foglalt. A foglalást csak csoportok – minimum két fő – részére tesszük lehetővé, egy napon egy csoportnak maximum két óra időtartamra. Így próbál-

juk megoldani, hogy a hallgatók minél szélesebb köre élhessen ezzel a kedvező lehetőséggel.

A tanulást segítő fizikai tér mellett legalább ugyanolyan jelentősége van a *virtuális tanulási környezetnek*. Két „e-könyvtár, labor” elnevezésű számítógépes teremben 32–32 számítógép áll a használók rendelkezésére. A szaktudományi olvasótermekben további 22 gép használható, hasonló feltételekkel. A kölcsönző pult mögött négy számítógép a katalógusban való gyorskeresést szolgálja. A könyvtári számítógépeken az egyetem *Informatikai Szolgáltató Központja* által létrehozott, a tanuláshoz, kutatáshoz szükséges számos alkalmazást tartalmazó profilt használhatnak a hallgatók, illetve a beiratkozott olvasók. Minden gépnél van internetkapcsolat, a könyvtár olvasótermeiben pedig wifihaszna-

A virtuális tanulási környezet fontos eleme a *könyvtár honlapja*, illetve az ezen keresztül elérhető szolgáltatások. A honlapon kínált elektronikus források között alapvetők a könyvtár által *előfizetett adatbázisok*, *elektronikus folyóiratok*. Egyre fontosabbak a saját intézményi tartalmak, amelyek összegyűjtésében, a szabványoknak megfelelő kezelésében és közreadásában jelenleg kiemelkedő szerepet játszik a könyvtár. Három *digitális archívum* érhető el a könyvtár honlapján, az egyetem *Vállalatgazdaságtan Intézetének* archívuma, amely az intézetben született műhelytanulmányokat, kutatási jelentéseket tartalmazza, a *Doktori disszertációk archívum (1. ábra)*, amely az egyetemen megvédett PhD-értekezések teljes szövegét teszi hozzáférhetővé, és a *Szakdolgozatok archívuma*: ez az utóbbi évek szakdolgozataiból és díjnyertes TDK-dolgozataiból ad ízelítőt. A szakdolgozatok csak az egyetemi hálózat gépein érhetőek el, az előző két archívum a nagyközönség számára korlátozás nélkül hozzáférhető.

A könyvtár használatát, ezen belül különösen az elektronikus források közötti eligazodást azzal is elő kívánjuk segíteni, hogy a honlapon külön oldalakat hoztunk létre az *egyes felhasználói csoportoknak*. Ezek az oldalakon sajátos igényeiknek, felhasználói szokásaiknak megfelelő forrásokat és szolgáltatásokat kínálunk. Három felhasználó csoport: az oktatók, a hallgatók (2. ábra) és a látogatók részére alakítottunk ki speciálisan megtervezett és strukturált tájékoztató szövegeket, interaktív felületen keresztül igénybe vehető szolgáltatásokat és információs forrásokat egyaránt kínáló oldalakat.

1. ábra A Corvinus Egyetemen megvédett doktori disszertációk archívuma

2. ábra A könyvtár honlapján a hallgatóknak kínált oldal

Számos *interaktív felület* kívánja élővé tenni a könyvtár és a felhasználók kapcsolatát, a beszerzési javaslattól az azonnali üzenetküldő szolgáltatásig. Ez utóbbit teljes nyitvatartási időben működtetjük. A nyitóoldalon közölt hírek nemcsak a könyvtár szolgáltatásairól szólnak, de olyan, általános érdeklődésre számot tartó elemzésekről, tanulmányokról is hírt adunk, amelyhez a könyvtár révén férhet hozzá az olvasó (pl. nemzetközi szervezetek, minősítő cégek a magyar gazdaságról szóló elemzése, prognózisai stb.). Híreinket kérhetik hírlevélben, vagy RSS hírcsatornaként beköthetik a felhasználók. A magyar gazdasági témájú folyóiratok tartalomjegyzégeit, amelyeket a MATARKA számára is készítünk, ugyancsak szolgáltatjuk hírcsatornaként.

Az önálló tanulás segítésének rendkívül fontos eleme a felhasználóképzés, szélesebb értelemben az *információs írástudás* fejlesztése. Az egyetemi könyvtárakban mindig is fontos feladat volt a hallgatók felkészítése a könyvtárban való eligazodásra, illetve a megfelelő szakirodalom megtalálására. A források ugrásszerű bővülése és a fejlett techno-

lógiai infrastruktúra által létrejött információdömping újfajta készségeket és képességeket követel meg mindazoktól, akik hatékonyan és szakszerűen akarnak információhoz jutni a tudás megszerzésének folyamatában. Ezeket a készségeket közvetíti – természetesen nem kizárólagosan – a könyvtár az információs írástudást fejlesztő képzések és a tananyagba épülő kurzusok révén. A könyvtár saját képzési programját moduláris rendszerben, egymásra épülő, de önállóan is hasznos tréningek formájában kínálja. Az alapvető könyvtárhasználati ismereteken kívül, az egyes forrástípusok használata, a kutatási módszerek és technikák, az információ szakszerű és etikus keresése, felhasználása egyaránt részei az oktatási tematikának. Hangsúlyt helyezünk arra, hogy az oktatókat minél jobban bevonjuk a felhasználóképzésbe, ez nagymértékben segíti a hallgatók fogadóképességét, az átadott ismeretek hasznosulását. Jelentős eredménynek tekintjük, hogy az elmúlt két évben több, az egyetemi oktatás részét képező tantárgy tematikájának kidolgozásában és oktatásában vettek részt a könyvtár munkatársai.

3. ábra Egy bibliográfiai adatbázis rekordjai az elérhető teljes szövegre és a könyvtári állományra mutató kapcsolatokkal

Az egyetem kutatási tevékenységének támogatása

Az egyetem kutatóinak versenyképességét főként a nemzetközi szinten elismert színvonalú *forrásokhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés* biztosításával tudja segíteni a könyvtár. Ez gyűjteményszervezési és szolgáltatási feladat egyaránt. A pénzügyi forrásokkal való gazdálkodás, a beszerzési konzorciumok szervezése, a kutatásfinanszírozási lehetőségek becsatornázása a könyvtári beszerzésekbe a gyűjteményszervezési munka része. A kutatási területek nyomon követése, az adott terület már meglévő forrásainak bemutatása, az új igények felderítése – személyes kapcsolatok révén is – a tanszéki kapcsolattartó könyvtárosok feladata.

A *kutatást segítő virtuális környezet* kialakítása magában foglalja a távoli hozzáférés lehetővé tételét, a különféle források közötti navigálás megkönnyítését, a bibliográfiai rekordok összekapcsolását az elérhető teljes szövegekkel és/vagy a könyvtári állománnyal (3. ábra), a használatra vonatkozó tanácsok és segédletek elhelyezését az adott felületen.

A kutatási tevékenységhez számos formában nyújtunk *módszertani segítséget*. Egyéni és kiscsoportos felhasználóképzést, tréninget kínálunk a könyvtárban és az intézetekben, tanszékeken. Bemutatjuk az újdonságnak számító kutatási segédeszközöket, alkalmazásokat, új elektronikus kommunikációs eszközöket, csatornákat. Leggyakrabban igénybe vett szolgáltatásunk az egyedi problémamegoldás személyesen, telefonon vagy elektronikus úton. Honlapunkon keresztül is kínálunk *kutatási segédleteket*, forrásismertetőket. A tesztelhető adatbázisok, források hasznos kiegészítői lehetnek az előfizetett forrásoknak.

Az egyetem mint szervezet sikeres működésének támogatása

A könyvtár törekvése, hogy *központi információs forrássá és információszoigálatóvá* váljon az egyetem vezetése és szervezeti egységei számára. Az oktatástervezést és -szervezést támogatandó, szakirodalmat, nemzetközi összehasonlításokat, rangsorokat, híreket szolgáltat. Hagyományos feladata az *oktatói publikációk nyilvántartása*. A korábbi nyomtatott bibliográfiák helyett jelenleg az online katalógus részhalmaza az oktatói publikációk adatbázisa. Ennek alapján kerülnek a könyvtár honlapjára a negyedévente elektronikus kiadvány-

ként összeállított publikációs listák. 2007-ben a könyvtár és az egyetem Informatikai Szolgáltató Központja együttműködésében elkészült az oktatói publikációk nyilvántartását és az egyetem publikációs tevékenységének statisztikai értékelését is szolgáló intranetes alkalmazás.

Az egyetemi kiválóság tudatosításának hatásos eszköze a már említett *intézményi dokumentumtár(ak)* kialakítása és működtetése, amelyek nemcsak a kutatói publikációkat közvetítik a tudományos nyilvánossághoz, de egyúttal az intézményi tudományos eredményeket is láthatóvá teszik.

A megnövekedett hallgatói létszám és a hallgatók összetételének megváltozása új feladatokat jelent. Az egyre sokszínűbb kulturális háttérű és nyelvű hallgatók kiszolgálása érdekében *angol nyelvű honlapot működtetünk*, és katalógusunkban is bővítettük az angol nyelvű felületeket. Az olvasótermekben mindenhol magyar és angol nyelvű feliratokat helyeztünk el. A munkatársak nyelvtudásának fejlesztésével törekszünk a külföldi hallgatók zavartalan angol nyelvű személyes kiszolgálására is.

Az *üzleti világgal való kapcsolatok* kiépítése létkérdés az egyetem számára. E tevékenységében a könyvtár is részt vesz. Felvettük a kapcsolatot a *Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarával*, amelynek értékes gyűjteményét 1948-ban megörököltük. Az együttműködés eredményeként a gyűjteményt bemutató színvonalas kiadvány készül, megjelenése 2008-ban várható.

Személyre szabott információs szolgáltatásokat, információs csomagokat kínálunk a megrendelő cégeknek, vállalkozóknak, magánszemélyeknek. A vállalati, intézményi tagság adott intézmény meghatározott számú munkatársának könyvtárhasználatát teszi lehetővé meghatározott díj ellenében. Az üzleti és az akadémiai szektor együttműködése keretében közös pályázatokat, projekteket indítunk cégekkel az üzleti tartalmak közvetítése, a tudományos eredmények terjedése és hasznosulása érdekében.

A szakmai és a nagyközönségnek nyújtott szolgáltatások

Nyilvános könyvtárként egyedülálló közgazdasági és gazdaságtudományi gyűjteményünket és forrásainkat a szakma képviselői számára is hozzáférhetővé tesszük. A helyben használat mellett a kölcsönzés, a könyvtárközi kölcsönzés és a doku-

mentumszolgáltatás is ezt a célt szolgálja. Honlapunkon keresztül saját fejlesztésű archívumainkban értékes magyar szakirodalmat közvetítünk ingyenesen és korlátozás nélkül.

Nyilvános szolgáltatásaink az *egész életen át tartó tanulás és a felnőtteképzés* számára nélkülözhetetlen forrásokat jelentenek. Ezt egészíti ki a könyvtár az információs írástudás oktatásával, valamint a tanulási, információkeresési tanácsadással.

Az egyetemi és a helyi közösségek *kulturális térként* is egyre inkább használják a könyvtárat. Az új épület helyiségei lehetővé teszik szakmai rendezvények, könyvbemutatók, kiállítások megrendezését. A hallgatók öntevékeny csoportjai is igénybe vehetik a könyvtárat saját szakmai és kulturális eseményeik helyszínéül. Kulturális programok, szolgáltatások kínálata mellett terveinkben képzőművészeti alkotások bemutatása is szerepel.

A könyvtár mindezen szolgáltatások nyújtásával, az ezt lehetővé tevő komoly és szerteágazó háttérrel végzésével, a megfelelő finanszírozásért folyó, mára már állandósult küzdelemmel az egyetem nemzetközi szintű, minőségi oktatási, kutatási és a tágabb közösséget szolgáló tevékenységét támogatja. Ha munkánk sikeres, akkor a könyvtár a maga egyedülálló gyűjteményével, korszerű információtechnológiával ellátott környezetével, funkcionális, mégis barátságos és otthonos berendezésével és nem utolsósorban a könyvtárosok által nyújtott magas színvonalú és emberközpontú szolgáltatásaival az egyetemi élet, az egyéni és közösségi tanulás középpontjává válhat.

Irodalom

Cambridge University Library Strategic Plan 2005–2010. www.lib.cam.ac.uk/strategic_plan.doc

Researchers' use of academic libraries and their services. A report commissioned by the Research Information Network and the Consortium of Research Libraries. April 2007. <http://www.rin.ac.uk/files/libraries-report-2007.pdf> [2007. dec. 10.]

Standards for Libraries in Higher Education. American Library Association, August 29, 2006. <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/standardslibraries.cfm> Document ID: 170127 [2007, dec, 7.]

University of Bristol. Library and Information Resources Provision Strategy 2005–2009. <http://www.bristol.ac.uk/is/about/what/libraries/libraries/#strategy>

The University of York. University Library and Archives strategy and performance. <http://www.york.ac.uk/services/library/aboutus/strategy.htm>

Beérkezett: 2007. XII. 19-én.

Nagy Zsuzsanna

a Budapesti Corvinus Egyetem
Központi Könyvtárának
szolgáltatási igazgatója.
E-mail: zsuzsanna.nagy@unicorvinus.hu

HIRDESSZEN A -BEN!

2008-ban megrendelt hirdetéséhez
ingyenes bemutatkozási lehetőséget (pr cikk) adunk
a lap elektronikus változatában.

A hirdetés ára:

- beszerkesztett (fekete-fehér): 60 000 Ft/oldal + 20% áfa
- szórólapp elhelyezése (25 g-ig): 45 000 Ft/alkalom + 20% áfa

A kiadvány formátuma: A/4 • Tükörméret: 168 x 225 mm

Megrendelhető a szerkesztőségben:

1111 Budapest, Budafoki út 4-6. • Levélcím: 1510 Bp., Pf. 111
Tel.: 463-2446; 463-1111/5652 • E-mail: tmt@omikk.bme.hu

Szőnyi Éva

Hagyomány és új szolgáltatás

A harmadik ezredforduló tájékán a nagykönyvtárak katalógusai egyre másra kezdték meg régi és muzeális köteteik online feltárását, nyilvánossá téve ezzel az addig féltve őrzött kincsek adatainak szolgáltatását. Mindehhez a hazai kulturális törvénykezés 2005-ben csatlakozott, és a Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtára, a MOKKA-R tagjaként 2006-ban rekatalogizálta muzeális könyveit online katalógusába. Hogy 2007-től a régi művekről az új információkat korhű környezetben, a könyvtár jogelődeitől örökölt bútorok és műtárgyak között szolgáltatathatja – azt úgy elődeink, mint a jelen könyvtári vezetés hagyományörző elkötelezettségének köszönhetjük.

Történeti Kutatókönyvtár nyitotta meg 2007 őszén kapuit a központi könyvtár harmadik emeletén, 42 négyzetméterre mentve át bő másfél évszázad szakkönyvtári fejlődésének emlékeit. A kutatóműhely az 1948-ban alapított *Közgazdaságtudományi Egyetem* könyvtára jogelőd intézményeinek eredeti bútorait, műtárgyait és könyvgyűjteményeiknek muzeális köteteit őrzi és szolgáltatja. A *Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara Könyvtárának* (1850), a *Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetemi Közgazdaságtudományi Kar Könyvtárának* (1925) és a *József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Közgazdasági Kari Könyvtárának* (1934) ránk maradt könyveiben már a 16. századtól a korai közgazdasági eszme fejlődését kutatjuk, 2006-tól az online katalógusban keresve.

Bútorok

Antik könyvtári berendezés

A pesti belváros alig néhány háztömbnyi területén három ízben költöztették – bő fél évszázad leforgása alatt – azokat a könyvtári bútorokat, amelyek a Történeti Kutatókönyvtár hangulatát oly meghitté teszik. 1925-től szolgálta olvasóit az első magyar közgazdaságtudományi egyetem Szerb utcai épületének kari könyvtárában az antik írópult, egykor kölcsönző pultként, a régi könyvespolcokkal és redőnyös katalógusszekrényekkel együtt, amelyekkel 1950/1951 telén a Fővámház könyvtári olvasótermét berendezték. De a korabeli fotón láthatjuk a méltóságot sugárzó, könyvek mellett, akár nagy méretű folyóiratok, újságok tanulmányozására alkalmas olvasói asztalokat is. A bútorok nagy részét, még a használatos eredeti székekkel együtt, 1983-ban szállították át az egyetem új

Központi Könyvtárába, a Zsil utcai épületbe. A Zsil utcában a régi bútorok az első emeleti tanácsterembe kerültek, kivéve a redőnyös katalógusszekrényeket, amelyek a 2007-es költözésig a tanszéki állományok leltárkartonjainak őrzésére szolgáltak a 3. emeleti munkaszobákban.

2007-ben az antik könyvtári bútorok (kivéve az eredeti székeket) felújítását és az új egyetemi épületen belül a Történeti Kutatókönyvtárba szállítását a beruházó vállalta. A Zsil-utcai könyvtár – *Csizmadia Ernő* rektor (1979–1984) nevét viselő – tanácsteremből *Czettler Jenő* (1879–1953) közgazdász, agrárpolitikus bronzból készült mellszobra¹ és a *Balogh Elemér* (1871–1938) közgazdász, gazdaságpolitikust ábrázoló olajfestmény² idézi az egyetem történetének régmúlt állomásait, továbbiakban a Történeti Kutatókönyvtárban.

A kutatóhely lényegét azonban – a korhű környezet mellett – a muzeális kötetek jelentik, amelyek a hosszanti falak mentén üvegezett, zárható szekrényekbe kerültek, megoldva a biztonságos őrzés és a bemutatás kettős funkcióját. A muzeális értékű dokumentumok a könyvtári bútoroknál lényegesen hosszabb utat tettek meg új szolgáltatási helyükig – időben és térben egyaránt.

Könyvek

A könyvgyűjtemény története a legértékesebb örökség alapításával kezdődik

1850. március 18-án császári pátens rendelte el a kereskedelmi kamarák létrehozását a Habsburg Birodalom területén, így Magyarországon is. A hivatalos kormánylap (*Landesgesetz- und Regierungsblatt für das Kronland Ungarn*) 1850. szeptember 17-i száma, a császári nyílt parancs

német nyelvű változatában, világosan és egyértelműen leírja: a kamarák működéséhez segédletül könyvek használata rendeltetik „§1.C. *Folgende Behelfe: ... 2.Bücher, welche über einen Handels- oder anderen Gewerbsbetrieb, über industrielle Unternehmungen, Geschäftsvermittlungen oder Geschäftsbeglaubigungen geführt werden*”.

Budapest első nyilvános szakkönyvtára

A *Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara Könyvtára* első évtizedeiben igen szerényen gyarapodott. 1885-ben, a *György Aladár* (1844–1906)³ által összeállított első országos statisztikai számbavétel idején 11.059 kötetet tett ki. Ennek fő oka abban kereshető, hogy a könyvtár 1895-ig külön helyiséggel nem rendelkezett, a kamarával együtt a Tőzsdepalota épületében volt elhelyezve.

Lánczy Leó (1852–1921) a *Pesti Magyar Kereskedelmi Bank* elnöke, kamarai elnök volt a kezdeményezője a kamarai önálló székház megépítésének, s 1898-ban született meg a döntés, hogy a kamara súlyának megfelelő székház emeltessék. A tervezés feladatait *Meinig Artúr* (1853–1904) építész kapta meg. Az igényeket felsoroló jegyzék végén a könyvtár is szerepelt. A könyvtár jelentőségét *Krejcsi Rezső* (1850–1928), könyvgyűjtő és tollforogató kamarai segédtitkár ismerte fel. A liberálisok vezérért, *Pulszky Ágostot* (1846–1901), a *Társadalomtudományi Társaság* alapítóját és első elnökét megnyerve az ügynek, elfogadtatták a kereskedelmi bank vezetőségével a nyilvános szakkönyvtár létesítését.⁴

Pulszky Ágost ajánlotta egyik legjelesebb tanítványát, *Szabó Ervint* (1877–1918) a kamarai gyűjtemény könyvtárosának. 1900 novemberében volt a székház ünnepélyes felavatása, és 1901. december 1-jétől a Budapest Kereskedelmi és Iparkamara Könyvtára nyilvános könyvtárrá vált. „A kereskedelmi és Iparkamara elnöksége késznek nyilatkozott a könyvtárat az Alkotmány- és Szemere utcák sarkán lévő fényes palotájában elhelyezni, és könyvtárossal díjtalanul kezeltetni”. Díszes katalógusa⁵ 1902-ben jelent meg Szabó Ervin előszavával. Innen mintegy 17 145 kötetről tudunk. Szabó Ervin 1904-ig állt a könyvtár élén, amelyet működése alatt tudományos igényű, magas színvonalú gyűjteménnyé fejlesztett. Kiterjedt külföldi szakmai kapcsolatai elősegítették a nemzetközi csere tevékenységet, amely révén korszerű német, francia, angol és amerikai szakkönyvek kerültek, még távozása után is hosszú évekig az állományba. Bevezette a porosz instrukciókat a könyvek bibli-

ográfiai leírásánál, a szakrendi felállításnál pedig Dewey tizedes rendszerét vette alapul. A századforduló hazai könyvtárosi szemléletében egyik legnagyobb újítása a könyvtárosi munkamegosztás volt. Különválasztotta a magasabb képzettséget kívánó munkákat a mechanikus feladatoktól, így tudott a kamarai könyvtárban elsőként korszerű tájékoztató szolgálatot létrehozni. A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara Könyvtára az 1900-as évek elejétől a legkorszerűbb és szaktudományi értékét tekintve leggazdagabb közgazdasági könyvgyűjtemény volt.

Szabó Ervin 1904-ben távozott a Kamarai Könyvtárból, helyét 1906-ban *Varró István* (1878–1963) vette át. Varró publicista, szociológus, könyvtáros és bibliográfus, a század elején és a két világháború között is oktatott gazdasági és könyvtáros szaktanfolyamokon. A *Társadalomtudományi Társaság* körében tevékenykedett, így évekig még Szabó Ervinnel együtt jelentették meg a *Társadalomtudományi Bibliográfiát a Közgazdasági Szemle* hasábjain. Közös munkálkodtak a társaság *Huszadik század* című folyóiratának szerkesztésében és kiadásában. Varró István a budapesti, bécsi és kolozsvári egyetemeken tanult, államtudományi doktorátust szerzett. E sokirányú képzettsége révén lehetett a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara titkára, a könyvtár- és dokumentációs szolgálat szervezője és vezetője. Egyik fő kutatási területén azt vizsgálta, hogy miként kellene a szakkönyvtárak anyagáról leválasztani, és külön kezelni az archívumjellegű anyagot. *Gazdasági archívumok*⁶ című munkáját 1914-ben adta közre, amelyben rámutat, hogy a Nyugat-Európában már működő gazdasági archívumok modelljét a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara Könyvtárában kellene megvalósítani. A Tanácsköztársaság idején ő mentette meg a könyvtárat a megszüntetéstől – amikor a Tanácskormány a kamara feloszlatásáról döntött – Varró sikeresen érvelt, éppen Budapest első szakkönyvtárának nyilvánosságával.⁷ A két világháború között a gazdasági archívumok létrehozásának terve nem került napirendre. Varró István továbbra is a Társadalomtudományi Társaság körének szellemi motorja volt, egyik szerkesztője a *Századunk* című, polgári radikális társadalomtudományi folyóiratnak. 1937-ben még kiadta a *Kamarai Könyvtár Archívumának Katalógusát*, majd 1938-ban emigrált⁸ Amerikába. Soha nem vált amerikaivá, hazai könyveket olvasott és széles körű levelezést folytatott, elsősorban Füst Milánnal (1888–1967) és Weiner Leóval (1885–1960).⁹

A „Látogatók könyvé”-nek társasága az 1930-as években

Könyvtárunk őrzi az 1930-as évekből származó *Látogatók könyve* néhány kötetét, amelyekből nyomon követhető a szakolvasót használók köre. A nevek között megtalálhatók a társaság tagjai is, közöttük a közgazdasági eszmetörténet prominens személyiségei: *Varga Jenő* (1879–1964) politikus, egyetemi tanár, *Alpári Gyula* (1882–1944) politikus, újságíró, *Heller Farkas* (1877–1955) közgazdász, egyetemi tanár, az MTA tagja, *Rácz Gyula* (1874–1948) közgazdasági író, statisztikus, *Fellner Frigyes* (1871–1945) közgazdász, egyetemi tanár, statisztikus, az MTA tagja, *Navratil Ákos* (1875–1952) jogász, közgazdasági író, egyetemi tanár, az MTA tagja, *Matlekovits Sándor* (1842–1925) közgazdasági író, az MTA tagja, *Földes Béla* (1848–1945) közgazdász és statisztikus, miniszter, egyetemi tanár, az MTA tagja, *Bud János* (1880–1950) statisztikus, miniszter, egyetemi tanár, *Hantos Elemér* (1881–1942) politikus, jogi és közgazdasági író, *Bródy Ernő* (1875–1961) ügyvéd. Gyakori vendége volt a kamarai könyvtár jó hangulatú olvasótermének *Bibó István* (1911–1979) is.

A Magyar Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára (1948–1951)

„Az új Egyetem ünnepélyes megnyitása után (1951. szeptember), a nyilvánosság számára a Könyvtár is hozzáférhetővé tette helyiségeit. Budapesten ezzel új, szakjellegű könyvtár kezdte meg működését, mely egyúttal s elsősorban a Közgazdaságtudományi Egyetem munkájának támogatására hivatott és az első ötéves terv addigi legnagyobb könyvtári létesítménye.”¹⁰ A könyvtár a legfiatalabb egyetemi könyvtár, amelynek formális megalakulása egybe esett az 1948 októberében, a 9160/1948. Kormányrendelettel megalapított Magyar Közgazdaságtudományi Egyetemével.

Az ünnepélyes megnyitáig viszontagságos időkét élt meg egyetem és könyvtára egyaránt. A könyvtárnak ugyan nem kellett megtagadnia jogelődjét, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara Könyvtárát, – Szabó Ervin neve szalonképes a szocialista könyvtárügyben – „annak ellenére, hogy a kamarai könyvtár természetesen a tőkés gazdálkodás céljait volt hivatva elősegíteni, szakmai szempontból haladó hagyományokkal is rendelkezett”¹¹. A könyvtár első igazgatója 1948–1952-ig, *Haraszthy Gyula* (1910–1990) tudatában volt a rendkívül értékes örökségnek, a továbbiakban azonban igyekezett az egyetemi könyvtári funkcióknak, az

adott korban szükséges szakirodalom beszerzésével, megfelelni.

Az állomány ideológiai bizonytalanságán kívül konkrét nehézséget okozott a könyvtár használatában, hogy a Közgazdasági Egyetem a Szerb utcában működött, központi könyvtára pedig távol az egyetemtől, még mindig a Szemere-utcai házban. Ez a körülmény már egymagában is elegendő volt arra, hogy a könyvtárat éppen saját egyeteme ne tudja használni. De maga a könyvtár is csak rendkívüli erőfeszítésekkel volt képes kielégíteni az egyetemen meginduló oktatás követelményeit: sötét, szűk, egészségtelen helyiségeivel, csaknem fél évszázaddal megnyitása után, a kamara volt könyvtára már nem Budapest legkorszerűbb szakkönyvtárát idézte. Három terme közül kettő raktár – dolgozószoba – olvasóterem is egyúttal, 10–15 olvasónál több egyszerre nem ülhetett le a századforduló után még oly hangulatos nagy asztalához az olvasóteremben. A Szerb-utcai ódon épületben elhelyezkedő, közhasználatban kari könyvtárnak nevezett fiókkönyvtár helyzete sem volt sokkal kedvezőbb. Ez a könyvtár a régi Közgazdasági Kar könyvtáraként, 1925-ben kezdte meg működését, és 1948-ban mintegy 25 000 kötet könyv volt állományában. A könyvanyag nagy részét az új, önálló egyetem részére mind tanulmányi, mind tudományos szempontból „használatatlannak” minősítették. A Dimitrov térre való átköltözésig a Szerb utcai kari könyvtár jelentősége és szerepe abban állt, hogy lebonyolította az olvasóforgalmat, és fenntartotta a kapcsolatot az egyetem tanszéki könyvtáraival.

Kis magyar állománytörténet

Az új központi könyvtár állományának kialakításához leltárba kellett venni az örökölt állományokat és az új gyarapodást is. A könyvtári személyzet csekély száma azt eredményezte, hogy folyamatosan, lényegében összeosztották az új beszerzésű és a régi könyveket. A Szemere-utcai kamarai és a Szerb-utcai kari könyvtárak gyűjteményein kívül is több, a háborút itt-ott átvészelt hagyatékot kapott az új könyvtár. Elsősorban tehát a jogelődök és az egyetemek, valamint tanszékeik könyvtári állományait vette át, de számos más, megszüntetett, vagy átalakult oktatási és egyházi intézmények, egyéb kulturális testületek, minisztériumok, múzeumok, iskolák könyvtárai és a háború után elhagyott, illetve elkobozott magángyűjtemények stb., többé-kevésbé szakirányú gyűjteményét is megkapta. Ezek többnyire közgazdasági és jogi könyvek, lexikonok és szótárak, de számos esetben korabeli és régi szépirodalmi, valamint általános

tartamú művek voltak, sokszor egyenesen könyvritkaságok. Tartalmi vagy könyvészeti válogatásra nem volt mód, a feladat nagyságához mérten csekély számú személyzet csak lassan birkózhatott meg a feladattal. 1949-ben hat, majd nyolc alkalmazott látta el mindazt a munkát, amit egy 17 fiókkal és tankönyvtárral rendelkező egyetemi könyvtárnak el kellett volna végeznie.

A könyvtár költözése – a gyűjtemények összeköltöztetése a Fővámplota épületébe – 1950 novemberében indult meg és kilenc napig tartott. A költözködés harmadik napján megkezdődött a könyvanyag elrendezése is a raktárban, és pontosan egy hónap alatt befejeződött. A legnagyobb, egységben maradt kamarai könyvet tartalmazó gyűjteményt, hagyományosan kamarai külön gyűjteménynek kezdték nevezni. Ugyanakkor sok máshonnan származó régi könyv is oda került, míg az eredeti kamarai gyűjtemény tekintélyes részét mechanikus jelzetteléssel összeosztották, részint a máshonnan származó régi könyvekkel, részint a friss tananyaggal, amelynek szerzeményezése mindenkor sürgős feladat volt.

A muzeális külön gyűjtemény könyveinek leválogatása (1983)

A *Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára* 1983 februárjában költözött a Közraktár-utcai egyetemi épületbe. Az új raktári szintek berendezésével egyidejűleg leválogatták a muzeális értékű dokumentumokat (MÉD) és RM (régii muzeális) jelzettel külön gyűjteményként kezelték a továbbiakban. Az új RM jelzettel kapott könyvek bibliográfiai feltárását hagyományos katalógus formában, 1985-re befejezték. Minden cédulán jelezve van a könyvekből hiányzó metszetek, térképek száma, a kötet hiányosságának, csonkításának mértéke is.¹² Sértetlen kötetek csak a magasabb RM szám tartományban találhatóak.

A könyvtár *Szervezeti és Működési Szabályzata* (SZMSZ) mellékleteként 1985-ben hatályba lépett a *Muzeális Értékű Dokumentumok Kezelési Szabályzata*. Az akkor mintegy 1500 kötetes MÉD-gyűjtemény kezelésének elsődleges szempontjai a szigorú őrzés, az állagmegóvás biztosítása, és korlátozott számban, a leginkább rászoruló kötetek restaurálása, voltak.

Szolgáltatás

A régi muzeális (RM) könyvek szolgáltatása

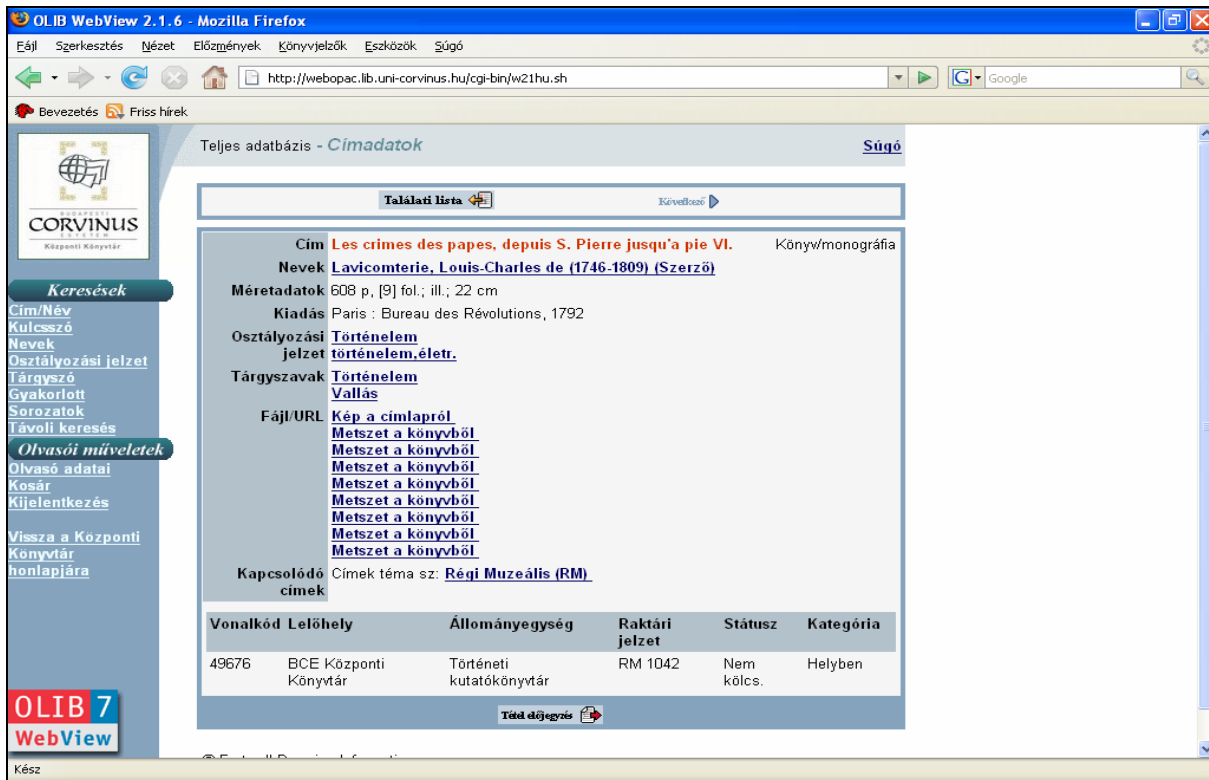
Az ezredfordulóra a könyvtári szakirodalomban is nyomon követhetővé vált az a tendencia, amely a

könyvnyomtatás korai századainak termését (1501-től indulva) igyekszik összegyűjteni és feltárni a virtuális világkönyvtár online katalógusában. Számos nemzetközi konferencia foglalkozott a régi könyvek bevonásával az új szolgáltatásokba, muzeális könyvtárak számítógépes rekonstrukciójának lehetőségeivel.¹³ Könyvtárunk számára is igen hasznos volt 2002 nyarán a *Bayerische Staatsbibliothek* (München) meghívása, amely két munkatársunkat invitálta kéthetes hospitációra, a bajor nemzeti könyvtár összes részlegeinek megismertetésére. Ennek keretében lehetőségünk volt akkor a régi nyomtatványok közös katalógusban szolgáltatásának iskolapéldáját tanulmányozni, vendéglátóink nem kis büszkeséggel mutatták be a VD 16 néven ismert adatbázist,¹⁴ amelyet 1999 óta építettek együttműködésben Németország nagyobb muzeális gyűjteményei,¹⁵ és a címfelvételek száma 2002-ben már megközelítette a 100 000 rekordot. (A német közös katalógus 17. századi nyomtatványokat tartalmazó projektje – VD 17 – 2007 szeptemberében ca. 246 000 címfelvételel tartalmaz, és a közreműködőkhöz időközben felzárkóztak Weimar, Dresden, Halle, Regensburg, Gotha, Zwickau muzeális gyűjteményei is.)

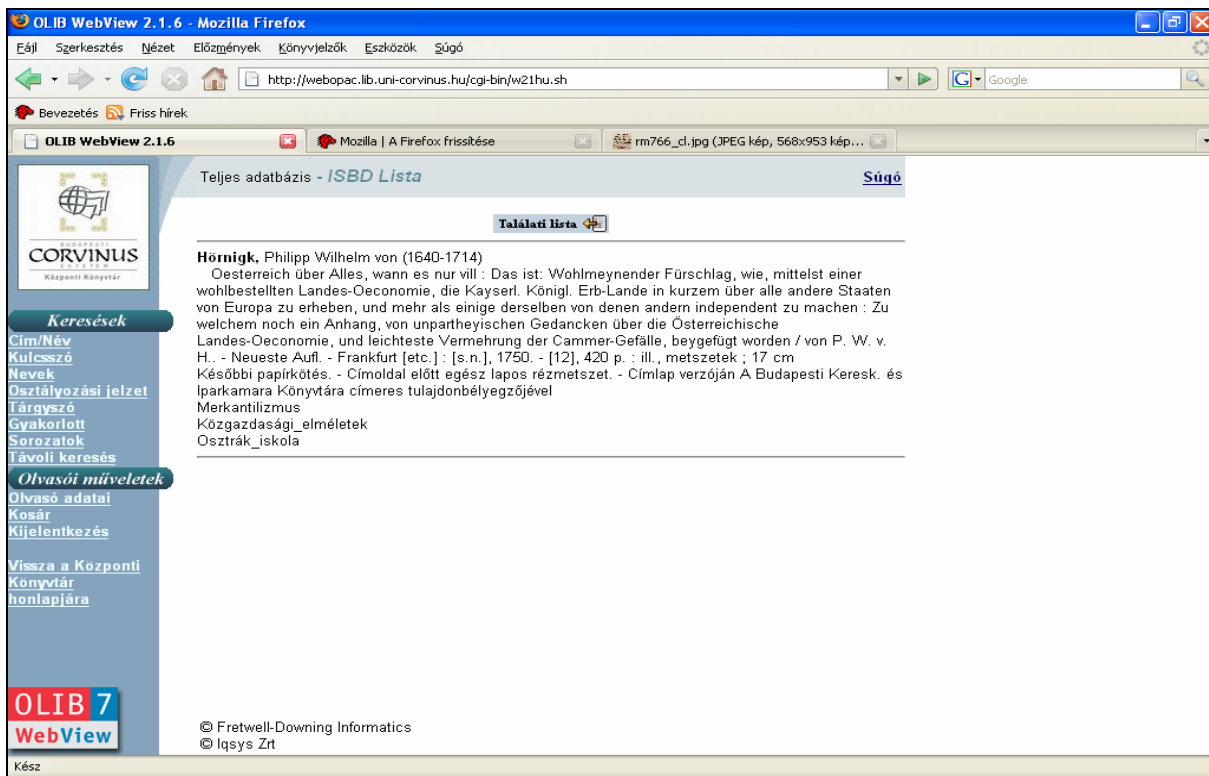
A hazai kulturális törvénykezés is igyekezett elősegíteni a muzeális értékű kulturális javak összegyűjtését, a 22/2005. NKÖM törvény értelmében a nyilvános könyvtáraknak nyilvánossá kell tenniük régi nyomtatványaik körét, érte ez alatt a kötetek feldolgozását és leltári nyilvántartását, illetve bejelentését az *Országos Széchényi Könyvtár* Mindennek intézményes összefogására szerveződött a *Magyar Országos Közös Katalógus* (MOKKA) mellett a régi könyves tagozat (MOKKA-R).

Régi köteteink feldolgozása az online katalógusban (2006)

A Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtára a MOKKA tagjaként 2005-ben csatlakozott a *Régi Nyomtatványok Tagozathoz* is. Ehhez járult egy sikeres pályázat a *Nemzeti Kulturális Alap Könyvtári Szakmai Kollégiumához*, amely segítséget nyújtott a muzeális könyvek rekatalógizálásának nem kis feladatához. Így 2006-ban a könyvtár munkatársai megkezdhették a régi muzeális könyvek bibliográfiai leírását és tartalmi feltárását az online katalógusban (1. ábra).¹⁶

1. ábra Muzeális könyv rekordja

2. ábra Possessorbélyegző a megjegyzésben

3. ábra Muzeális kötet címlapja és metszet a könyvből

A munka kiegészült a régi könyvek feldolgozásánál adódó, olyan többlet feladatokkal, mint gót betűs címek transliterálása, tulajdonbélyegzők azonosítása, possessor-bejegyzések rögzítése, ex librisek regisztrálása (2. ábra). A korai nyomtatványok azonosításának legbiztosabb módja, hogy a címlapokat, vagy a könyv egyéb részleteit digitalizált mellékletként csatoljuk a bibliográfiai tétel rekordjához (3. ábra). A Régi Muzeális (RM) téma címre kattintva a teljes, feldolgozott régi állomány végig böngészhető.

Gyűjteményünk rekatalogizálása során 1668 kötet 2430 rekordja került az online katalógusba. Elsődleges szolgáltatási igény a könyvtár, illetve jogelőd-i történetének kutatása számára a possessor-bélyegzők visszakereshetősége. A feldolgozás során a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara Könyvtárának címeres tulajdonbélyegzőjén kívül öt egyetemi kar huszonegy tanszékének, további nyolc közép- és felsőfokú oktatási intézmény könyvtárának, tizenhárom egyházi és miniszteriális intézmény, múzeum, főúri könyvtár gyűjteményeiből származó tulajdonpecsétet rögzítettünk, mind-

ezek történeti variánsainak feljegyzésével. Harminc muzeális kötet ex librise-t tudtuk azonosítani, de ennél lényegesen fontosabb könyvtárunk számára, hogy sok kéziratoss bejegyzés között a közgazdasági eszmetörténet olyan nagyságainak is megtaláltuk possessor-bejegyzését, illetve dedikációját mint *Kautz Gyula* (1829–1909) és *Mattekovits Sándor* (1842–1925).

Jellemzően a *CERL (Consortium of European Research Libraries)* 2006. évi, az Országos Széchényi Könyvtárban megtartott éves szemináriumnál két előadás is a possessor-bejegyzések megfelelő kezeléséről, a kialakult gyakorlatról és a keresési igényekről szólt. Mindkettő a MARC 21 szabvány ajánlásaival feldolgozott régi könyves tapasztalatokat ismertette.¹⁷ A konferencia összes előadója egyetértett abban a kérdésben, hogy a régi könyvek feldolgozásának és online katalógusban szolgáltatásának egyik kulcsa a példányadatok pontos rögzítése.

A Történeti Kutatókönyvtár megnyitása óta eltelt időszak meggyőzően igazolta hagyományaink

megőrzésére irányuló törekvésünket. Oktatóink, hallgatóink és látogatóink részéről egyre fokozottabb igény mutatkozik mind a kétirányú szolgáltatásunkra: a Könyvtár történetének korhű környezetben illusztrált bemutatására és a muzeális kötetek alapvetően közgazdasági, ám mellett egyéb tudomány-, illetve irodalomtörténeti művek tartalmának kutatása iránt is.

Jegyzetek és irodalom

1. A Tudományegyetemi Közgazdasági Kar dékánja, később rövid ideig a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemnek rektora is volt. 1947-ben, nyugdíjazása után, Nagy Imre vette át a katedróját.
2. Fő művében (Közgazdasági Egyetem. Budapest, Stephaneum, 1900.) síkra szállt az önálló közgazdasági egyetemi oktatásért. A Parlament Felsőházában tett indítványára a magyar kormány 272/1920 M.E. számú rendeletével létesítette 1920-ban a Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetemi Közgazdaságtudományi Kart.
3. GYÖRGY Aladár: Magyarország köz- és magánkönyvtárai 1885-ben. Budapest, 1886.
4. L. bővebben WALLESHAUSEN Gyula–HUSZÁR Ernőné–HEGEDŰS Péter: A MKKE Központi Könyvtára. Jelen, múlt, jövő. = Egyetemi Szemle, 1985. p. 133–155.
5. A Budapest Kereskedelmi és Iparkamara katalógusa, Budapest, p. 1902.
6. VARRÓ István: Gazdasági archívumok. = Tanulmányok a közgazdasági szakképzés köréből. Budapest, 1915. p. 118–160.
7. VARRÓ István: Szabó Ervin és a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara Könyvtára. = Magyar Könyvszemle, 1960. p. 183–193.
8. Távozását felesége származása és saját szabadkőműves múltja egyaránt indokolta.
9. ZÁDOR Anna: Varró István emlékezete. = Magyar Könyvszemle, 1964. p. 177–179.
10. HARASZTHY Gyula: A Közgazdasági Egyetem Könyvtára. = Könyvtárügyi Szemle, 2. köt. 1951. 3–4. sz. p. 7–18.
11. L. uo.
12. A muzeális kötetek feldolgozása során súlyos bűncselekményre derült fény – a muzeális könyvekből

kivágták a metszeteket, térképeket, az atlaszok többségéből pedig Magyarország, illetve Európa térképeit. A bűnügyi nyomozás azonban eredménytelenül zárult le.

13. BABCOCK, Robert G.–PATTERSON, Lee: Old books, new learning: Essays on medieval and renaissance books at Yale. New Haven, Beinecke Rare Book and Manuscript Library, 2001. (The Yale University Library Gazette, Occasional Supplement, 4.)
14. Verzeichnis der im deutschen Sprachbereich erschienenen Drucke des 16. Jahrhunderts (VD 16)
15. Deutsche Forschungsgemeinschaft (DFG), alapító tagjai Bayerische Staatsbibliothek (München), Herzog August Bibliothek (Wolfenbüttel), Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek (Göttingen), Universitätsbibliothek Johann Christian Senckenberg (Frankfurt am Main), Staatsbibliothek zu Berlin, Deutsche Nationalbibliothek (Leipzig-Berlin)
16. Az online katalógusrekordok készítésénél segítséget nyújtottak az 1983-ban készült, régi katalóguscédulák. Ugyanakkor a téma szerinti osztályozásnak nem volt előzménye a muzeális könyvek leválogatását követő feldolgozásokor.
17. JONSSON, Gunilla (Kungliga Biblioteket, Stockholm)–CURWEN, Tony (Aberystwyth): Provenance and the itinerary of the book: recording provenance data in on-line catalogues. JENSEN, Kristian (British Library): Crossing the continent, crossing disciplines : Old books in new libraries. Papers presented on 10 November 2006 at the CERL Seminar hosted by the National Széchényi Library, Budapest. London, Consortium of European Research Libraries, 2007.

Beérkezett: 2007. XII. 19-én.

Szőnyi Éva

a Budapesti Corvinus Egyetem
Központi Könyvtára Történeti
Kutatókönyvtárának vezetője.
E-mail: eva.szonyi@uni-corvinus.hu

Drótos László – Kőrös Kata – Somogyi Tamás

Adattármustra. Közgazdaság, üzlet

A sorozat egyes számaiban független szakértők értékelik a magyar nyelvű internet könyvtári szempontból fontos tartalomszolgáltatásait megadott szempontok szerint; ez alkalommal gazdaságtudományi és üzleti információforrásokat. A bírálatok a használók számára fontos kezelőfelülettel, keresőrendszerrel, tartalommal és metaadatokkal foglalkoznak. Az értékelések egyrészt segítséget nyújtanak a rendszerek minél eredményesebb használatához, másrészt felhívják a fejlesztők és karbantartók figyelmét a szolgáltatás hiányosságaira, a jövőbeli minőségi javítások érdekében.

Tenders Electronic Daily (TED)

Honlap: <http://ted.europa.eu>
E-mail: ted@publications.europa.eu
Fenntartó: Office for Official Publications of the European Communities
Értékelés dátuma: 2008. január 10.
Értékelő: Drótos László

Általános értékelés

A TED adatbázisa az Európai Unió Hivatalos Lapjának „S” jelű mellékletében közölt közbeszerzési ajánlatokat tartalmazza, méghozzá napi frissességgel és 23 nyelven – köztük természetesen most már magyarul is. Az aktuális tendereken kívül az elmúlt öt évre visszamenően is kereshető az „S” sorozat anyaga, mely 1998 óta kizárólag elektronikus formában – a hetente kétszer kiadott CD-ROM-on, illetve az internetes TED-honlapon – jelenik meg. (A CD-ROM kiadásból átjárás van a naprakész online változatra is.) Az adattár használata ingyenes, de ha az archívumban is szeretnénk keresni, illetve ha a beállítási, mentési és témafigyelési funkciókat is használni akarjuk, akkor érdemes regisztrálni magunkat – ez sem kerül semmibe. Csak bizonyos értékhatár fölött kell közzétenni az EU egész területén az ajánlatkéréseket; ezek táblázata a TED súgójában megtalálható, és a menüsorból elérhető az eNotices oldal is, ahol ezek az felhívások online is elkészíthetők és elküldhetők, valamint a SIMAP honlap: az európai közbeszerzéssel kapcsolatos tudnivalók, jogszabályok, szótárak és kódtárak gyűjtőhelye. A TED pedig gyakorlatilag mindent tud, amit egy internetes adattár ma tudhat: négyféle, különböző szintű keresőülappal a kezdők, haladók és a profi használók

számára; ugyancsak négyféle böngészési lehetőség; statisztikakészítés és Excel-export; személyre szabható beállítások; nyomtatási nézet; találatok és keresések mentése; témafigyelés és RSS hírcsatorna; menet közben is átállítható kezelőnyelv; pozíciójelző navigációs sor és honlaptérkép; részletes, értelmes és helyzetérzékeny súgó és „Gyakran Ismételt Kérdések” stb. – egyszóval csupa olyan dolog, amelyeket az Adattármustra sorozat értékeléseiben hiányolni szoktunk.

A tesztelés során csak kisebb kellemetlenségeket okozó hibákat sikerült találni:

1. Bár a kezdőlap akár egy 800x600-as böngészőablakban is tökéletesen megjelenik, az úrlapok és a találati listák hajlamosak szétesni vagy egymásra íródni, néha még 1024 képpont széles felbontásnál is. Erre a technikai feltételre a nyitóoldalon vagy a súgóban nem hívják fel a figyelmet.
2. Egyes gombok és menüpontok olyan új ablakokat nyitnak meg, amelyekről hiányzik a menü- illetve az ikonsor, vagy pedig a gördítősáv, megnehezítve ezzel a gyakorlatlanabb internetezőknek a nyomtatást, a mentést vagy a navigálást.
3. A súgó bár jó, de már eléggé elavult, még a régebbi felület használatát magyarázza, ráadásul a magyar fordításban sok gépelési hiba van.

Összefoglalva: A TED 2007 végén megújult kezelőfelülete és szolgáltatásai mintaszerűen professzionálisak, így azoknak is érdemes kipróbálniuk, akik amúgy nem érdeklődnek az üzleti ajánlatok iránt, vagy nem írnak ki olyan nagy értékű közbeszerzési felhívásokat, amelyeket a „HL S”-ben is meg kell jelentetni, hanem csak webalapú tartal-

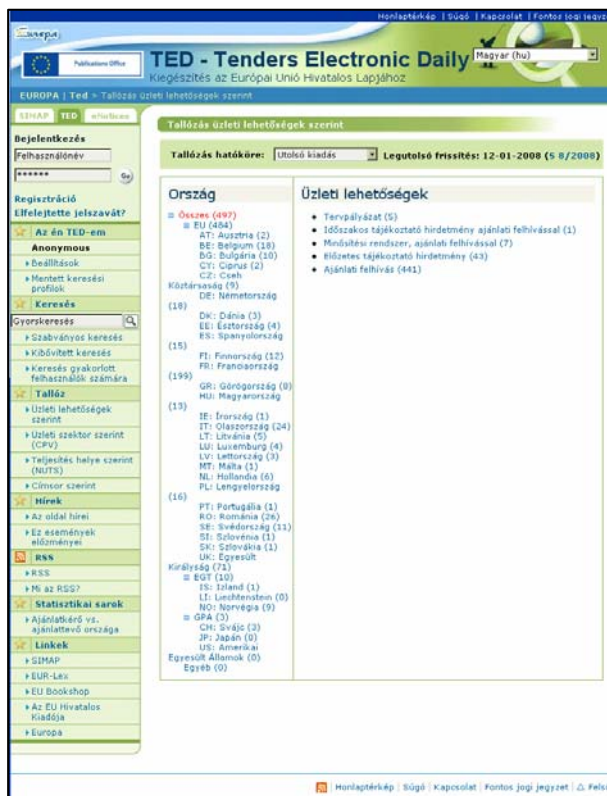
lomszolgáltatásokat terveznek vagy átterveznek, mert sokat lehet belőle tanulni.

Részletes értékelés

Felület, használhatóság, segítség

- A *ted.europa.eu* címen levő nyitóképernyőn az EU-s honlapokon megszokott nyelvválasztó menü fogad, valamint néhány logó, melyek az Európai Unió központi portáljára, valamint a TED-et előállító kiadóhivatal honlapjára és két másik szolgáltatására: a SIMAP és az *EUR-Lex* oldalára visznek tovább. A „TED” rövidítés feloldása (*Tenders Electronic Daily*) itt csak az egyik logó apró betűs feliratában jelenik meg; sem a nyitólapra, sem a <title> sorba nem írták ki, így az ide tévedő laikusok nem tudják, mi ez az oldal, mert a „Kiegészítés az Európai Unió Hivatalos Lapjához” felirat számukra semmit nem mond. Persze a szolgáltatás célcsoportjának ez nem okoz gondot: a TED talán a második legismertebb uniós adatbázis a joganyagokat tartalmazó *EUR-Lex* után.
- A nyelv kiválasztása után megjelenő tulajdonképpeni kezdőlap szerencsére már sokkal barátságosabb és informatívabb (1. ábra). A harmonikus színvilágú, logikus elrendezésű oldal még egy 800x600-as képernyőn is elfér. A sűgőben legalább Internet Explorer 5.0, Netscape 7.0 vagy Firefox 1.0 böngészőket javasolnak, de a tesztek szerint a legújabb *Opera* és *Maxthon* alatt sincs vele komoly gond. Viszont a cookie-elfogadást és a JavaScriptet engedélyezni kell; ehhez részletes tanácsokat kapnak a sűgőben az ajánlott böngészők használói. A technikai tudnivalókhöz tartozik még az is, hogy a rendszerben session-kezelés van: 23 percnyi inaktivitás után kidobja a felhasználót, akinek ezután a kezdőlapról újra be kell lépnie, ha még használni akarja az adatbázist, különben mindenféle hibajelenségek lépnek fel.
- A kezdőlap – nagyon helyesen – rögtön az új ajánlatokkal és az országok, illetve üzleti lehetőségek szerinti böngészéssel nyit. Balra pedig megtaláljuk a valamennyi funkciót tartalmazó menüsört, élén a bejelentkezési lehetőséggel és a személyes beállításokkal. A kereső menüponthoz kicsit jobban kiemelhetők volna vizuálisan, mert beleolvadnak a kínálatba, de amúgy jó példa arra, hogy lehet egy egyszerű szöveges menü is esztétikus, nem szükségesek hozzá animált flashgombok. Az oldal tetején és alján a kötelező elemeket találjuk: honlaptérkép, sűgő, levélcím, jogi nyilatkozat. A fejlécképen itt már jól láthatóan kiírták a TED teljes nevét, alatta pedig

folyamatosan követhetjük egy navigációs sorban, hogy hol járunk éppen az amúgy nem túl mély oldalon. Jó lett volna még helyet találni a kezdőlapra egy néhány mondatos ismertetőnek arról, hogy mi is van ebben az adatbázisban, mert a sűgő bevezetőjében levő részletes bemutatáshoz két „jól célzott” kattintással lehet csak eljutni, vagyis az nem elég szembeütő.

1. ábra A TED magyar kezdőlapja

- A sűgő 123 fejezetcimből álló tartalomjegyzéke amúgy is riasztó lehet a kezdőknek, viszont kétségtelenül nagyon alapos, szakszerű és magyarra is jól lefordított szöveg; nem az „álsűgők” típusához tartozik, hanem valódi segítséget ad. Utolsó módosításának dátumát sajnos nem tüntették fel, de a benne elhelyezett oldalképek alapján 2006 végén nyúltak hozzá utoljára, így már megérett egy újabb frissítésre, mert azóta az oldal elrendezése és néhány funkció működése is megváltozott. A honlap képernyőfotóján az egyes területek beszámozása, és azután ezek rövid szöveges bemutatása mindenesetre jó ötlet: a kép és a szöveg együtt gyorsan eligazítja a kezdőket, hogy mit merre találnak. A sűgő egy fejezetekre és alfejezetekre osztott kézikönyvként folyamatosan is végiglapozható, de tele van hiperhivatkozásokkal is, így a rendszer használó-

ja az érdeklődésének megfelelő sorrendben is kattintgathat benne. A tanulási folyamatot mintapéldák, képernyőrészletek és a megfelelő nyomógombok képei segítik, utóbbiak sajnos még a régi külalakot tükrözik, úgyhogy jelenleg nem sok segítséget nyújtanak. Az ugyancsak itt található, mindössze 11 „Gyakori kérdés” közül csak néhány tűnik valódi felhasználói kérdésnek, és a rájuk adott válaszokban kevés olyan új információ van, amely amúgy a kézikönyvben nem található meg. Mindenesetre a TED sűgője bizonyíték arra, hogy a segítségírás külön „tudomány” vagy legalábbis szakma, és lehet jó színvonalon is művelni. Sokkal rosszabb viszont maga a sűgő ablak, ahol a webmester több hibát is elkövetett: az, hogy nincs margója a sűgőoldalnak, és a grafikus fejléc lemaradt, csak esztétikai probléma. Az viszont, hogy az új ablakon nincs menüsor, komolyan megnehezíti az átlagos felhasználók munkáját, mert így sem nyomtatni, sem menteni nem tudnak, és ha egy külső ugrópontot követve továbbnavigálnak, bajban lesznek egy ilyen csökkentett képességű böngészőablakkal. Az is tervezési vagy programozási hiba, hogy a sűgő saját belső keresőjének beviteli mezője lemaradt az oldalról, pontosabban csak Firefoxban jelenik meg, így akik más böngészőt használnak, azok nem tudnak keresni a felhasználói kézikönyvben.

- Egy többnyelvű honlapnál mindig külön kihívás, hogy az egyes nyelvi verziók egyenértékűek és bármikor átválthatók legyenek. A TED-nél ez utóbbival nincs gond: mind a felhasználófelületen, mind a sűgőben bármikor lehet nyelvet váltani az oldal tetején levő menüvel, és a nyelv-váltás gyakorlatilag teljes, tehát kiterjed a menükre, a rendszer üzeneteire, a megjelenített adatokra és dokumentumokra is. De néhol – például mindjárt a bejelentkezéshez szükséges „Go” ikon, vagy a kereséskor megjelenő, valóban fontos „Important notice: Please login to be able to search in the TED archive!” üzenetnél – maradtak még lefordítanivalók; és a tesztelés során is sikerült néhányszor visszatévedni az eredeti angol felületre. Ami a magyar fordítás szakszerűségét és nyelvhelyességét illeti, az is rendben van, nincs viszont rendben, hogy a sűgő hemzseg a – másolások miatt ráadásul többször visszatérő – gépelési hibáktól, például: *megnyíllil, sátusz, kereséséj, profi*. Nemcsak az uniós, hanem a hivatalos magyar honlapok miatt is időszerű lenne egy olyan EU-direktíva, amely előírja, hogy a közintézmények csak helyesírási-ellenőrnél átfuttatott szöveget tehetnek ki az webre – ez legalább tényleg hasznos előírás

volna a rengeteg bürokrácianövelő szabály között.

- Az akadálymentesített felület viszont elvben előírás, vagy legalábbis erősen ajánlott. A TED ennek nem felel meg, de mentségül felhozható, hogy ez nem is a nagyközönségnek készül, így ez a hiányosság valószínűleg nem okoz gondot.
- A felhasználói visszajelzésekre egy e-mail cím szolgál, weblapról nem lehet üzenetet küldeni a rendszer működtetőjének. Az azért tulajdonképpen okos megoldás, hogy a Kapcsolat feliratra kattintva a levelezőprogram tárgy/subject sorába beíródik annak az oldalnak a címe is, ahonnan a levelet küldtük, feltételezve, hogy az oldal ezen részével kapcsolatban akadt kérdezni- vagy megjegyezni valónk. Ha webes üzenetküldés, illetve vendégkönyv vagy fórum nincs is, van viszont mintaszerűen megvalósított (és elmagyarázott) RSS hírcsatorna és hírlevél; ráadásul, ha regisztráltuk magunkat, akkor mindkettőt személyre szabhatjuk, így csak az általunk elmentett keresési profiloknak megfelelő tenderkiírásokról értesülünk.

Kereső funkciók, találatok

- A TED többféle keresési és tallózási lehetőséget kínál. Utóbbiak egy része valójában szintén keresés, csak egy-egy böngészhető, kinyitogatható listából, az üzleti és országkódok ismerete nélkül válogathatjuk ki a minket érdeklő tételeket, amelyek egy kis ablakban gyűlnek, és a válogatás befejezése után egy gombnyomásra átadódnak a keresőnek. Ilyen böngészhető listák az ajánlatok típusa és az üzleti szektor, valamint az ajánlattevő ország, illetve a megvalósítás helye szerint kérhetők. A hatókörük szűkíthető a Hivatalos Lap legújabb – vagyis általában aznapi – kiadására, vagy az utolsó öt kiadásra, továbbá (regisztrálás után) valamennyi még érvényben levő ajánlatra.
- A keresési funkciókkal a regisztrált felhasználók lezárt tendereket is meg tudnak találni öt évre visszamenően. Ez főleg statisztikakészítési és piackutatási szempontból lehet hasznos. A TED négyféle keresési lehetőséget kínál, az egyszerűtől a profi szakembereknek készült parancsmódú keresőig. A kezdőlapról elérhető egymezőző gyorskereső az utolsó vagy az érvényes ajánlatok teljes szövegét nézi át, bejelentkezett felhasználóknak a személyes beállításokban eltárolt opciókat is figyelembe véve. A keresés kiterjed mind a 23-féle nyelvi verzióra(!) és a különböző kódokra, illetve a kódok feloldására is, így csak olyankor érdemes használni, ha valami speciálisat keresünk, mert különben túl sok ha-

mis találat lesz. A logikai AND, OR és NOT műveletek használhatók, ezek feldolgozási sorrendje zárójelezéssel módosítható. Ugyancsak működnek a szokásos * és ? karakterek a szavak csonkolására, vagy egyes betűk helyettesítésére; több szóból álló kifejezéseket pedig idézőjelek között kell beírni (kis szépséghiba, hogy ilyenkor ezek a találati lista tetején HTML-kódolással íródnak vissza, pl.: "könyvtári könyv"). A szavakat ékezhelyesen kell beírni, a speciális (pl. nem magyar) karakterek beviteléhez nincs virtuális billentyűzet, és erre nem ad tanácsot a súgó sem, pedig ez egy nemzetközi adatbázisnál fontos kérdés.

- A menüben „szabványos”-nak, a súgóban pedig „normál”-nak nevezett keresőúrlap (2. ábra) már valamivel több finomítási lehetőséget kínál: az azonosítója alapján kikereshetjük a Hivatalos Lap „S” sorozatának bármelyik számát, összetettebb kérdéseket állíthatunk össze az országok, szerződés- és eljárástípusok, illetve termékcsoportok alapján, és itt is van lehetőség teljes szövegű keresésre, amit AND illetve OR kapcsolatba hozhatunk a többi szemponttal (utóbbinak itt nem sok értelmét látom). A kódolt vagy kötött szótárakat használó mezők mellett mindig van egy + jel ikon, amivel egy kis ablakban válogathatunk a szótárakból, és egy célkeresztet mutató ikon is, ezzel a talányos lebegő súgóval: „Találat”. Ez valójában arra szolgál, hogy ha beírjuk a keresett szó elejét, akkor rákattintva csak az így kezdődő tételek jelennek meg az adott szótárból. A „Keresés indítása” gomb mellett van egy zavaróan közeli és hasonló kinézetű „Megszakítás” gomb is, ezzel egy véletlenül elküldött keresést vonhatunk vissza, vagy egy rosszul kitöltött űrlapot állíthatunk vissza a korábbi állapotba. Az űrlap tényleges törlésére a felső ikonsorban, a keresőkérdés mentésére, betöltésére és nyomtatására szolgáló gombok mellett levő radírikon szolgál.
- A „kibővített keresés” űrlapja hasonló szerkezetű, de még több mezőt tesz kereshetővé, köztük különböző dátumokat (pl. a meghirdetett munkák határidejét). Ezekhez ügyes dátumválasztó segédablak tartozik, amellyel intervallumok is beállíthatók. Ugyancsak nagy segítség, hogy a beviteli mezők egy részénél halványzürke mintapéldák is vannak, ezzel is segítve a használót a helyes szintaxis-megválasztásban. Mindenesetre ez az űrlap már kellően bonyolult ahhoz, hogy előtte érdemes legyen a súgó vonatkozó fejezeteit gondosan átolvasni. Szerencsére, ha már egyszer sikerült egy jó keresőprofil összeállítanunk, akkor azt eltárolhatjuk, és bármikor vissza-

tölthetjük. (Alapesetben 5 féle keresést lehet elmenteni, regisztrálás után ez a szám 15-re nő.) A profilok később is módosíthatók, de a tesztelés során előfordult, hogy az erre szolgáló ikonra kattintva egy *UnknownTemplate* hibaüzenet jött, igaz néhány jó tanáccsal együtt, amelyek a súgóhoz, illetve ha az nem segít, akkor a Kiadói-hivatalhoz irányítottak.

2. ábra A „szabványos kereső” űrlapja

- A „Keresés gyakorlott felhasználók számára” űrlap csak egyetlen beviteli mezőt tartalmaz: ide a nemzetközileg szabványos Common Command Language (CCL = közös parancsnyelv) utasításai írhatók. A használható parancsokról és a mezőnevekről a súgó tájékoztat, részletes példákkal együtt. A CCL-t ismerő szakemberek így olyan adatmezőkre is meg tudnak adni keresőfeltételeket, amelyek a többi űrlapon nem jelennek meg. Ugyancsak így lehet a ki nem töltött adatmezőkre is keresni, ami statisztika készítésénél lehet hasznos. (Sok adatbázisnál a kereső csak a kitöltött mezőket vizsgálja, és ha valamelyik rekordban hiányzik az illető adat, azt sehogyan nem jelzi, ezért egészen félrevezető átlagok jöhetnek ki, ha valaki úgy próbál arányokat számolni, hogy a találatok számát osztja el az adatbázisban levő összes rekord számával.)
- Egyszerűbb, kétdimenziós táblázatok egyébként magával a TED-del is előállíthatók, ehhez csak ki kell pipálni a „Statisztikai mód” opciót bármelyik keresőúrlapon, és ezután a találati lista helyett két lenyitható menü jelenik meg, melyekkel beállíthatjuk, hogy milyen adat legyen a függőleges és a vízszintes tengelyen, majd a „Frissítés” gombra kattintva kirajzolódik a táblázat (3. ábra). Ez nyomtatási nézetben megjelenítve ki is nyomtatható, vagy ha szeretnénk a külalakján szépíteni, illetve további számításokat végezni rajta,

akkor szabványos CSV adatsere-formátumon keresztül Excel-be is átvehető az „Export” menüponttal.

3. ábra A 2007-es év országok szerinti statisztikája

4. ábra A találati lista eleje

- A találati lista (4. ábra) gyorsan megjelenik, és majdnem mindent tud, ami egy találati listától elvárható. Egyrészt – akár regisztrálás nélkül is – személyre szabható: oldalankénti találatok számának beállítása (10 és 100 között), kódok feloldása, a listában megjelenő adatmezők megválasztása, keresőkérdés megjelenítése a találati lista felett stb. Másrészt a lista kényelmesen lapozható, be van sorszámozva, két irányba rendezhető bármelyik oszlop szerint, a kurzor alatti

tétel szint vált, hogy jobban látszódnak az összetartozó adatok, és egyszerre több tétel is kipipálható a nyomtatáshoz vagy az eltároláshoz. Ezek evidens apróságoknak tűnnek, mégis sok más adatbázisnál bosszantóan hiányzik egyik-másik funkció. Itt egyedül egy olyan gomb kellene még, amivel a lista összes eleme egyszerre kijelölhető, mert előfordulhat, hogy egyszerűbb néhány nem releváns tételt kivenni a listából, mint az érdekeseket egyenként kipipálni. Mind a kiválasztott tenderek részletes adatai (egyszerre legfeljebb 50 tétel), mind pedig a rövid lista önmagában – vagyis a kezelőfelület többi eleme nélkül – is kinyomtatható; utóbbival csak annyira van gond, hogy a „Nyomtatóbarát változat” feliratra kattintva ezúttal egy gördítősáv nélküli új ablak nyílik, így nem lehet végignézni, hogy mit is fogunk pontosan kinyomtatni

5. ábra Egy tenderkiírás szövege

Részletes nézetben egyszerre csak egy dokumentum nézhető meg, a listában a címére kattintva. Ez a dokumentumoldal is több lehetőséget kínál (5. ábra). Alapesetben az aktuálisan beállított nyelven jelenik meg a közbeszerzési ajánlat rövidített szövege, de egy füffel átválthatunk az eredeti nyelvű felhívásra is, további kattintható fülekkel pedig megnézhetjük a dokumentum katalógusadatait, illetve – ha vannak – az egyéb, kapcsolódó dokumentumokat is (pl. a tenderkiírást megelőző előzetes hirdetményt). A ki nem töltött mezők megjelenítése ki/be kapcsolható. Természetesen itt is van nyomtatási nézet (szintén scrollbar nélküli ablakkal); továbbá a dokumentum áttehető PDF formátumba (korrekt magyar ékezetekkel); elküldhető e-mailben (valójá-

ban csak az URL címet küldi el, és a levélíró ablakban, illetve a levélben érdekesen keverednek a magyar és a litván(!) nyelvű feliratok); tehetünk rá könyvjelzőt (pontosabban egy kész hiperhivatkozást kapunk egy stabil URI azonosítóval, ami bemásolható egy HTML dokumentumba, de persze a kedvencek listájához is jó, csak ez így egy átlagos internetezőnek túl bonyolult feladat); és végül regisztrált felhasználóként el is tárolhatjuk a szerveren (legfeljebb 25 dokumentum őrizhető meg egyszerre, viszont külön bónuszként figyelmeztető levelet is kérhetünk bármelyikről – pl. a tender lejáratí határideje előtt néhány nappal).

Tartalom, minőség

- A súgóban levő tájékoztató szerint a TED-ben megjelenő tendereket ajánlatkérő kormányok, helyi vagy regionális hatóságok, közjogi intézmények, illetve az általuk alkotott társaságok teszik közzé. Különböző EU-irányelvek és nemzetközi szerződések határozzák meg, hogy melyek azok a területek (pl. építési, beruházási, közüzemi, árubeszerzési, szolgáltatási fejlesztések) és melyek azok az értékhatárok, amelyeknél közzé kell tenni a tenderfelhívást a Hivatalos Lapban. A legfontosabb tudnivalók a súgóban is olvashatók, a további részletek pedig a TED menüjéből is elérhető SIMAP honlapon található. A „Fontos jogi jegyzet” menüpont alatt található felelősségi nyilatkozat szerint a Kiadóhivatal mindent megtesz az adatok helyességének biztosításáért, a jelzett hibákat igyekeznek kijavítani, de ugyanakkor nem vállalnak felelősséget a tendereket kiírók által elkövetett adatbeviteli vagy egyéb hibákért és hiányokért. Miután a közbeszerzési ajánlatok rendkívül sok forrásból és sokféle nyelven érkeznek, az eNotices online űrlapszolgáltatás szigorú szabályai ellenére sem garantálható, hogy mindig minden fontos adatmező ki van töltve, és helyesen van kitöltve. Mindenesetre ebben a műfajban valószínűleg a Tenders Electronic Daily a leghitelesebb és legjobban szerkesztett európai információforrás. (A TED adatbázis egyes részhalmozait egyébként – licenyszerződés keretében – mások is szolgáltatják.)
- Az utolsó frissítés időpontja jól látható helyen megjelenik a kezdőlapban, ez általában az aznapi dátum. Nincs viszont feltüntetve, hogy az adatbázisban, illetve egyes részeiben (az archívumot a gyorsabb válaszüdők érdekében nemrég két részre osztották) hány rekord van, pedig ez is

hasznos adat a keresés tervezésekor, illetve statisztikák készítéséhez. A súgó csak annyit árul el, hogy naponta több mint ezer ajánlat jelenik meg. Szerencsére, ha rájövünk, hogy mindössze a keresendő részhalmozat beállítva, a keresőürlap üresen is elküldhető, akkor kiderülnek a méretek: eszerint ezen értékelés írásának időpontjában közel 65 ezer érvényes ajánlatot tartalmazott az adattár, az archívumban pedig összesen 1 millió 280 ezer tétel volt – kiváló terep az üzleti adattányászoknak. Ilyen nagy találati halmazoknál egyébként a rendszer korrekt módon figyelmeztet, és megkérdezi, hogy tényleg kérjük-e a találatok listázását.

Metaadatok

- Minden dokumentumnak van részletes adatlapja, ez az „Adat” feliratú fülre kattintva nézhető meg (6. ábra).

Aktuális nyelv	Eredeti nyelv	Adat
TI	Cím	F-Quimper: Könyvtári bútor
ND	Dokumentum száma	291656-2007
PD	Közzététel dátuma	20071213
DJ	HL S	240
TW	Hely	Quimper
AU	Szerződéskötő hatóság megnevezése	Quimper Communauté
HL	Eredeti nyelv	FR
OD	Címsor	2180 - Európai Közösségek - Árubeszerzésre irányuló szerződések - Szerződés odaítélése
CY	Ország	FR
AA	Ajánlatkérő típusa	3 - Helyi hatóságok
DS	Elküldött dokumentum	20071210
DR	Beérkezett dokumentum	20071211
NC	Szerződés	2 - Árubeszerzésre irányuló szerződés
PR	Eljárás	7 - Szerződés odaítélése
TD	Dokumentum	7 - Szerződés odaítélése
RP	Rendület	5 - Európai Közösségek a GPA-országok részvételével
TY	Ajánlat típusa	9 - Nem alkalmazható
AC	Elbírálási szempontok	2 - Az összességében legelőnyösebb ajánlat
PC	CPV-kód	36145000 - Könyvtári bútor
OC	Eredeti CPV-kód	36145000 - Könyvtári bútor
RC	NUTS-kód	FR522
IA	Internetcím (URL)	marches.publics@quimper-communaute.fr

6. ábra Az 5. ábra tételének adatlapja

- Géppel olvasható egyedi metaadatokra nem sikerült bukkanni a dokumentumok részletes weboldalán. Viszont PDF-be mentésnél legalább a Title és az Author mező ki van töltve, igaz, az előbbinél csak az ajánlat azonosító kódja, utóbbinál pedig a *Publication Office* szerepel.
- Magának a TED honlapnak a fejlécében azért vannak metaadatok (a keresőrendszereket vonzó kulcsszavak angol és francia nyelven is), és az egyes aloldalakon is legalább a <title> sor helyesen ki van töltve, méghozzá a beállított kezelnyelven.

A Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtárának archívumai

Honlap: <http://phd.lib.uni-corvinus.hu>
(Doktori disszertációk archívuma)
<http://szd.lib.uni-corvinus.hu> (Szakdolgozatok archívuma)
<http://edok.lib.uni-corvinus.hu>
(Vállalatgazdaságtan Intézet archívuma)
E-mail: webmester-lib@uni-corvinus.hu
Fenntartó: Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtára
Értékelés dátuma: 2008. január 9.
Értékelő: Kőrös Kata

Általános értékelés

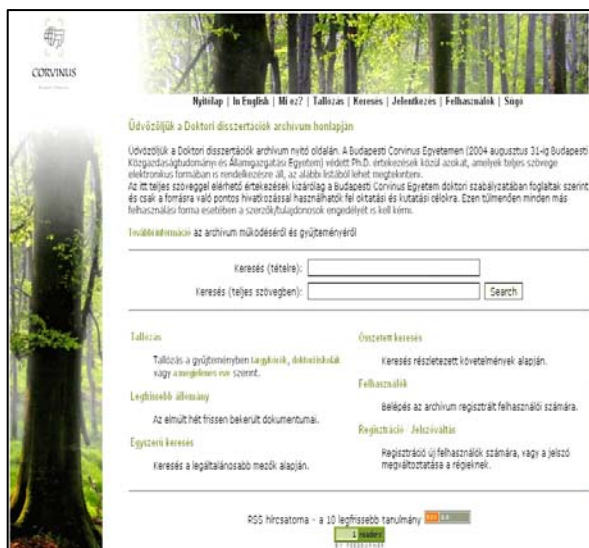
A Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtárának sokféle szolgáltatást kínáló oldaláról (<http://www.lib.uni-corvinus.hu>), az E-források menüpont segítségével juthatunk többek között a könyvtár saját fejlesztésű archívumaihoz. Ezek az egyetem profiljából fakadóan elsősorban a közgazdaságtudomány kérdéseivel foglalkozó dokumentumgyűjtemények.

A Szakdolgozatok archívuma az egyetemen megvédett szakdolgozatokból nyújt ízelítőt, elsősorban abból a célból, hogy módszertani segítséget adjon a dolgozatírásra készülő hallgatóknak. A Doktori disszertációk archívumában (7. ábra) az itt védett PhD-értekezésekhez férhetünk hozzá, a Vállalatgazdaságtan Intézet archívumában pedig az intézet folyamatosan bővülő műhelytanulmány-sorozatát tekinthetjük meg.

Mindhárom archívum a GNU licenccel alapú szabad forráskódú EPRINTS szoftverre épül. Az EPRINTS egy, az angliai egyetemek könyvtárainak szövetsége által javasolt, szabadon letölthető és terjeszthető, széles körben elterjedt alkalmazás, amelyet publikációk archiválására és kezelésére fejlesztettek, és fejlesztenek még most is folyamatosan Angliában, a Southamptoni Egyetemen. A dokumentumkezelő-rendszer lehetővé teszi, hogy az archívum szerzői maguk töltsék fel a dokumentumokat és a hozzájuk tartozó bibliográfiai adatokat. Mivel a szoftver támogatja az Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting 2.0

szabványát, az így tárolt publikációk rövid idő alatt a tudományos kommunikáció részévé válhatnak.

Az archívumok mellett OAI szerver működik, amely lekérdezésre XML formátumban szolgáltatja a metaadatokat. A szerver meglehetősen kiemelt jelentőségű; a hazai adattárak között még kevés helyen található szabványos metaadat-szolgáltatást, ami pedig sokféle együttműködés alapjává válhatna.

7. ábra A Doktori disszertációk archívum nyitóoldala

A tesztelés alapján a következő területek fejlesztése javasolható:

1. A Központi Könyvtár főoldala nem akadálymentes, egyszerű karakteres böngészővel (pl.: lynx) a főmenü sor megjelenítése nem megoldható, így az archívumokat nem lehet megközelíteni, csak a pontos URL-jük megadásával. A felület nyelvének megváltoztatása is gondot okozhat ilyen böngészőnél.
2. Bár a három adattár ugyanarra a szoftverre épül, és gyűjtőköriük tematikai szempontból tekintve igen hasonló, oldalai között nem találunk utalást egymásra, nincs közöttük kapcsolat, és nem kínálnak fel lehetőséget a keresőkérdések importálására. Egy ilyen funkció beépítésével, vagy akár közös keresőfelület kialakításával még hasznosabbá lehetne tenni a szolgáltatást.
3. A Szakdolgozat archívumban a dokumentumok teljes megjelenítése csak a könyvtár számítógépes hálózatán keresztül lehetséges. Hasznos volna, ha a teljes állomány elérhető lenne a nagyobb nyilvánosság számára is, akár valamilyen térítés ellenében.

4. Az archívumok angol és magyar nyelvű dokumentumokat tartalmaznak, még sincs lehetőség a találatok nyelv szerinti szűkítésére. A kulcsszavak és címek pedig csak a Vállalatgazdaságtan Intézet archívumában két nyelvűek minden esetben, máshol legfeljebb akkor, ha a dokumentum angol nyelvű. Ha már létezik angol felülete a keresőnek, jó volna, ha legalább ezek az adatok mindig két nyelven lennének elérhetők. Tovább növelné a releváns dokumentumok megtalálásának esélyét, ha az absztraktok szövegei is mindkét nyelven szerepelnének.
5. Mivel az archívumokat ugyanaz a könyvtár fejleszti, hasznos lenne, ha állományuk a könyvtári OPAC-on keresztül is elérhetővé válna. A disszertációk egy része ugyan elérhető közvetlenül a katalógusból elektronikus formában, de nem az archívumban, és nem is minden dokumentumhoz lehet így hozzáférni.
6. Ahhoz, hogy egy ilyen típusú digitális archívum a lehető legjobban hasznosítható legyen, lehetőleg minél több anyag és ismertség szükséges. A tartalom bővítésével, és a gyűjtemények létéről szélesebb körben való tájékoztatással elérhető lenne, hogy komoly szakmai adattárrá fejlődjenek az archívumok. Más egyetemek bevonásával, esetleg külön archívumokat építve a dolgozatokból, de közös keresőfelületet kialakítva, vagy egy közös szakterületi archívumot építve kihasználhatóvá válnának a szoftver kínálta lehetőségek.

Mindezeket figyelembe véve, úgy gondolom, a színvonalas és hatékony keresési funkciókkal ellátott dokumentumtárak hasznos információforrásként szolgálhatnak nemcsak az egyetem hallgatóinak, de mindazoknak, akik a szakterület kérdéseit kutatják.

Részletes értékelés

Felület, használhatóság, segítség

- A dokumentumtárak kezelőfelülete nagyon hasonló. Egyszerű, kevés grafikai elemet tartalmazó megjelenítés, jól használható, áttekinthető navigáció jellemző.
- A nyitólapról az összes lényeges funkció elérhető. A főmenü nyújtotta lehetőségeken kívül, közvetlenül juthatunk el innen az összetett kereséshez, és megtekinthetjük az elmúlt hét során feltöltött, legfrissebb állományt.
- A Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtárának logója az oldal állandó fejlécében található, és minden lap alján szerepel a *Kihez forduljak?* kérdés, melynek segítségével kapcsolat-

ba léphetünk az archívum műszaki karbantartóival. A szoftverre és az alkalmazott, támogatott technológiákra vonatkozó információkat a *Mi ez?* menüpont alatt találjuk.

- A kezelőfelület és a súgó angol és magyar nyelven is elérhető. Bár a nyelv megváltoztatásakor az általunk korábban látogatott oldalak az előző nyelven jelennek meg, a fejlesztők felhívják rá a figyelmünket, hogy a böngésző frissítés funkciójával térhetünk át a kívánt nyelvű változatra.
- A súgó részletes és közérthető útmutatást ad a rendszer használatához, de csak a keresőmezők típusait jellemzi, pedig elsőre nem egyértelmű például, hogy a keresés *tételre* kifejezése mit jelent pontosan. Keresési példákat nem tartalmaz, a dokumentumfeltöltéssel kapcsolatban viszont körültekintő leírást találunk.

Kereső funkciók, találatok

- Mindegyik adattárban háromféle keresőt találunk. A nyitólapon két funkció közül választhatunk. Kereshetünk tételre és teljes szövegre – vagyis a cím, kivonat, szerző/létrehozó és dátum mezőkben, vagy ezeken kívül a feltöltött dokumentumokban és a hozzájuk tartozó összes adatmezőben. Ekkor cím szerint rendezve azoknak a dokumentumoknak a listáját kapjuk meg, amelyek a kereső-kifejezés mindegyik elemét tartalmazzák, bármilyen sorrendben. Részletes leírás hiányában azonban félreérthető, hogy a tételre keresésnél a teljes név beírására a rendszer nem ad találatot, mert csak a vezetéknevekben keres, és a *vezetéknév, keresztnév* forma beírása sem oldja meg a problémát.
- Az egyszerű keresésnél a gyakrabban használt mezők értékeire lehet keresni. Az előző két keresési lehetőséget itt a szerző/létrehozó/szerkesztő és a dátum mezőkben való keresés egészíti ki. Az előbbiben már tudunk keresni a teljes névre. Ezeknél a mezőknél rövid tájékoztatást találunk a helyes kereső-kifejezések formátumáról. A felületen megadhatjuk, hogy az egyes mezőkbe írt kifejezések mindegyike vagy bármelyike szerepeljen a találatban, de kötött sorrend előírására nincs lehetőség.
- Az összetett keresésnél az űrlap még több lehetőséget kínál fel (8. ábra). A teljes szövegű keresés mellett a cím, szerző/létrehozó, kivonat, szerkesztő, dátum mezőkben itt külön-külön is kereshetünk. Módunkban áll továbbá kulcsszavakra, a tanszék nevére és a folyóirat/kiadvány címére szövegesen rákeresni. Listából választhatjuk ki a témakört, vagy a dokumentum típusát, és megadhatjuk, hogy az adott dokumentum re-

ferált-e, illetve milyen státusban van éppen (már megjelent, nyomdában van, elbírálásra vár, vagy kéziratban van).

8. ábra A Szakdolgozatok archívum összetett keresőjének űrlapja

- A felkínált lehetőségek közül azonban nem mindegyiknek van funkciója. A műhelytanulmányok ugyan minden esetben el vannak látva kulcsszavakkal, a szakdolgozatok viszont egyáltalán nem, a disszertációk pedig csak esetlegesen. Problémát jelent továbbá, hogy a kulcsszavak mezőbe írt kereső-kifejezést a rendszer nem tekinti csonkoltnak, csak pontos formára tudunk keresni: az *energia* keresésre nem kapjuk találatul az *energiatakarékosság*, vagy *energiatermelés* kulcsszavakat.
- Az egyszerű és összetett keresésnél előre kiválaszthatjuk a találati lista rendezését (9. ábra): dátum szerint növekvő vagy csökkenő, és cím vagy szerző szerint növekvő sorrendet. Egy oldalon maximum 100 találatot jelenít meg a rendszer, ezen a számon nem változtathatunk, és a rendezési paramétereket sem módosíthatjuk utólag, ami megnehezíti a tájékozódást. Egyetlen gombnyomással törölhetjük az űrlapot, vagy a találati listán belül újabb keresést indíthatunk. Ez utóbbi lehetőség kicsit félrevezető, ekkor egyszerűen az előző keresőkérdés megőrzésével térünk vissza az űrlapra, így ha egyszerű keresést végeztünk, a találatokon belül már teljes keresésre nincs módunk.

9. ábra Találati lista a Vállalatgazdaságtan Intézet archívumából

- A keresési történet és a találati listák nem menthetők el, nem tölthetők le semmilyen formátumban.
- A keresők ékezetek nélkül keresnek.
- A teljes szövegű keresésnél a keresőkifejezéseket a rendszer automatikusan csonkoltnak tekinti jobbról és balról. Egyik mezőben sincs lehetőség pontosan megadott kifejezésre keresni, ezért fordulhat elő, hogy a *politikai pár-*

tok kifejezésre keresve az a dokumentum is található, amely a *politikai* és a *vízpartok* kifejezéseket tartalmazza. A speciális operátorok hiánya (csak a *mindegyik* vagy *bármelyik* opciók közül válasszhatunk) ellehetetleníti a finom keresést.

- A keresésen kívül tallózásra is van lehetőség. Mindhárom adattárban böngészhetünk a dokumentumok között év és témakör szerint; a szakdolgozatoknál tanszékek, a disszertációknál doktori iskolák, a műhelytanulmányoknál pedig sorozat alapján csoportosították még a dokumentumokat.
- A dokumentumok adatlapján minden adatmező fel van tüntetve (10. ábra). Cím, szerző, dátum, mű típusa, archiváló neve, archiválás ideje és témakör – ezek az adattípusok minden dokumentumnál szerepelnek, a kulcsszavak mező pedig az említett esetekben. A doktori disszertációknál az adatlap a témavezető nevről is tájékoztat.

Nyitólap In English Mit ez? Tallózás Keresés Jelentkezés Felhasználók Súgó	
A seed capital finanszírozás szerepe a kezdő, innovatív vállalkozások finanszírozása területén	
Rácz, András (2007) A seed capital finanszírozás szerepe a kezdő, innovatív vállalkozások finanszírozása területén. Doktori (PhD) értekezés, Budapesti Corvinus Egyetem, Gazdálkodástani Doktori Iskola.	
Teljes szöveg:	
	PDF - megtekintéséhez szükség van az Adobe Acrobat Reader vagy más PDF nézőre. 728 Kb
A mű típusa:	Értekezés/disszertáció (Doktori (PhD) értekezés)
Témavezető neve:	Szirmai Péter
Kulcsszavak:	befektetés, vállalatfinanszírozás
Témakör:	25 Pénzügy 26 Innováció, tudásgazdaság
Azonosító kód:	22
A mű archiválójaja:	Webmaster BCE NK
A feltöltés ideje:	25 június 2007
Archívum adminisztrátorok: rekord módosítása	

10. ábra Egy doktori disszertáció adatlapja

- A dokumentumokat PDF formátumban tekinthetjük meg, ami néha, a fájlok nagy mérete miatt, lassíthatja az információhoz való hozzájutást, az egyébként a kereséseket igen gyorsan végrehajtott rendszerben.

Tartalom, minőség

- A szakdolgozatok száma jelenleg 290, a disszertációké 248, a Vállalatgazdaságtan Intézet archívumában pedig 197 kutatási jelentést találunk. Arra vonatkozóan, hogy milyen szelektálási szempontok szerint kerülnek a dokumentumok a gyűjteményekbe, az oldal nem tartalmaz semmilyen információt. A viszonylag kevés számú do-

kumentum ellenére ígéretes vállalkozásnak tűnik a rendszer, hiszen állománya napról napra bővül, és a dinamikus fejlődésről RSS hírcsatornán keresztül is tájékozódhatunk.

- Az Eprints szoftver *önarchiváló rendszerként* lehetővé teszi, hogy a felhasználók regisztrációval a dokumentumok gyarapítóivá léphessenek elő. A disszertációk és a műhelytanulmányok gyűjteményéhez ingyenes regisztrációval lehet csatlakozni. A felhasználók így lehetőséget kapnak dokumentumok feltöltésére. Az anyagokat a feltöltéskor metaadatokkal láthatják el, majd az adattár szerkesztői elbírálják és gyűjteménybe vehetik a dokumentumot.
- A hírlevél-szolgáltatás csak regisztrált felhasználóként vehető igénybe; az általunk kiválasztott témakör újabb anyagairól tájékoztat napi, heti vagy havi rendszerességgel.
- A felhasználó a bejelentkezés után érthetetlen módon nem tud kijelentkezni. A rendszer ismeri saját hibáját, a felhasználóváltáshoz ezt a tanácsot adja: „Mivel nincs kilépés, kilépéshez felhasználónak írja be azt, hogy *senki*, és a jelszót hagyja üresen”.
- A dokumentumokat típusukból fakadóan (hiszen két archívumban már megvédett dolgozatok, a harmadikban szintén tudományos kutatás eredményei található) hiteles információforrásnak kell tekintenünk.
- A gyűjtemény jellegéből fakadóan sok olyan dokumentum lehet az állomány része, amelyek nyomtatott forrásban nem jelentek meg, a szakterület legfrissebb eredményeit tartalmazzák. Ezek a szakmunkák egy ilyen elektronikus archívumban sokkal jobban hasznosulnak.

Metaadatok, bibliográfiai információk

- A nagyobb keresőmotorok (Google, Yahoo, Altavista) az archívumok tartalmát indexelik.
- Az OAI Protocol for Metadata Harvesting 2.0-ás szabványa meglehetősen tág teret ad az adatgazdáknak a felhasználható metaadatsémák tekintetében. A 15 elemű Dublin Core metaadatséma minden esetben kötelező, de az adatgazda sokféleképpen bővítheti a sémákat. A vizsgált OAI-szerver csak a kötelező sémát támogatja, tehát a minimumot teljesíti. Ráadásul az elemkészletet nem mindig használja szabványosan. A dokumentumok elérési útvonalát (URL) nem a *forrásazonosító* (Identifier), hanem a *kapcsolat* (Relation) adattípusnál tünteti fel. Nagyobb problémát jelenthet, hogy a metaadatok leírásában nem megfelelően kódolt speciális karaktereket is használnak, ezért a

tesztelés során a szerver hibás XML választ adott.

- A hibák ellenére hangsúlyoznunk kell, hogy sok hazai adatszolgáltató számára iránymutató lehet, hogy az archívumban található dokumentumokat bőségesen ellátták metaadatokkal, és a fejlesztők *open access* elveket valósítanak meg.

CégTaláló

Honlap: <http://www.cegtalalo.hu>
E-mail: cegtalalo@cegtalalo.hu
Fenntartó: Voxinfo Informatikai Fejlesztő és Szolgáltató Kft.
Értékelés dátuma: 2008. január 10–12.
Értékelő: Somogyi Tamás

11. ábra A CégTaláló főoldala

Általános értékelés

A CégTaláló oldalain a Voxinfo Kft. szolgáltatásaként hiteles céginformációk érhetők el magyarországi társaságokról. Egyszerű, könnyen kezelhető keresőfelületen egy adott céget megkeresve rendelkezhető meg a vállalkozásról hozzáférhető dokumentumok:

cégkivonat, mérleg, cégmásolat, névjegy.

A Voxinfo Kft. céginformációs tevékenységéhez több doménnevet is regisztrált, így például a www.cegtalalo.hu oldallal szinte azonos honlapok találhatóak a cegjegyzek.com és a cegbirosag.com címen. Ezen kívül a cegtalalo.hu-tól eltérő külsejű oldalak is rendelkezésre állnak az ügyfelek számára: a cegfurkesz.hu, a melyikcegmtitsinal.hu és az adoszam.hu címeiken (11., 12. ábra).

12. ábra A www.cegbirosag.com honlap, amely szinte megegyezik a CégTaláló főoldalával

A keresés, illetve az alapinformációk ingyenesek, bárki számára hozzáférhetők, azonban a hitelesített dokumentumok, vagy a letölthető, de nem hitelesített változataik már díjkötelesek.

A CégTaláló alapszolgáltatása négy egyszerű lépésben vehető igénybe: cégkeresés – dokumentum kiválasztása – fizetés – dokumentum letöltése.

A VoxInfo Kft. szolgáltatásainak széttagolása ennyi honlapra szerintem felesleges. Az egyszerűség, a könnyen kezelhetőség megtartható úgy is, hogy nem kell több, néha eltérő külsejű honlap között ugrálni. Egyetlen címen, felhasználóbarát keresőfelülettel is elérhetnék a használók a céginformációkat, felesleges kattintások nélkül.

Érdemes lenne megfontolni a szolgáltatások bővítését is: több tartalom, többféle formában! Csak néhány példát megemlítve:

- a már most megjelenő kevés gazdasági információ mellett több hírt lehetne szolgáltatni, például RSS csatornán keresztül is;
- a céginformációk mellett a cégek számára lényeges jogszabályokat is közzé lehetne tenni kereshető formában: munkajog, társasági jog, adójog stb.;
- a céginformációkat több nyelven is elérhetővé lehetne tenni egy többnyelvű felületen keresz-

tül, hiszen nem csak magyar cégek érdeklődhetnek magyar cégek iránt.

Megőrizve a könnyen kezelhetőséget, egy helyen még több szolgáltatást nyújtva bizonyosan növekedni fog a CégTaláló látogatottsága, mely – üzleti célú tartalomszolgáltatásról lévén szó – az ügyfelek számának növekedését is jelenti.

Részletes értékelés

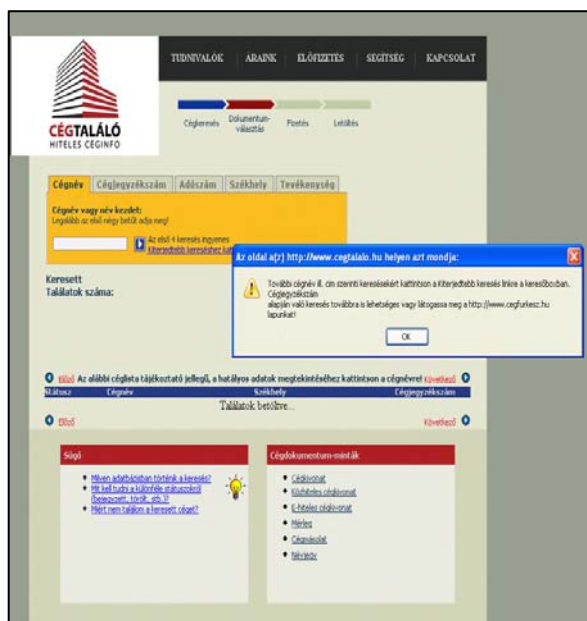
Felület, használhatóság, segítség

- A CégTaláló honlapja – hasonlóan a VoxInfo Kft. többi honlapjához – lényegre törő, könnyen kezelhető felületet kínál a látogatóknak. A háttérszín kellemes, és összességében egyáltalán nem hat zsúfoltnak az elrendezés.
- A keresett céginformációk megszerzését súgó segíti, a felhasználó egyáltalán nincs egyedül, ugyanakkor nem is toladó a segítségnyújtás.
- A „Gyakori kérdések” és a „Tudnivalók” menüpont alatt is érhető tájékoztatást nyújtanak a honlap szerkesztői a keresőknek, és pontosan feltüntették az árlistát és a fizetési módokat is.
- Sajnos a betűméretek növelésére sehol sincs lehetőség, és egyáltalán nem készült akadálymentes verzió, ami nagy hiányosságnak tekinthető.
- A magyaron kívül más nyelven nem érhető el a céginformációk, pedig ma már az Európai Unióban nem csak hazai érdeklődésre tarthatnak számot a magyar cégekről elérhető adatok.
- A VoxInfo várja a felhasználók visszajelzéseit, külön felület áll rendelkezésre a vélemények, segítő tanácsok közzlésére a „Mondja el véleményét” menüpont alatt.
- A VoxInfo Kft. ugyanazt a szolgáltatását több felülettel kínálja, amelyek között az átjárás legalábbis érdekesnek mondható. A www.cegkivonat.com oldalon „Társoldalak” címszó alatt található hivatkozás a többi VoxInfo-honlapra, hasonlóan például a www.cegbirosag.com oldalhoz, ugyanakkor a www.cegtalalo.hu oldalon már nincs ilyen címszó, nincsenek ugrópontok.

Kereső funkciók, találatok

- A CégTaláló honlapján öt kis keresőablakocszkával lehet kiválasztani a cégeket információkéréshez. Cégnévre, cégjegyzékszámra, adószámra, székhelyre és tevékenységi körre lehet keresni. A cégnév és cégjegyzékszám kivételével a többi három kereséshez már a VoxInfo más-más oldalára kell ugrani a felhasználónak, itt ugyanis azok alapján nem lehet keresni.

- A CégTaláló oldalán a keresés a tájékoztató szerint (tapasztalataim ezt megerősítik) csak a következő esetekben díjmentes: az első 4 keresés 10 találatig; a dokumentum letöltését követően újabb 4 keresés, valamint a cégjegyzékszám szerinti keresés.
- Ha a keresés már nem díjmentes, olyan üzenet jelenik meg külön ablakban, hogy kattintsunk a „Kiterjedt keresésre” (itt lehet olvasni a díjakról), vagy látogassunk el a cegfurkesz.hu oldalra. Tapasztalataim szerint ugyanez az üzenet jelenik meg akkor is, ha egyáltalán nincs találat a keresésre (13. ábra).

13. ábra Amikor már fizetni kell a keresésért vagy nincs találat, ugyanaz az üzenet jelenik meg

- A keresőszónak a cégnév mezőben pontosnak kell lennie: ékezet nélkül, illetve pontatlan beírással nem kapunk találatot, azaz a készítő a keresőmotor fejlesztésével nem segítik a felhasználókat ezen a ponton.
- Érdekes, hogy a cegfurkesz.hu oldalon olyan keresésre is lehet találatot kapni, ami a cegtalalo.hu oldalon nem jelenik meg, illetve mintha a cegfurkesz.hu oldalon a keresés nem lenne korlátozva, díjhoz kötve.
- Hosszú találati listát nem tudtam előcsalni, de a tájékoztató alapján valószínűsítem, hogy csak tíz találat jelenne meg.
- A cég státusza mező jelentése nem egészen világos. A *működő cég*, *törölt cég* és *egyéb státusz* értékek nem mondanak sokat, sőt, egy hitelező számára szinte használhatatlanok. A *végel-*

számolás alatti, csődeljárás alatti stb. státuszokat kellene feltüntetni itt.

- A *cegfurkesz.hu* oldalon, amely tapasztalataim szerint sokkal alkalmasabb a cégnév alapján történő keresésre, a vállalkozások székhelyét a GoogleMaps segítségével térképen is megjelenítheti az érdeklődő. A CégTaláló honlapján ilyen vagy hasonló plusz szolgáltatás nem fedezhető fel. Figyelembe véve a fentieket is, a VoxInfo szolgáltatásai nemcsak hogy több honlapon érhetőek el, de nem is egységes színvonalúak.
- A találatok, és maga a keresőfelület is kizárólag magyarul olvashatók, noha egy ilyen szolgáltatás nem csupán magyar partnerekre számíthat.

Tartalom, minőség

- A CégTaláló mint a VoxInfo Kft. egyik szolgáltatása, az *Igazságügyi és Rendészeti Minisztériummal* együttműködve a magyar cégekről szolgáltat naprakész információkat, illetve mindezeket hitelesített dokumentumok formájában nyújtja is. Bár üzleti célú szolgáltatásról van szó, a cégszűrés közötti keresés – korlátozottan – bárki számára ingyenesen hozzáférhető.
- A honlapon reklámok nem jelennek meg, de a *Napi Online* magazinnal együttműködésben friss gazdasági híreket is olvashat a látogató.
- A meglévő tartalom bővüléséről, a szerkesztők jövőbeli elképzeléseiről semmit sem lehet olvasni, pedig érdemes lenne elgondolkodni a szolgáltatások bővítésén. Új tartalmak és szolgáltatások jelenhetnének meg a CégTaláló oldalain. Gazdasági társaságok számára érdekes jogszabályokat lehetne szolgáltatni, vagy akár ingatlannyilvántartásban lehetne keresési lehetőséget kialakítani. Az ügyfelek körét nemcsak új szolgáltatásokkal lehet növelni, hanem a meglévő funkciók minőségi javításával is, például még több

aktuális hír közzétételével, esetleg friss árfolyamokkal.

- A jelenleg több honlapon szétszórt tartalmakat egységesíteni kellene, hiszen feleslegesen kényszerül a használó a honlapok között váltásra, lépkedésre.
- A honlapon egy már idejét múlt közlemény olvasható, amely szerint a CIB és az IEB egyesülése miatt január 2-án a bankkártyás fizetés szünetel. Meglepő e rég lejárt közlemény szerepeltetése, hiszen a pontos, naprakész (sőt: „percre kész”) tájékoztatást kellene sugallni a *cegtalalo.hu*-n.

Beérkezett: 2008. I. 13-án

Drótos László

az Országos Széchényi Könyvtár Magyar Elektronikus Könyvtár Osztályán főkönyvtáros. A Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület elnökségi tagja.
E-mail: mekdl@iif.hu

Kőrös Kata

az ELTE BTK negyedéves informatikus könyvtáros szakos hallgatója.
E-mail: koroskata@gmail.com

Somogyi Tamás

rendszertervező informatikus.
E-mail: somogyit@freemail.hu

Konferenciák

32nd ELAG Library Systems Seminar

Wageningen (Hollandia)

2008. április 14–16.

Szervezők: European Library Automation Group,
Wageningen UR Library

Regisztráció: <http://library.wur.nl/elag2008>

Advocacy and Marketing for Libraries – International Conference

Helsinki (Finnország)

2008. április 17–18.

Tanulmányutak: április 16, 19.

Szervezők: Finnish Library Association

Library of the Finnish Parliament and Helsinki Metropol (HelMet) Libraries in
Helsinki, Vantaa, Espoo and Kauniainen Cities

Regisztráció: <https://www.webropol.com/P.aspx?id=196544&cid=56366421>

Libraries in the Digital Age (LIDA) 2008

Dubrovnik and Mljet (Horvátország)

2008. június 2–7.

Szervező: Inter-University Centre

(<http://www.iuc.hr/>)

Don Ivana Bulica 4, 20000 Dubrovnik, Croatia

Hotel Odisej, island Mljet, Pomena, Croatia

(<http://www.hotelodisej.hr>)

URL: <http://www.ffos.hr/lida>

E-mail: lida@ffos.hr

2nd International Symposium on Information Interaction in Context (IIIX)

London (Egyesült Királyság)

2008. október 14–17.

Szervezők: Mounia Lalmas & Anastasios Tombros

Queen Mary, University of London, UK

Pia Borlund & Jesper W. Schneider

Royal School of Library and Information Science, Denmark

URL: <http://irsg.bcs.org/iiix2008/>